

Ya'ipi ma'sha caniaritërinso'

Yosë nani ma'sha acorinso'

¹ Yosë nani ma'sha acorinso sha'huichinquëma': Iráca co manta ya'huërinhuë'. Yosëíchin ya'huërin. Caniar-itapon, pi'iro'të'ton acorin. Ina quëran isoro'panta', acorin. ² Naporó' isoro'paso', co ipora pochin nishátërar-inhuë'. Ya'ipi marësáchin ninin, pa'pi anpotërin. Tashiri noyá i'copitërin. Naporó chachin Yosë ispiritonënso', i' aipi yanpo yanpónantarin.

³ Naporó' Yosë tapon: “¡Tashinantërinso nii'sohuanchin huachi!” ténin. Topachina, nii'sohuantërin huachi.

⁴ Nii'sohuantërinso nóya nicator, nisha acorin. Tashinta', nisha acorin.

⁵ Nii'sohuantërinso: “Tahuëri,” itërin. Tashinaonta': “Tashi’,” itërin. Tashirahuaton tahuëri-antahuachina, i'huaraya huarë' a'na tahuërira', nanirin huachi.

⁶ Ina quëran Yosë taantarin: “¡Niquë niquë i' ya'huëcaso marë' ya'copinamën ya'huë'in!” ténin. Topachina, inachachin ya'huërin huachi.

⁷ Yosëri i' ya'copinamën nipachina, ina aipi i' ya'huërin. Inaanaquënta', i' ya'huërin.

⁸ Nani acohuachina, inápaquë ya'huërinso: “Pi'iro'të',” itërin. Tashiantarahuatón tahuëriantahuachina, i'huaraya huarë' cato tahuëri nanirin huachi.

⁹ Ina quëran Yosë taantarin: “¡Yaniró'pa' ya'nocaso marë' pi'iro'tëanaquë i' ya'huërinso', inaquëráchin niy-onto'in!” ténin. Topachina, inachachin ya'huërin huachi.

10 Yaniro'paso': "no'pa'," itërin. I' niyontoninsoso': "marë," itërin.

Ya'ipi acorinsopita noyasáchin nisarin ni'nin. Ina nicaton, 11 Yosë taantarín: "¡Nisha nisha sharo'sa papoina! Nisha nisha panpatororo'santa nisha nisha ya'pirihuanpiso', papoina'. ¡Nisha nisha nararo'santa nisha nisha nitopisopita no'paquë papoina!" tënin. Topachina, inachachin ya'huërin huachi. 12 Ina nohuanton nisha nisha sharo'sa', panpatororo'sa', nararo'sa', inapita isoro'paquë paporin. Acorinsopita nicaton: "¡Ma nóyacha acorahuë paya!" tënin. 13 Tashiantarahuatón tahuëriantahuachina, i'huaraya huarë' cara tahuëri nanirin huachi.

14-15 Ina quëran Yosë taantarín: "¡A'pininsopita pi'iro'tëquë ya'huë'in. Tahuëri, tashi a'pintacaso marë' ya'huë'in. Inapita a'pinpachina, tahuëri, tashi', nisha nisha acoarin. Naporahuaton yoquiro'sa', pi'ipiro'sa', inapitanta piyapiro'sa nitotapi huachi!" tënin. Topachina, inachachin ya'huërin huachi.

16 Tahuëri a'pinacaso marë' panca masho acorahuaton, tashinta a'pinacaso marë' hua'huishin miachin acorin. Tayoraro'santa acorin.

17-18 Yosëri inapita isoro'pa' a'pintacaso marë' pi'iro'tëquë acorin. Tahuëri, tashi a'pintarin. Acorinsopita nicaton: "¡Ma nóyacha acorahuë paya!" tënin.

19 Tashiantarahuatón tahuëriantahuachina, i'huaraya huarë' catapini tahuëri nanirin huachi.

20 Ina quëran Yosë taantarín: "¡Nisha nisha ma'sharo'sa i'quë ya'huëcaiso marë' ya'huë'in! Nisha nisha samiro'santa ya'huë'in. ¡Naporahuaton, nisha

- nisha inairaro'sa yanponacaiso marë' ya'huë'in!"
tënin. Topachina, inachachin ya'huërin huachi.
- 21 Panca ma'sharo'sa nisha nisha nipsisopita, marëquë
ya'huëcaiso marë' acorin. Nisha nisha
samiro'santa', acorin. Anpianhtëhuano'santa',
acorin. Acorinsopita nicon: "¡Ma nóyacha
acorahuë paya!" tënin.
- 22 I'quë ya'huëcaiso nipsisopita noya yonquirapiton
iso pochin sha'huitërin: "¡Na'amiatatoma
marëro'saquë ya'huëco'!" itërin. Naporahuaton
anpianhtëhuano'santa', sha'huitërin:
"¡Na'amiatatoma canpitanta isoro'paquë
ya'huëco'!" itërin.
- 23 Tashiantarahuaton tahuëriantahuachina, i'huaraya
huarë' a'natërápo tahuëri nanirin huachi.
- 24 Ina quëran Yosë taantarín: "¡Nisha nisha ma'sharo'sa
ya'huë'in! Tananquë ya'huëcaiso nipsisopita,
pë'tahuacaiso nipsisopita, niohuaratacaiso nipsisopita.
¡Inapita ya'huë'in!" tënin. Topachina,
inachachin ya'huërin huachi.
- 25 Inapita ma'sharo'sa', ya'ipi Yosëri acorin. Acorinsopita
nicon: "¡Ma nóyacha acorahuë paya!" tënin.
- 26 Naporo tahuëri chachin tapon: "¡Iporaso huachi
piyapi niahua'! Inaso canpoa pochachin
nisarin. Chiníquën nanantaton, samiro'sa',
anpianhtëhuano'sa', inapita hua'anëntarin.
Ma'sharo'sa pë'tahuacaiso nipsisopita, tananquë
ya'huëcaiso nipsisopita, niohuaratërin sopita,
ya'ipi inapitanta hua'anëntarin," tënin.
- 27 Yosëri piyapi acoapon, inaora pochachin acorin.
A'nara quëmapi, a'nara sanapi. Inaíchín ninin.
- 28 Noya yonquirapiton iso pochin sha'huitërin: "Nóya
ya'huëco'.

Na'a hua'huasha ya'huëchinquëma'.
 Shiparimapita na'atona', ya'ipi parti ya'huë'ina'.
 Ya'ipi hua'anëntoco'. Samiro'sa', ma'sharo'sa',
 anpiantëhuano'sa', niohuaratërsopita, inapita
 hua'anëntoco'” itërin.

²⁹ Napotahuaton, itaantarin: “Ni'quë'. Nisha
 nisha sharo'sa apapotërahuë nitërinso capamaso
 marë'. Notohuaro' nisha nisha nararo'santa nitërinso
 ca'quë', iroquë'. ³⁰ Ma'sharo'sa', anpiantëhuano'sa',
 niohuaratërsopita, inapitaso nipirinhüë',
 panpatoro acotërahuë capacaiso marë'” itërin.
 Napotohuachina, inachachin nipi huachi. ³¹ Naporo'
 Yosëri ya'ipi acorinsopita nicon: “¡Ma nóyacha
 ya'ipi acorahuë paya!” tënin. Tashiantarahuaton
 tahuëriantahuachina, i'huaraya huarë' saota tahuëri
 nanirin huachi.

2

¹ Inapoaton Yosë: Isoro'pa', pi'iro'të', ya'ipi inaquëpita
 ya'huërsopitarë chachin tëninirin huachi.

²⁻³ Ya'ipi acorinsopita tënirahuaton, tahuëririnquë
 chinotërin. Napoaton, ina tahuëri noya ni'nin.
 Noya nicon, chinoto tahuëri acorin. Napoaton
 piyapi pënënin: “Naporo tahuëri chinotatoma',
 casáchin yonquico,” itërin.

⁴ Ina pochin Yosë iráca: Isoro'pa', pi'iro'të', inapita acorin.
 Ya'ipi no'tëquën sha'huitaranquëma'.

Itin nararquë piyapi acorinso'

Sinioroso* Yosë ni'ton, inapita ya'nan acoaponahuë',
⁵ co sharo'sa ya'huëyátërarinhüë'. Co panpatoronta
 papoyátërarinhüë'. Co o'nan tëranta acoyátërarinhüë'.

* ^{2:4} Sinioro: Sinioroso', iráca iprioro'sari Yosë nininën Yapi (YHWH) itopi.
 Ina pochin nohuitopiso', cacharonquë, Sinioro itopi.

Naporahuaton co insonta isoro'paquë sha'tacaso marë' ya'huëyátërarinhuë'. ⁶ Napoaponahuë', no'pa quëran chachin i'sha pipiton, së'cotërotárin. ⁷ Naporo' Siniroso Yosë ni'ton, yaniro'pa' amocan quëran quëmapi ninin. Nani nisahuaton, nampicaso marë' pihuinitërin. Inapotohuachina, niirahuaton nanpirin huachi.

⁸ Ina piquëran, Siniroso noyápiachin nararo Itin itopiquë acorin. Inaso no'pa', Cortanii' quëran pi'i pipirinso parti quëparitërin. Inaquë ya'huëcaso marë' quëmapi nininso acorin. ⁹ Naporahuaton, nisha nisha noyápiachin cashino'sa apapotërin. Yashi yashin ca'chináchin nitërinso pita apapotërin. Nararo huancánachin nanpirin nara apapotërin. Inaquë chachin a'nanta', apapotërin. Anitotacaso nara itopiso'. Ina ca'pachina', noya nininsopita nitotaponahuë', co noyahuë' nininsopitanta nitotapi huachi.

¹⁰ Itinquë a'nara i' pipirin. Ya'ipi nararo asë'cotërotacaso marë' naporin. Ina quëran chachin catapini së'parai' pa'tërin. ¹¹ Ya'natiirinsoso', Pisonii' itopi. Inaso', Apira parti conimarin. Inaquë oro ya'huërin. ¹² Inaquë oro ya'huërinso', noya noya ninin. Pimo yaquinta noya noya nininso ya'huërin. Nisha na'pinta ya'huërin, onisi itopiso'. ¹³ Ina quëran niantarinsonta', Quiconii' itopi. Inaso', ya'ipi Coso parti pa'tërin. ¹⁴ A'nanta', Tiquirisii' itopi. Inaso', Asiria ninano pi'i ya'coninso parti quëran acorin. Ya'natomarinsoso nipirinhue', Iopiratisii' itopi.

¹⁵ Siniroso Yosë ni'ton, Itin nararoquë quëmapi acorin. Inaquë sacataton a'paicaso marë' acorin. ¹⁶ Naporo' iso pochin camairin: “Ya'ipi isopita nararo'sa nitërinso', noya ca'quë', iroquë', inapoquë'. ¹⁷ Anitotacaso nara nitërinsoíchin, co nohuantërahue' capamaso'. Inaso ca'patan, noya nininso nitotaponahuë',

co noyahuë' nininsonta nitotaran. Ama ina nitërinso ca'quësohuë'. Ina ca'patan, tëhuënchachin chiminaran,” itërin.

Yosëri sanapi nininso'

¹⁸ Ina quëran Sinioroso Yosë ni'ton, taantarin: “Quëmapi inaora ya'huëcaso', co noyahuë'. A'na nianta'i nipachin, inari noya catahuacaso marë',” tënin. ¹⁹⁻²⁰ Ina quëran ya'ipi ma'sharo'sa', anpiantëhuano'sa', inapita no'pa quëran ninin huachi. Inapita nisahuaton, quëmapi quëshirin inari nininën acotacaso marë'. Pë'tahuaro'sa', anpiantëhuano'sa', ma'sharo'sa tananquë ya'huërinso'pita, inapita nininën acotërin. Ma nininënsona acotohuachina, ina chachin ninihuanpi huachi. Napoaponahuë', co a'na ma'shari tëranta nanitërinhuë', quëmapi noya catahuacaso'.

²¹ Napohuachina, quëmapi noyá ahuë'ëtërin. Huë'ëso', a'nara nininpitën ocoitërin. Ocoitahuaton, anoyataantarin huachi. ²² Ina nininpitë quëran chachin sanapi ninin. Capayatohuachina, sanapi nininso a'notërin. ²³ Quënanahuaton, quëmapi pa'yanin. Pa'yataton, tapon: “¡Isocha tëhuënchinso', ca pochachin Yosëri ninin! Cá quëran ninin ni'ton, sanapi itarahuë',” tënin.

²⁴ Napoaton quëmapi sa'apachin, pa'pin, a'shin inapita patahuaton, sa'inë' nichinpitacaso ya'huërin. Catoya'pi nipirinahuë', a'naíchin pochin nipi huachi.

²⁵ Quëmapiso sa'inë chachin noya ya'huërapí. Co a'moanaponaraihuë', co manta tapanpihuë'.

3

Co Yosë natëtonaraihuë', oshahuanpiso

¹ Sinioroso Yosë ni'ton, ya'ipi tananquë ma'sharo'sa ya'huërinso'pita acorin. Ya'huanso nipirinhuë', a'napita

ma'sharo'sa quëran yonqui yonquínahuan ninin. Sanapi yanonpintaton, paaparin nontacaso marë':

—¿Tëhuënychachin ta'ma Yosë apiratërinquëma ya'ipi isopita nararo'sa nitërinso capamaso to? itërin.

²⁻³ —Ya'ipi nitërinso', noya capa'huaiso'. A'naíchin huancánachin huanirinso', co Yosë nohuantërinhuë': “Ama ina nitërinso', ca'cosohuë'. Ama së'huacosohuë'. Ca'patama', tëhuënychachin chiminarama',” itërincoi Yosë, itërin.

⁴⁻⁵ —Co napoarinhüë'. Co chiminaramahuë'. Ca'patamaso', ya'ipi noya nininsopita, ya'ipi co noyahuë' nininsopitanta', nitotarama huachi. Inapita nitotatoma', Yosë pochachin nisarama'. Ina nitotaton, Yosë apiratërinquëma', itërin.

⁶ Ina natanaton, sanapiso nara nitërinso ni'sárin: Noyápiachin nicaton ca'chináchin cancantërin.

“Ina ca'pato, ya'ipi nitotarahüë huachi,” tënin. Napoyan quëran, së'pashorahuaton ca'nin. So'ionta quëtohuachina, inanta ca'nin. ⁷ Naporo chachin nisha yonquipi huachi: “I'nanpirashitë canposo pa'saré',” niitopi. Ninapotatona', iquira huëron pipitopi. Inapopotona', nipa'shianatopi.

⁸ I'huanahuanquë huisontapaso', Yosëri nararoquë huëcapairinso natanpi. Natanahuatona', na'picaíso marë' ta'api. ⁹ Na'pitopirinahuë', inariso përarin:

—Atan*. ¿Insëquëta ya'huaran? itërin.

¹⁰ Natanahuaton, quëmapiso tapon:

—Co'ta o'maranso' natanai. I'nanpirashitëcoi ni'toi, të'huatërainquën. Naporahuaton tapantatëinquën, na'pirai, itërin.

---

* 3:9 Atanso': Piyapi tapon naporin.

¹¹ —¡I'yan! ¿Onporahuatomata nitotapanamaso'? Nara a'naíchín nininso': "Ama isoso nitërinso ca'quësohuë'," itopiranquënhuë': ¡Nani ca'nan! itërin.

¹² —Iso sanapi quëtërancoso', quëtërinco ni'ton, ca'nahuë, itërin.

¹³ Napotohuachina, sanapi ya'huëré' tahuëretahuaton, itapon:

—¿Onpoatonta naporanso'? itërin.

—Ya'huan nonpintërinco ni'ton, ca'nahuë, tënin sanapi.

¹⁴ Naporo' Sinioroso Yosë ni'ton, ya'huan ya'huëré' tahuëretahuaton, co huachi noya ya'huëcaso marëhuë' sha'huitërin:

—Piyapi nonpintëranso marë' a'napita ma'sharo'sa quëran, pa'pi co noyahuë' ni'nanquën. Napoaton ipora quëran huarë' cancanën quëran no'pa' pa'taran. Inapoaton, chiminaquë huarë' nosorotaran. ¹⁵ Ca nohuanto sanapi inimicotarinquën. Quëmarinta ina inimicotaran. Quëmá quëran pipipisopitanta', sanapi quëran pipipisopitarë' niinimicotapona'. A'na tahuëri sanapi quëran pipirinsoari† minsëmiatarinquën. Napoaponahuë', quëmarinta chiniquën ina aparisitaran, itërin.

¹⁶ Ina quëran sanapi ya'huëré' itapon:

—Co natërancoso marëhuë', hua'huanpatan pa'pi iquin quëran huaiaran. Napoaponahuë', so'yan ya'cariantaran. Naporahuaton, so'yan camaiinquënso ya'huërin, itërin.

¹⁷ Ina quëran quëmapinta itapon:

—Sa'an natëton, nara nitërinso co capacasohuë nipirinhuë', ca'nan. Naporanso marë' ya'ipiro'pa' co huachi noyatacaso marëhuë' sha'huitarahuë. Napoaton nitapiarin. Pa'pi chiniquën sacataquë huarë' coshataran. Chiminaquë huarë' inapoaran. ¹⁸ Naporahuaton, nahuano'sa',

† 3:15 Sanapi quëran pipirinso topachina: Quisocristo ninoton napotërin.

shihuarino'sa', inapita na'con na'con papotapon huachi. Nisha nisha canomëro'sa', nararayaro'sa', inapita yoniton, capon. ¹⁹ Pa'pi chiníquën sacatahuarë' coshataran. Napoin quëran chiminaran huachi. No'pa quëran ninanquën ni'ton, no'pa chachin niantamaso ya'huërin, itërin.

²⁰ Atanso', sa'in nininën acotërin, Ipa itërin. Ina quëran ya'ipi piyapi na'acaiso ni'ton, ina pochin nohuitërin. ²¹ Quëmapi sa'inë chachin a'mocaiso marë' ma'sha sha'huëtë quëran Yosëri nitërin. Ina quëtohuachina, a'moanpi huachi. ²² Naporo chachin tënin: “Iporaso', piyapi canpoa pochachin nitotërin. Noya nininso nitotahuaton, co noyahuë' nininsonta nitotërin. Ni'quëna nanpirin nara nitërinsona ca'pachin. Napohuachinso', nanpimiatarin,” tënin.

²³ Napoaton Sinioroso Yosë ni'ton, noyápiachin nararo quëran quëmapi ocoirin. Ocoirahuaton, niquë acorin. Inaquë sacatacaso marë' acorin. No'paquë chachin sacatapon huachi. ²⁴ Piyapi ocoirahuaton, pi'i pipirin parti quëran a'paito anquëniro'sa acorin. Inapitaso', quiropino'sa itopi. Noyápiachin nararo a'paicaiso marë' acorin. Ina ya'carinta', sahuëni orotaton huënin huënitárin acorin. Ama incari tëranta nanpirin nara ya'caricaso marëhuë', a'pairapi.

4

Atan ya'nan hui'ninpita napopiso'

¹ Atan sa'in hua'huanpachina, quëmapia'huaya huairin. “Yosë catahuarinco ni'ton, quëmapia'huaya hua'huanahuë huachi,” ta'ton, nininën acotërin. Caino itërin. ² Ina quëran hua'huaantarín. Quëmapi chachin huaiaantahuachina, Apiri itërin. Hui'napitohuachinara, Apiriso ohuicaro'sa pë'tahuarin. Cainoso nipirinhüë', imin camayo.

³ A'na tahuëri cato chachin ofrenda quëcatona', Yosë chinotapi. Cainoso', sha'ninso quëran Yosë chinotacaso marë' quënin. ⁴ Apiriso nipirinhüë', ohuicanënpita ya'nan hua'huatopiso quënin. Amo amoshin nininsopita Yosë chinotaton tēpacaso marë' quënin. Yosëso Apiri nóya ni'nin. Ofrendanëonta nóya ni'nin. ⁵ Cainoso nipirinhüë', co noyahuë' ni'nin. Ofrendanëonta co noyahuë' ni'nin. Ina marë' Cainoso', pa'pi no'huitërin. No'huitaton, aquinorárin. ⁶ Ina nicaton, Siniorori itapon: “¿Onpoatonta no'huitaton aquinoráran? ¡Ama huachi no'huitëquësohuë'!” ⁷ Noya ninan naporini, noya cancanchitonhuë'. Nipirinhüë', co nohuantëranhuë' noya nicaso ni'quëhuarë', co noyahuë' nisápaso marë' oshanën minsëarinquën. Ina nipirinhüë', noya nipatan, nanitëran ina minsëcaso',” itërin.

⁸ Natanaponahuë', co yanatëtërinhuë'. A'na tahuëri iin itapon:

—Huëquë iyara iminquë pa'a, itërin. Inaquë canconpachinara, iin ahueáton, tēparin.

⁹ Siniorori nitotaton, Caino itapon:

—¡Ma'sona iyaya onporinso', sha'huitocol! itërin. Napotohuachina, Cainoso tapon:

—Co nitotërahuë'. ¡Co ina a'pairápa'huaso ya'huërinhuë'! itërin. ¹⁰ Napotohuachina, Siniorori itapon:

—¿Onpoatonta naporan? Iyaya tēpaton, pa'pi co noyahuë' ninan. Huë'nainën a'patëran ni'ton, co huachi noya ya'huëcamaso marëhuë' sha'huitaranquën. ¹¹ Iya'hua tēparanso marë' pa'pi co noyahuë' ni'nanquën. Huë'nainënquë no'pa' asé'cotëtëran ni'ton, ocoiaranquën. ¹² Iminaton, sha'topiranhuë' tēranta', co huachi noyatarinhüë'. Co huachi ya'huëmia ya'huaponhuë', patë patërantapon. Co huachi sano cancantaranhuë', itërin.

13 —¡Ma'huantacha nisarahuë paya! Co ahuantochináchinhuë' ana'intaranco. 14 Ipora tahuëri iso ro'të quëran ocoiaranco. Co huachi ya'huëmia ya'huapohuë', patë patéranta'huaso ya'huërin. Co huachi sano cancanta'huaso ya'huaponhuë'. Co chinota'huanquënso tëranta nanitapohuë'. Napoaton inso tëranta quënanpachinco, tëpaponco tënahuë, itërin Cainori.

15 —Insosona tëpahuachinquën, inanta na'con na'con ana'intacaso ya'huërin. Canchisëro ana'intacaso ya'huërin, itërin Siniorori. Napotahuaton marca acotërin. Quënanpachina ama tëpacaiso marëhuë', inapotërin.

16 Ina quëran Caino pa'nin. Yosë quëran pipirahuaton, Noto parti ya'huëconin. Inaso no'pa', Itin quëran pi'i pipirinsó parti quëparitërin.

Caino shinpita napopiso'

17 Caino sa'apachina, hui'nahuanin. Hui'nin nasitohuachina, Inoco itërin. Ina quëran Caino ninano ocoihuachina: “Inoco ninano',” itërin.

18 Inoco hui'nahuanpachina, Irato itërin. Iratonta hui'nahuanpachina, Miocairo itërin. Miocairo ya'huërë' hui'nahuanpachina, Mitosairo itërin. Mitosaironta hui'nahuanpachina, Namico itërin. 19 Namicoso', cato sa'ahuanin. A'naso', Ata itopi. A'nanta', Sira itopi. 20 Ataso hua'huanpachina, Caparo itopi. Caparo shinpitaso' pë'tahuatona'piro'sa'. Napoaton në'mëtë pëiro'saquë ya'huëpi. 21 Caparoso', a'nara iya'huain ya'huëtërin, Coparo itopiso'. Coparo shinpitaso', arpa míso pi'nipi. Nisha nisha pirinaonta míso pihuiipi. 22 Siraso nipirinhüë', hua'huanpachina, Toparo-caino itopi. Inaso', hua'na camayo ya'conin. Hua'namia

nitotahuaton, sha'pi hua'nanta nitotërin. Toparocainoso', a'nara oshin ya'huëtërin, Naama itopi.

²³ A'na tahuëri Namicoso', sa'inpita itapon:
 “Natanquë Ata. Quëmanta Sira, noya natanco
 sha'huichinquëma':

A'na quëmapi tëparahuë pë'sharincoso marë'.

Hui'napi nipirinhüë', ahuërinco marë' napotërahuë.

²⁴ Iin tëparinso marë' Caino tëpahuachinaso',
 canchisëro aquëtë Yosëri i'huërëtafon.

Caso nipirinhüë', tëpatërahuëso marë' tëpahuachinaco,
 canchisë shonca canchisëro aquëtë i'huërëtafaiso
 ya'huërin,” itërin.

Sito nasitërinso'

²⁵ Oshaquëran Atan sa'in, hua'huaantahuachina, Sito itërin. “Cainori tëparinso ya'huërënamën Yosë quëtaantarinco,” ta'ton, ina pochin nininën acotërin. ²⁶ Sitonta hui'nahuanpachina, Inosë itërin. Naporo quëran huarë' piyapiro'sa caniaritopi Yosë chinotatona', “Sinioro” itacaiso'.

5

Atan shinpita napopiso'

¹ Atan shinpita napopiso sha'huichinquëma nitotoco'. Yosëri piyapi nipachina, inaora pochachin ninin.

² Quëmapi, sanapi, nisahuaton, noya ya'huëcaiso marë' noya yonquirapiton sha'huitërin. Acorinso tahuëri chachin nohuitaton: “Isopitaso': ‘Piyapiro'sa',’ itarahüë,” tënin.

³ Atan pasa cara shonca pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Sito itopi. Inaso', pa'pin noyá quëparin.

⁴ Sito nasitërin piquëran Atanso', posa pasa pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa',

sanapi'sa', ya'huëtërin. ⁵ Ya'ipiya quëran Atanso', iscon pasa cara shonca pi'i icanin. Ina quëran chiminin huachi.

⁶ Sito pasa a'natërápo pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Inosë itopi. ⁷ Inosë nasitërin piquëran Sitoso', posa pasa canchisë pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'nipitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin. ⁸ Ya'ipiya quëran Sitoso', iscon pasa shonca cato pi'i icanin. Ina quëran chiminin huachi.

⁹ Inosënta iscon shonca pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Cainan itopi. ¹⁰ Cainan nasitërin piquëran Inosëso', posa pasa shonca a'natërápo pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin. ¹¹ Ya'ipiya quëran Inosëso', iscon pasa a'natërápo pi'i icanin. Ina quëran chiminin huachi.

¹² Cainan canchisë shonca pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Maarariro itopi. ¹³ Maarariro nasitërin piquëran Cainanso', posa pasa catapini shonca pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin. ¹⁴ Ya'ipiya quëran Cainanso', iscon pasa shonca pi'i icanin. Ina quëran chiminin huachi.

¹⁵ Maarariro saota shonca a'natërápo pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Carito itopi. ¹⁶ Carito nasitërin piquëran Maarariroso', posa pasa cara shonca pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin. ¹⁷ Ya'ipiya quëran Maarariroso', posa pasa iscon shonca a'natërápo pi'i icanin. Ina quëran chiminin huachi.

¹⁸ Carito pasa saota shonca cato pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Inoco itopi. ¹⁹ Inoco nasitërin piquëran Caritoso', posa pasa pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin. ²⁰ Ya'ipiya quëran Caritoso', iscon

pasa saota shonca cato pi'i icanin. Ina quëran chiminin huachi.

²¹ Inoco saota shonca a'natërápo pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Matosarino itopi. ²² Inocoso', nani tahuëri Yosë chinotaton, ina nohuantërin soráchin ninin. Matosarino nasitërin piquëran Inocoso', cara pasa pi'i aquëtë ya'huaantarín. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin. ²³ Ya'ipiya quëran Inocoso', cara pasa saota shonca a'natërápo pi'ipi ya'huëtërin. ²⁴ Inaso', Yosë nohuantërin soráchin nininso marë' a'nanya ayarin. Yosëri inápaquë quëparin.

²⁵ Matosarino pasa posa shonca canchisë pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Namico itopi. ²⁶ Namico nasitërin piquëran Matosarinoso', canchisë pasa posa shonca cato pi'i aquëtë ya'huaantarín. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin. ²⁷ Ya'ipiya quëran Matosarinoso', iscon pasa saota shonca iscon pi'i icanin. Ina quëran chiminin huachi.

²⁸ Namico pasa posa shonca cato pi'ipitaso', a'nara hui'nin nasitërin. ²⁹ Nasitohuachina, Noi itërin. “Siniorori piyapi co huachi noya ya'huëcaso marëhuë' sha'huitaton, ana'intërin. Napoaton isoro'pa' nitapirin. Pa'pi chiníquën sacataquë huarë' cosharo manë'. Iso hua'huashaso nipirínhuë', nanan anoyatatonpoa achinotarinpoa,” ta'ton, ina pochin nininën acotërin. ³⁰ Noi nasitërin piquëran Namicoso', a'natërápo pasa iscon shonca a'natërápo pi'i aquëtë ya'huaantarín. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin. ³¹ Ya'ipiya quëran Namicoso', canchisë pasa canchisë shonca canchisë pi'i icanin. Ina quëran chiminin huachi.

³² Noiso', a'natërápo pasa pi'ipitaquë huarë' hui'nin paninantërinso nasitërin. Ina quëran cato hui'ninpita

ya'huëtaantarín. Hui'ninpitaso': Simo, Camo, Cahuito, inapita itopi.

6

Piyapi'sa nitapicancanpiso'

¹ Piyapi'sa na'asahuatona', yanquëpi huachi. Itohua itohua ninanoro'sa ocoiatona ya'huërapí. Na'a hui'ninapita nano'sa ya'huëtopi. ² Yosë hui'ninpitari* ina nano'sa ni'sahuatona', pa'yatopi. Napoaton huayonatona huayonatona', costapiso mara'piapi. ³ Napoaponahuë', Siniorori co costatonhuë' tapon: “Co piyapi'sa ya'huëmiatápaiso ya'huërinhuë'. Piyapi ni'ton, chiminacaiso ya'huërin. Napoaton pasa cato shonca pi'ipira', nanpipona',” ténin.

⁴ Yosë hui'ninpitari ina sanapiro'sa macatona', hui'nahuanpi. Hui'nahuanpachinara, panca piyapiro'sa ya'huërin huachi. Ina quëran inapitaso', iráca quëran huarë' hua'ano'sa nahuinpisopita ya'huëpi. ⁵ Napoaponaraihuë', pa'pi co noyahuë' cancantopi. Co noyahuë' nicacaisoráchin yonquipi ni'ton, Yosëri co noyahuë' ni'nin. ⁶⁻⁷ Ina nicaton, sëtërin: “Ma'marëcha piyapi acorahuë' paya. Ata'huanchi nipachin. Ya'ipi pë'tahuaros'sa', anpiantëhuano'sa', no'paquë niohuaratërinso'pita, inapitarë chachin ata'huantarahuë huachi,” ténin. ⁸ Napoaponahuë', Noiso nóya ni'nin.

Noi panca nancha nininso'

⁹ Noi naporinso sha'huichinquëma': Noiso Yosëíchin natëton, nóya ninin. Naporo tahuëri'sa inaíchin Yosë nohuantërinso ninin. ¹⁰ Inaso', cara hui'ninpita

---

* ^{6:2} Yosë hui'ninpita topachina, ma'sona tapon naporinso': co insonta nitotërinhuë'. “Yosë imaro'sa hui'nina',” topi a'naquën.

quëmapisáchin ya'huëtërin: Simo, Camo, Cahuito, inapita.

¹¹⁻¹² Naporo' ya'ipi isoro'paquë ya'huëpisopita nitapicancanpi. Pa'pi co noyahuë' nicatona', ahuëtacaisoráchin cancantopi. Napopiso Yosëri ni'nin. ¹³ Ina nicaton, Noi itapon:

“Ya'ipi piyapiro'sa ata'huantarahuë. Pa'pi co noyahuë' nipi ni'ton, piyapi'sa co huachi sano cancantopihuë'. Napoaton ya'ipiro'paquë ya'huëpisopita ata'huantarahuë huachi. ¹⁴ Quëmaso nipirinhüë', panca nancha niquë'. Yaquihuan nara quëran nisahuaton, aipi quëran, acopo quëran, to'ni pochin nininquë to'níquëtëquë'. Patoanaro'santa acotëquë'. ¹⁵ Nancha nipatan, iso pochin acoquë': Pasa cara shonca a'natërápo mitro naporopitërinso'. Cato shonca cato mitro miria pancanatërinso'. Shonca cara mitro miria inaparinsó'. ¹⁶ Naporahuaton, cara pa'cotë acotëquë'. Pëirapiranso ya'cari', miria mitro aquërinquë huintana acotëquë'. Ya'coananta', a'natëran acotëquë'. ¹⁷ A'na tahuëri panca pacon a'paarahuë, ya'ipiro'pa' imotarín. Ya'ipi piyapiro'sa', ma'sharo'sa', inapita taquuitapi. ¹⁸ Quëmaro'coso nipirinhüë', anoyatarahuë ni'ton, nancha tënihuatan, sa'anë'quën chachin ya'conaran. Hui'nanpitanta', sa'inarë chachin ya'conapi. ¹⁹ Naporahuaton, ma'sharo'santa nisha nisha nipisopita quëran, a'nara quëmapi, a'nara sanapi yontonquë'. Inapitanta canpita pochin cha'ëcaiso marë' yontonquë'. ²⁰ Anpíantëhuano'sa', pë'tahuaro'sa', no'paquë niohuaratërinso'pita, ya'ipi inapita catoya catoya ya'conapona'. Canpitarë chachin ya'huaantacaiso marë' ya'conapona'. ²¹ Notohuaro' cosharo nisha nisha nininsopita ayontonahuaton nanchaquë po'moquë'. Canpita capacamaso nisahuaton, ma'sharo'santa

capacaiso marë' po'moquë',” itërin.

²² Napotohuachina, Noiso' ya'ipi Yosëri camairinso chachin ninin huachi.

7

Nanchaquë ya'conpiso'

¹ Ina quëran Siniorori Noi itapon: “Ya'ipi ipora ya'huëpisopita a'porinaco. Quëmasáchin nohuantërahuëso ninan. Napoaton iporaso', sa'anë'quën chachin nanchaquë ya'conquë huachi. Hui'nanpitanta', sa'inarë chachin ya'coina'. ² Chinotamacoso marë' ma'sharo'sa tëpacaiso nipisopitaso', canchisë quëmapi nisahuaton canchisë sanapi nanchaquë po'moquë'. Ya'huërë' co ina marë' nipisopitasohuë', a'nara quëmapi, a'nara sanapi inaíchin po'moquë'. ³ Nisha nisha anpiantëhuano'santa', nanchaquë po'moquë'. Canchisë hua'anën, canchisë sanapinën na'antacaiso marë' po'moquë'. ⁴ Canchisë tahuëri quëran ca nohuanto o'nanapon. Catapini shonca tahuëri, tashirë chachin o'namiatapon. ¡Inapotato ya'ipi isoro'paquë acorahuësopita ata'huantarahuë!” itërin.

⁵ Noiso', ya'ipi Siniorori camairinso chachin ninin.

⁶ Noi saota pasa pi'ipitaso', paconi isoro'pa' imotërin.

⁷ Naporo inaso', sa'inë chachin nanchaquë ya'conin. Hui'ninpitanta sa'inarë chachin cha'ëcaiso marë' ya'conpi. ⁸⁻⁹ Yosë chinotacaso marë' ma'sharo'sa tëpacaiso nipisopitanta', Noirë chachin catoya catoya nanchaquë ya'conpi. A'nara quëmapi, a'nara sanapi ya'conpi. Co ina marë' nipisopitahuënta ya'conpi. Anpiantëhuano'sa', niohuaratërinso, inapitanta inapochachin ya'conpi. Yosëri sha'huitërinso chachin nipi.

¹⁰ Yosëri sha'huitërinso chachin, canchisë tahuëri quëran paconi isoro'pa' imotarin huachi. ¹¹ Naporo'

Noiso', saota pasa pi'i, cato yoqui, shonca canchisë tahuëritarin. Naporo chachin isoro'pa' huëncharoatë pochin ninin. Marënta acoporo ya'huërinso', pipimiatërin. Naporahuaton inapaquënta', i' ya'copinamën ya'huërinso nii'soatërin. Napohuachina, pa'pi i' isoro'paquë anotimarin. ¹² Catapini shonca tahuëri tashirë chachin isoro'paquë o'namiatarin huachi. ¹³ Naporo tahuëri chachin Noi sa'inë nanchaquë ya'conin. Hui'ninpitanta', Simo, Camo, Cahuito, inapitanta sa'inarë' sa'inarë' ya'conpi. ¹⁴ Tananquë ma'sharo'sa ya'huërinso'pita, pë'tahuaro'sa nipisopita, niohuaratërinso'pita, anpiantëhuano'sa', inapitanta ya'conpi. ¹⁵ Yosë nohuanton, ma'sharo'sa catoya catoya nanchaquë ya'conpi. ¹⁶ Nisha nisha nipisopita quëran, a'nara quëmapi, a'nara sanapi ya'conpi. Yosëri Noi camairinso chachin nipi. Nani ya'conpachinara, Siniorori chachin nancha ya'coananën oncorapirin huachi.

Pacon pa'ninso'

¹⁷ Catapini shonca tahuëri o'nanárin. Pamatohuachina, nanchaso no'pa quëran yanponin huachi. ¹⁸ Pamaso' aquëtë chachin mëntaintararin, nanchaso nipirinhüë', noya yanponarin. ¹⁹⁻²⁰ Pa'pi pacon pa'sahuaton, ina inápa motopiro'sa quëran huarë' imotërin. Inapita motopiro'sa imotahuaton, canchisë mitro aquëtë pantarin. ²¹⁻²² Naporo' ya'ipi piyapiro'sa isoro'paquë ya'huëpisopita, taquiitopi. Anpiantëhuano'sa', pë'tahuaro'sa', tananquë ma'sharo'sa ya'huërinso', niohuaratërinso'pita, inapitanta ta'huantopi. Ya'ipi nii o'huatona nanpipisopita, taquiitopi huachi. ²³ Noisáchin cha'ërin. Panca nanchaquë ya'conpisopitarë', cha'ërin. A'napitaso nipirinhüë', ya'ipi ta'huantopi. Pë'tahuaro'sa', anpiantëhuano'sa', niohuaratërinso'pita,

inapitanta ya'ipi taquiitopi huachi. ²⁴ Pasa a'natérápo shonca tahuéri isoro'pa' iiri imotaton, napotërin.

8

Pacon huiñqintomarinso'

¹ Naporo' Yosëri Noi, ya'ipi ma'sharo'sa nanchaquë ya'huëapisopita, inapita yacatahuarin. Ina nohuanton pacon huiñqintacaso marë' ihuan pa'nin. ² Co'huara huiñqinchátërasohuë', o'nan'ton më'tarin. Naporo' marë acoporo quëran pipirinso', nioncotërin. Iná-paquë i' ya'copinamën nii'soatërinsona inaporin. ³ Pasa a'natérápo shonca tahuéri quëran, i' pi'piyan pi'piyan huiñqintomarin. ⁴ Canchisë yoqui, shonca canchisë tahuéri quëran, Ararato motopiro'sa hui'nimotënquë nanchaso', ya'mitërin. ⁵ Iscon yoqui nanirahuaton tahuëririnquë, motopiro'sa hui'nimotëna ya'nopi huachi.

⁶ Inapita ya'nohuachinara, catapini shonca tahuéri quëran, Noiso nancha huintananën i'soatërin. ⁷ Naporo' a'nara itatan a'parin. Inaso', itohua itohua yanpo yanpónantarin. I' huiñqintacaso ninaton, naporin. ⁸ Ina piquëran, Noiso' i' huiñqintërinso nitotacaso marë', nëpë ya'huëré' a'paantarin. ⁹ A'papurinhuë', co intopa huënsëcasohuë ni'ton, yanpo yanpónantarin. Naporarin quëran, nanchaquë chachin huënantarin. Huëntahuachina, Noiri masahuaton po'moantarin.

¹⁰ Canchisë tahuéri quëran, naquëranchin a'paantarin. ¹¹ Nöpëso pa'sahuaton, i'huarayasha huarë' huënantarin. Oripo nara së'para'huaya monoquënë chachin naquërahuaton quëntarin. Naporo' Noi, yaniromarinso nitotërin huachi. ¹² Canchisë tahuéri quëran naquëranchin nëpë a'paantapirinhuë', co huachi huëntarinhuë'.

¹³ Noi saota pasa a'na pi'itapaso', ya'ipiro'pa' yaniromarin huachi. Caniaritërinso yoquiquë, ya'natiirinso tahuëri chachin, napopinchin nancha pëirapirinso oquirin. Naporo ya'ipiro'pa' yaniromarinso nocorin. ¹⁴ A'na yoqui, cato shonca canchisë tahuëri nanihuachina, ya'ipiro'pa' noyá yaniromarin huachi.

¹⁵ Naporo chachin Yosëri Noi itapon: ¹⁶ “Iporaso huachi sa'anë'quën chachin nancha quëran pipiquë'. Hui'nanpitanta', sa'inarë chachin pipiina'. ¹⁷ Ya'ipi ma'sharo'santa ocoiquë pa'ina'. Anpiantëhuano'sa', pë'tahuaro'sa', no'paquë niohuaratërinso pita, ya'ipi inapitanta pipiina'. Notohuaro' hua'huatatona', ya'ipiro'paquë yanquë'ina',” itërin.

¹⁸ Napotohuachina, ya'ipi piyapi'sa cha'ëpiso pipipi. ¹⁹ Ma'sharo'santa pipipi: Pë'tahuaro'sa', niohuaratërinso pita, anpiantëhuano'sa', inapitanta pipipi huachi. ²⁰ Nani pipihuachinara, Noiso a'nara artaro ninin. Yosë chinotacaso marë' ma'sharo'sa tēpacaiso nipisopita masahuaton, tēparin. Anpiantëhuano'santa', manin. A'naya a'naya nisha nisha nipisopita quëran tēparin. Tēparahuaton, Sinioro chinotacaso marë' artaro aipi ya'ipi ahuiquitërin. ²¹ Ma'sharo'sa ahuiquitërinso pimóchin imërahuaaton, Yosëri nóya ni'nin. Naporo' inaso tapon: “Hua'huatapon quëran huarë' piyapi'sa', co noyahuë' nicacaisoráchin cancantopi. Inaso niponahuë', co huachi ipora ana'intërahüeso pochin, isoro'pa' ana'intaantapohuë'. Co huachi ma'sharo'santa inapotapohuë'.

²² Isoro'paquë ya'huapona pochin, piyapi'sa noya sha'tapona'.

Nitërinsona macapona'.

Huënocanta ya'huërahuaaton, sëhuëonta ya'huapon.

Pi'ipi tahuëri'santa nanirahuaton, o'napinta nanipon.

Tahuëri, tashi', inapitanta ya'huapon,” ténin.

9

Yosë Noirë' anoyatërinso'

¹ Naporo' Noi, hui'ninpitare chachin, Yosëri nóya yonquirapiton iso pochin sha'huitërin: “Na'a hui'nahuanatoma', ya'ipiro'paquë ya'huëco'.

² Ya'ipi ma'sharo'sa', anpianthëhuano'sa', marëquë ya'huërinso'pita, inapita hua'anëntarama'. Inapitaso të'huatarinënquëma'. ³ Carima ya'ipi inapita capamaso marë' quëtaranquëma'. Nisha nisha huërono'santa ca'co'.

Ma'sona tëranta nayaramaso ca'co'. ⁴ Huënaiso nipirinuë', ama ca'cosohuë'. Ma'sha tëpahuatama', huënainën noyá inquitahuatoma', ca'co'. Huënainëni ananpirin ni'ton, ama inaso ca'cosohuë'. ⁵ Canpita capiniso', co nitëpamaso ya'huërinhuë'. Tëpatohuatama', ana'inta'huanquëmaso ya'huërin.

Ma'sharo'sarinta piyapi tëpahuachin, ana'intarahuë. Tëpatohuatama', a'naya a'nayanquëma tëhuëinchachin ana'intaranquëma'. ⁶ Insosona piyapi tëpahuachin, a'nari i'huëretarin.

Cá pochachin nicamaso marë' acoranquëma'. Napoaton, co nitëpamaso ya'huërinhuë'.

⁷ Napoaponahuë', canpitaso na'a hui'nahuanatoma', ya'ipiro'paquë ya'huëco'!” itërin.

⁸ Ina quëran itaantarin: ⁹ “Ni'co'. Ipora canpitaro'co anoyatërahuëso', shiparimapitanta yonquiato, napotaranquëma'. ¹⁰ Ya'ipi ma'sharo'santa yonquiato napotaranquëma': Anpianthëhuano'sa', pë'tahuaros'sa', tananquë ma'sharo'sa ya'huërinso', nisha nisha nipisopita nancha quëran pipipiso yonquiato, sha'huitaranquëma'. ¹¹ Ipora canpitaro'co anoyatato sha'huitëranquëmaso', co onporonta nishataponhuë'. Co huachi piyapi'sa', ma'sharo'sa', inapita pacon quëran

ata'huantaantapohuë'. Co huachi paconi isoro'pa' ata'huantaantaponhuë'.

¹²⁻¹³ Canpitarë'co nani anoyatomiatërahuë. Ma'sharo'sarë'conta', nani anoyatërahuë. Ina yonquicamaso marë'yahua'tanëhuë inápaquë acoarahuë. ¹⁴ Chitoro inápaquë ya'nohuachin, yahua'tanëhuënta ya'noarin. ¹⁵ Naporo' canpitaro'co anoyatato sha'huitëranquëmaso', yonquiarahuë. Ama huachi i' quëran, isoro'pa' ata'huaanta'huaso marëhuë', yonquiarahuë. ¹⁶ Yahua'tan chitoroquë ya'nohuachin ni'sarahuë. Ina ni'pato, ya'ipi piyapi'sarë'co ya'ipi ma'sharo'sarë'co anoyatërahuëso', ayonquiarinco. ¹⁷ Nani ina acorahuë ayonquiinpoaso marë'. Canpitarë'co anoyatërahuëso ayonquiarinpoa'. Ma'sharo'sarë'conta anoyatërahuëso ayonquiarinpoa'," itërin. Ina pochin Yosëri Noi sha'huitërin.

Noi hui'ninpitarë' naporinso'

¹⁸ Noi hui'ninpita nancha quëran pipipisopita, iso nápo ya'huëpi: Simo, Camo, Cahuito, inapita. Camoso', a'nara hui'nin ya'huëtërin. Inaso', Canaan itopi. ¹⁹ Caramiáchin Noi hui'ninpita nipirinahuë', inayaquëranchin isoro'paquë piyapi'sa na'antapi. ²⁰ Ina piquëran Noi iminaton, inaquë opasáchin shacaton, oparotërin. ²¹ A'na tahuëri Noi huino o'oton, no'pirin. No'piton, në'mëtë pëinën huáncana notataton, i'nanpirashitë quëhuëánin. ²² Camoso', inaquë ya'conahuaton ni'pirinhuë', pa'pin no'piton huë'ësárin quënanconin. Quënanahuaton iinpita sha'huitapon pa'nin: "Tata no'piton i'nanpirashitë quëhuëánin ni'conahuë," itërin. (Nani sha'huirahuëso chachin Camoso', Canaan pa'pin.) ²³ Ina natanahuatona', Simo, Cahuito, inapitaso a'nara a'mopiso mapi. Ina masahuatona', niimopitopi. Niimopitopiquëranchin,

pinëna quëran ya'conatona', pa'pina imotopi. Niquë notëtopi ni'ton, co pa'pina ni'pihuë'.

²⁴ Noi nonatohuachina, hui'nin hua'hua nininsoari, napotërinso natantërin. ²⁵ Natantahuaton, Canaan itapon:

“¡Tata tëhuërin ni'ton, pa'pi co noyahuë' nicasatën-quën co huachi noya ya'huëcamaso marëhuë' sha'huitaranquën!

Yosë chiniquën ana'ichinquën.

Ipora quëran huarë' iyaro'sa camaiáponquën.

Shiparimapitanta inaporápona',” itërin.

²⁶ Ina quëran taantarín:

“Sinioroso', Yosënhuë. Inari Simo noya nicasatón noya ya'huëcaso marë' catahuain.

Canaanso', Simo piyapínën niin.

²⁷ Yosë nohuanton, Cahuito, pancana hua'anëchin.

Simo ya'huërinquë noya ninicasatona ya'huë'ina'.

Canaanso', Cahuito piyapínën niin,” tënin.

²⁸ Pacon pa'ninso piquëran, Noiso' cara pasa a'natërápo shonca pi'ipi ya'huaantarín. ²⁹ Ya'ipiya quëran iscon pasa a'natërápo shonca pi'i icanin. Ina piquëran chiminin huachi. Ina pochín Noi ninin.

10

Noi shinpita napopiso'

¹ Iporaso', Simo, Camo, Cahuito, inapita shinpita napopiso sha'huichinquëma'. Pacon pa'ninso piquëran hui'nahuanatona na'antapiso', sha'huichinquëma'. Simo, Camo, Cahuito, inapitaso nani sha'huirahuëso chachin, Noi hui'ninpita.

² Cahuito hui'ninpitaso', isopita: Comiri, Macoco, Matai, Capano, Toparo, Misico, Tirasi, inapita. ³ Comiri hui'ninpitanta': Asiquinasi, Nipato, Tocarama, inapita.

⁴ Capano hui'ninpitanta': Inisi, Tarsis, Quitimo, Notanimo, inapita. ⁵ Ina nápo Cahuito hui'ninpita, shinpita inapita ya'huëpi. Inapitaso', marë yonsano'sa parti, ya'huëpi. Inatohua ninanoro'sa ocoirahuatona', a'naya a'naya nacionënaquë, a'na huënton a'na huënton, nisha nisha ya'huëpi. Inahuara no'panënaquë ya'huëpi. Naporahuatona', inahuara nonpiso nananquë nonatona', ya'huëpi.

⁶ Camo hui'ninpitanta isopita: Coso, Misiraimo, Oto, Canaan, inapita. ⁷ Coso hui'ninpitanta': Sipa, Apira, Sapota, Naama, Sapitica, inapita. Naama hui'ninpitanta': Sipa, Titan, inapita. ⁸ Cososo', a'na hui'nin ya'huëtërin anta', inaso', Nimoroto itopi. Ina'ton chini chiniquën nanantaton, isoro'paquë hua'an ya'conin. ⁹ Nimorotoso Siniorori catahuarin ni'ton, pa'pi míso inantërin. Napoaton piyapi'sa nonpachinara pa'yatopi napocaiso': "Siniorori Nimoroto catahuarin ni'ton, míso inantërin. Inapochachin quëmanta catahuainquën," topi. ¹⁰ Nimoroto hua'anëntërinso no'paquë, ninanoro'sa panca panca nipisopita, isopita ya'huërin: Papiri, Irico, Acato, Carini, inapita. Inapita ninanoro'saso', Sinaro parti ya'huëpi. ¹¹ Ina parti quëran Asoronta pipirahuaton, ninanoro'sa ocoirin: Ninihui, Niopoto-iri, Cara, inapita itopiso'. ¹² Naporahuaton, Nisin ninanonta ocoirin. Inaso', panca ninano'. Ninihui, Cara, inapita ninanoro'sa huáncana ya'huërin.

¹³⁻¹⁴ Misraimo shinpitaso': Notoro'sa', anamoro'sa', niapiro'sa', napotero'sa', patrosoro'sa', casonoro'sa', capotero'sa', inapita. Capotero'sa quëran huiristino'sa pipipi.

¹⁵ Canaanso', paninan hui'nahuanpachina, Siton itërin. Ina quëran hui'nahuaantahuachina, Iti, itërin.

¹⁶⁻¹⁸ Canaan shinpitanta isopita: Quiposoro'sa',

amororo'sa', quiriquiro'sa', iporo'sa', arasiro'sa', siniro'sa', arapatiro'sa', simariro'sa', amatiro'sa', inapita. Ina piquéran Canaan huëntono'sa niqué niqué yanquëëpi. ¹⁹ Canano'sa no'pa' hua'anëntopiso', Quiraro parti huarë' icanin. Siton ninano quëraonta', Casa ninanoquë huarë' icanin. Naporahuaton, Sotoma, Comora, Atoma, Sipoin, inapita ninanoro'sataquëchin no'pa' mapi. Nasa ninanoquë huarë' no'pa' hua'anëntopi. ²⁰ Ina nápo Camo hui'ninpita, shinpita inapita ya'huëpi. A'naya a'naya nacionënaquë, a'na huënton a'na huënton, nisha nisha ya'huëpi. Inahuara no'panënaquë ya'huëpi. Naporahuatona', inahuara nonpiso nananquë nonatona', ya'huëpi.

²¹ Cahuito iin mashonënso', Simo itopi. Inanta', hui'ninpita ya'huëtërin: Ipiri hui'ninpitaso', Simo shinpita nipi. ²² Simo hui'ninpita isopita ya'huëpi: Iramo, Asoro, Arapasato, Noto, Aramo, inapita. ²³ Aramonta hui'ninpita isopita ya'huëpi: Osi, Ori, Quitiri, Masi, inapita. ²⁴ Arapasatonta', Saro pa'pin. Saronta', Ipiri pa'pin. ²⁵ Ina quëran Ipirinta cato hui'ninpita ya'huëtërin: A'naso', Piriqi itopi. Naporo tahuëri'sa piyapi'sa itohua itohua yanquëëpi ni'ton, ina pochin ninihuanin. Iya'huainta Cotano itopi. ²⁶⁻²⁹ Cotanoso', iso nápo hui'ninpita ya'huëtërin: Aromota, Siripi, Asaromapi, Quira, Atoramo, Osaro, Tiquira, Oparo, Apimairo, Sipa, Opiro, Apira, Copa, inapita. ³⁰ Inapitaso Misa parti ya'huërahuatona', Sipari parti huarë' ya'huëpi. Ina partiso', motopiro'saráchin niconin. Cortanii' quëran, pi'i pipirinso parti ya'huërin. ³¹ Ina nápo Simo hui'ninpita, shinpita, inapita ya'huëpi. A'naya a'naya nacionënaquë, a'na huënton a'na huënton, nisha nisha ya'huëpi. Inahuara no'panënaquë ya'huëpi. Naporahuatona', inahuara nonpiso nananquë nonatona', ya'huëpi.

³² Ina nápo Noi hui'ninpita quëran pipipi. Nisha nisha huënton nipisopita. Nisha nisha shimashonëna quëran pipitona', nisha nisha parti no'pa' hua'anëntopi. Pacon pa'ninso piquëran itohua itohua yanquëpi. Yanquërahua-tona', nisha nisha naciono'sa isoro'paquë ya'huërinso ocoipi.

11

Nisha nisha nananquë Yosëri anoninso'

¹ Pacon piquëran notohuaro' piyapi'sa na'antapi. Naporo' ya'ipiya a'na nananquësáchin nonpi. ² Pi'i pipirinso parti quëran pipirahuatona', Sinaro parti canquiipi. Inaso no'pa', noyápiro'tëchin ni'ton, inaquë ya'huëcaiso marë' quëparitopi.

³ A'na tahuëri inahua capini ninontatona', napopi: “Huëco pa'ahua', natëricho no'pa quëran nihatëhua', a'pëahua',” nitopi. Ina nisahuatona', natëricho quëran na'pi ya'huërenamën pëipi. Achinpitacaiso marënta', to'ni pochin ninquë achinpitopi. Siminto pochin nininso ya'huërenamën, inaquë achinpitopi. ⁴ Ina quëran ninontaantapi: “Huëco chiníquën cancantatëhua', ninano ocoia'ahua'. Ina nisahuatëhua', a'na torinta pi'iro'tëquë huarë' nincaninso niahua'. Inapoatëhua', sacóshin nahuinarihua'. Naporahuaton, co huachi itohua itohua yanquëcaso ya'huaponhuë',” nitopi.

⁵ Napopirinahuë', Siniroso o'marin. O'marahuaton ninano', tori, inapita nisapiso ni'quimarin. ⁶ Ni'quimarahuaton, yonquirin: “Isopitaso inaquësáchin ya'huatona', ina nananquësáchin nonpi ni'ton, nani caniaritopi sacatacaiso'. Po'pachinara, co incari tëranta nanitarinhuë atananpitacaso'. ⁷ Napoaton acopitacaso marë', pa'matëhua nonpiso anishatahua'. Ama huachi ninatanacaiso marëhuë', napotahua',”

tënin. ⁸ Inapotaton, Siniorori piyapi'sa itohua itohua ayanquëërin. Ninano nisapisonta a'porahuatona', tananpitopi huachi.

⁹ Inaquë chachin Siniorori, ya'ipi piyapi'sa nonpiso anishatërin. Ina quëran chachin, ya'ipi isoro'paquë ayanquëërin. Napoaton ina ninanoso', Papiri* itopi.

Simo shinpita napopiso'

¹⁰ Simo shinpita napopiso sha'huichinquëma'. Pacon pa'ninso piquëran cato pi'ipitapaso', Simo pasa pi'ipitarin. Naporo' a'nara hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Aropasa, itërin. ¹¹ Ina piquëran Simoso', a'natërâpo pasa pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

¹² Aropasa cara shonca a'natërâpo pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Saro itërin. ¹³ Ina piquëran Aropasaso', catapini pasa cara pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

¹⁴ Saro cara shonca pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Ipiri itërin. ¹⁵ Ina piquëran Saroso', catapini pasa cara pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

¹⁶ Ipiri cara shonca catapini pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Piriqi itërin. ¹⁷ Ina piquëran Ipiriso', catapini pasa cara shonca pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

¹⁸ Piriqi cara shonca pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Nio itërin. ¹⁹ Ina piquëran Piriqi cato pasa iscon pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

* 11:9 Papiriso': "Co ninatananpiquëhuë'," tapon naporin.

Génesis 11:20   28   Génesis 11:31

²⁰ Nio cara shonca cato pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Siroco itërin. ²¹ Ina piquëran Nioso', cato pasa canchisë pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

²² Siroco cara shonca pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Nacoro itërin. ²³ Ina piquëran Sirocoso', cato pasa pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

²⁴ Nacoro cato shonca iscon pi'ipitaso', hui'nin nasitërin. Nasitohuachina, Tari itërin. ²⁵ Ina piquëran Nacoroso', pasa shonca iscon pi'i aquëtë ya'huaantarin. A'napita hui'ninpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin.

²⁶ Tari canchisë shonca pi'ipitaso', hui'nin paninantërinso nasitërin. Ina quëran cato hui'ninpita ya'huëtaantarin. Hui'ninpitaso': Apran, Nacoro, Aran, inapita.

Tari, naporinso'

²⁷⁻²⁸ Sha'huitëranquëmaso chachin Tari hui'ninpitaso', isopita: Apran, Nacoro, Aran, inapita. Aran hui'ninso', Noto itopi. Aranso', Orë ninanoquë chiminin. Ina ninanoso', Cartia parti ya'huërin. Co'hua pa'pin chiminyátërasohuë', chiminin. Hua'huatërinso ninanoquë chachin naporin. ²⁹ Apranso', Sarai manin. Nacoronta', Mirica manin. Miricaso', Aran hui'nin. Inaso', a'nara caipayain ya'huëtërin, Isca itopiso'. ³⁰ Saraiso co hua'huana'pihuë ni'ton, co hua'huaninhuë'.

³¹ Tariso', Orë ninano quëran pipirin. Cartioro'sa ya'huërin quëran pipirahuaton, Canaan parti chinoton, pa'nin. Hui'nin Apran itopiso Sarairë chachin quëparin. Naporahuaton, shionta Noto itopiso quëparin.

Pa'sapirinahuë', Aran ninanoquë canconpachinara, inaquë quëparitonpi. ³² Inaquë ya'huëaso', Tariso chiminin. Cato pasa a'natërápo pi'ipitaso chiminin huachi.

12

Piyapinënpita shimashonën nicacaso marë' Yosëri Apran acorinso'

¹ A'na tahuëri Siniorori Apran itapon: “Ya'huëran quëran pipimiatëquë'. Quëmopinënpita, tataparín ya'huërinso no'pa', inapita patëquë'. A'na no'pa' carinquën a'notaranquën. Inaquë ya'huëconquë huachi. ² A'na tahuëri ca nohuanto, shiparinpita panca nacion ocoiaponá'. Carinquën catahuamiataranquën. Inapotaranquën ni'ton, sacóshin nahuinaran. Naporahuatón, quémá quëran a'napitanta catahuararahuë. ³ Inpitasona noya nicatënën catahuahuachinën, carinta inapita inapotarahuë. Inpitasona co huachi noya ya'huëcamaso marëhuë' sha'huitohuachinën, carinta inapita napotarahuë. Quémá quëran, ya'ipi piyapi'sa nisha nisha nipisopita catahuararahuë,” itërin.

⁴⁻⁶ Apranso Yosëri sha'huitërinso chachin, Aran ninano quëran pipirin. Canaan parti paacaiso marë' pipirin. Canchisë shonca a'natërápo pi'ipitaso napoarin. Sa'inë chachin pa'nin. Sa'inso', Sarai itopi. Apin Noto itopisonta', quëparin. Ya'ipi ma'shanënapitarë chachin pa'pi. Piyapinënapitanta quëmapi'sa', sanapi'sa asacatacaiso marë' Aranquë pa'anpiso', quëpapi. Ya'ipi quiquipi. Canaan parti canconpachinara, Apranso piyapinënpitarë chachin ya'ipi ina no'pa' pa'tatona', pënton-topi. Siquimo ninanoquë huarë' canconpi. Inaquë panca insina nara ya'huërin. Ya'huëhuano'sa mamanshinëna moshapiquë ni'ton: “Mori insina,” itopi. Ina parti naporo canano'sa ya'huëapi. ⁷ Inaquë Siniorori, Apran

ya'notahuaton, itërin: “Ya'ipi iso no'pa', shiparinpita quëtarahuë hua'anëntapona',” itërin. Naporo chachin Apran Siniro chinotacaso marë' a'nara artaro ninin. Inaquë ya'notërin ni'ton, chinotërin.

⁸ Ina quëran motopiro'sa parti pa'pi. Ina motopiro'saso', Pitiri ninano quëran, pi'i pipirinsó parti quëparitërin. Inaquë në'mëtë pëiro'sa otëmpi ya'huëcaiso marë'. Pitiri ninanoso', pi'i ya'coninsó parti acorahuatona', Ai ninanonta', pi'i pipirinsó parti acopi. Ina huancánachin ya'huëipi. Inaquë naquëranchin Apran Siniro chinotacaso marë' a'na ya'huëré' artaro niantarin. ⁹ Ina piquëran Apran piyapinënpitarë chachin paantapi. Oshaquëran pa'sápatona', Niquipi parti canconpi.

Apran Iquipitoquë pa'ninsó'

¹⁰ Naporo tahuëri'sa ina parti panca tanarotopi. Napoaton Apran piyapinënpitarë chachin Iquipito parti yacapatacaiso marë' pa'pi. Ya'huëpiquë co manta capacaiso ya'huërinhuë' ni'ton, inatohua pa'pi.

¹¹ Iquipito no'paquë ya'caritohuachina Apransó', Sarai itapon: “Ni'quë', quëmaso tëhuëinchachin noyápiroyanchinquën. ¹² Iquipitoro'sa ni'pachinën noyaponën nimara: 'Isoso quëmapi, paso sanapi so'in, ta'tona', caso tëpaponaco. Quëmaso nipirinhüë', macainëinquënso marë' co tëpaponënhüë'. ¹³ Napoaton ama quëma na'in quëran tëpainacoso marëhuë': 'Isoso yo'yohüë,' tëquë', topirahuë,” itërin.

¹⁴ Iquipito no'paquë Apran camahuachina, Iquipitoro'saso Sarai ni'sahuatona', pa'yatopi: “Ma noyápiroyanchincha paya,” topi. ¹⁵ Iquipito copirnosó', “huaraon” itopi. Ina catahuapisopita hua'ano'santa', Sarai ni'pi. Ni'sahuatona', noyápiroyanchin nininsó hua'anëna sha'huitonpi. Natanahuaton huaraonso':

“Quëshico,” ténin. Napoaton Saraiso', ina pëinénquë quëpapi. ¹⁶ Sarai marë' huaaronso', Apran pa'pi payarin. Nani ma'sha topinan quëtërin. Ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', camiyoro'sa', moraro'sa', inapita quëtërin. Naporahuaton piyapinënpita camaicaso marë' quëmapi'sa', sanapi'sa', quëtërin.

¹⁷ Napoaponahuë', Sarai na'inin ni'ton, Yosëri huaaron ana'intërin. Sa'in, hui'ninpitare chachin chiniqué canio quëran ana'intërin. ¹⁸ Napoaton Apran amataton, itapon: “¿Onpoatonta napotëranco? ¡Isa sanapi sa'an nipirinhüë', sha'huichitonco pora! ¹⁹ ‘Oshihuë’ tënanso marë', cari shimanahuë. ¡Ma'tana sa'an, macaton quëpaquë huachi!” itërin. ²⁰ Napotahuaton piyapinënpita camairin: “¡Apran, sa'inë chachin ocoico pa'in. Ma'shanënpitanta quëpa'in!” itërin.

13

Apran, Notorë' nia'popiso'

¹ Apranso sa'inë chachin Iquipito quëran pipirin. Ma'shanënpitarë chachin Niquipi parti huënantatona ya'huënantapi. Apin Noto itopisonta', inarë chachin huënantarin. ² Apranso', notohuaro' oro, prata, pë'tahuaro'sa', inapita ya'huëtatón pa'pi ma'huan. ³ Niquipi parti quëran oshaquëran pa'sápatona', Pitiri ninanoquë huarë' huënantapi. Ina quëran paantarahuatona', i'hua ya'huërinquë chachin ya'huënantapi. Pitiri ninano', Ai ninano', inapita ninanoro'sa huáncana ya'huënantapi. ⁴ I'hua artaro nininquë chachin, Sinioro chinotaantarín. ⁵ Notonta', apin pochachin pa'pi ma'huan. Notohuaro' ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', inapita ya'huëtërin. Piyapinënpitanta na'a ya'huëtërin. ⁶ Nipirinhüë', notohuaro' pë'tahua ya'huëtópi ni'ton, co huachi pasto nanirinhüë

pè'tahuaro'sa capacaiso'. Napoaton co huachi nanitopihuë cato chachin inaquëráchin ya'huëcaiso'.
 7 Apran pè'tahuanën a'paipisopita, Noto pè'tahuanën a'paipisopitarë', pasto niapiratatona yánino'huipi. Naporoso', canano'sa', huirisiro'sa', inapitanta inaquë chachin ya'huërapi.

8 Napoaton a'na tahuëri Aprani Noto itapon: “Canposo', quëmopinpo ninë'. Co campo capini nino'huicaso ya'huërinhuë'. Co piyapinënpopitanta', nino'huicaiso ya'huërinhuë'. 9 Niquë niquë nipachin, ya'huëa'a. Ni'quë'. No'paso panca ya'huërin. Insëquësona ya'huëcamaso marë' nohuantëranquë, quëma huayonquë'. Pë'natë parti huayonpatan, caso pëtëtë parti pa'sarahuë. Pëtëtë parti huayonpatan, caso pë'natë parti pa'sarahuë,” itërin. 10 Natanahuaton Notoso', motopia'hua quëran, Cortanii' yonsan noyarotomarinsu nocorin. Sohuaro ninanoa'huaquë huarë' notërinso' icanin. Inaquëso', notohuaro' i' ya'huërin ni'ton, pa'pi noyaro'pa' ninin. Sinioro sha'tërinquë pochin ni'ton, Iquipito no'pa' pochin ninin. (Ina pochin iráca ina no'pa' nipirinhüë', co'huara Siniorori Sotoma, Comora, inapita ninanoro'sa ata'huanchátërasohüë', naporin.) 11 Ina ni'sahuaton, Notoso ya'ipi ina no'pa' huayonin. Inaso no'pa', pi'i pipirinsu parti ya'huërin. Inapoatona', Apran Notorë' nia'popi. 12 Apranso', Canaan parti quëparitërin. Notoso', Cortanii' yonsan ninanoro'sa parti ya'huëconin. Sotoma ya'cariya ya'huëconin. 13 Inaquëso', ya'huëhuano'sa pa'pi co noyahuë' nipi. Inapoatona oshahuanpi ni'ton, Yosëri no'huípiro ni'nin.

14 Noto pa'pachina, Siniorori Apran ya'notaton itapon: “Huaniran quëran ya'ipi parti notëtëquë': Pë'natë parti, pëtëtë parti, pi'i pipirinsu parti, pi'i ya'coninsu parti,

ya'ipi inaquëpita notëtton, noya ni'quë'. ¹⁵ Ya'ipi no'pa' ni'nanso', carinquën hua'anëntacaso marë' quëtaranquën. Quëmari hua'anëntomiataran. Naporahuaton, shiparinpitarinta hua'anëntomiatapona'. ¹⁶ Ca nohuanto shiparinpita pa'pi notohuaro' na'amiatapona'. Mo'shi co pichicasohuë' ninin. Inapochachin shiparinpitanta co onpo pichicasohuë' na'apona'. ¹⁷ Iporaso', paaton ya'ipi iso no'pa' pa'tëquë'. Itohua itohua pa'tëquë'. Carinquën quëtaranquën ni'ton, inapotëquë'," itërin.

¹⁸ Ina natanahuaton, Apranso piyapinënpitarë chachin në'mëtë pëiro'sa ótënpiso mapi. Masahuatona', insina nararoquë pa'pi. Inaquë pa'sahuatona', ya'huëconpi huachi. Ina nararoso', Mamiri itopisoari hua'anëntërin. Ipron ninano ya'cariya inaso'. Inaquë Apran Sinioro chinotacaso marë' a'na artaro niantarin.

14

Aprani Noto nicha'ërinso'

¹ Naporo' Misopotamia parti: Sinaro ro'tëquë, Amarahuiro itopiso' copirno nisarin. Irasaro ro'tëquënta', Arioco itopiso copirno nisarin. Iran ro'tëquëso nipirinhüë', Quitaraomiro itopiso copirno nisarin. Coimo ro'tëquënta', Titaro itopiso copirno nisarin. ²⁻³ Inapitaso', isopita a'natërápo copirnorosarë', niinimicotatona niahuërápi: Pira, Pirsas, Sinapo, Simipiri, inapita itopisoarë' niahuërápi. Piraso', Sotoma ninano copirno. Pirsanta Comora ninano copirno. Sinaposo nipirinhüë', Atoma ninano copirno. Simipirinta Sipoin ninano copirno. Pira ninanoa'hua copirnonta', inapita catahuarin. (Pira ninanoa'huaso', Soaro itopi anta'.) Inapitarë', a'natërápo copirnorosarë', Sitin motopiana itopiquë, sontaronënapita yontonpi ahuëtacaiso marë'. Inaso motopiana, Chimirii' marë parti quëparitërin.

⁴ Ina nápo copirnoros'a chachin Quitaraomirori iráca canaton, shonca cato pi'ipi camairin. Napoaponahué', ina pi'i niantarinqué a'natérápo copirnoros'aso napopináchin yonquiatona', Quitaraomiro yaahuépi huachi. ⁵ Ina pi'i huéantarinqué Quitaraomiroso', cara copirno catahuarinsopitaré chachin, huéantarín. Asotaroto Carnain parti hué'sahuatona', nihuaimoros'a canaipi. Ina quéran sosiro'sa ya'huéré', An ninanoqué ya'huépisopita canaantapi. Imiro'santa', Sapiquiritain ninanoqué canaantapi. ⁶ Orioro'santa Sêir motopiro'saqué canatona', Ir-paran ninanoqué huaré' imapi. Ina ninanoso', inotéro intonqué ya'huérin. ⁷ Quitaraomiroso cara copirno catahuarinsopitaré chachin tahuéréantarahuatona', In-mispa ninanoqué canquipi. Ina ninanoso', Catisé itopi anta'. Huéantapona pochin amaricoros'a ya'huérinso parti tiquitériapi. Naporahuaton amororos'santa', Asison-tamarqué ya'huépisopita inapotopi.

⁸⁻⁹ Naporiatona', Sitin motopianaqué canquipi huachi. Naporo' Sotoma, Comora, Atoma, Sipoin, Pira, inapita ninanoros'a copirnonénaso', inaqué pa'mapi. Sontaronénapitaré chachin pa'mapi. Inaqué inapita a'natérápo copirnoros'aso', Quitaraomiro, catahuarinsopita, inapitaré' niahuépi huachi. ¹⁰ Ya'ipi Sitin motopianaqué, notohuaro' to'ni pochin nininso' posoros'a ya'huérin. Naporo' quira nipachinara, Sotoma, Comora, inapita copirnoros'a', piyapinenapitaré chachin ta'api. Ta'apirinahué', ina posoros'saqué anotopi. A'napita cara copirnoros'aso nipirinhué', motopiro'sa ta'atopi.

¹¹ Canatoros'aso', Sotoma, Comora inapita ninanoros'saqué ya'conpi. Inaqué ya'conatona', cosharo', ma'sharos'a pa'ton nininsopita, inapita

ya'ipi macatona quiquipi. ¹² Sotomaquë, Apran apin Notonta', ya'huërin ni'ton, inanta quëpapi. Ya'ipi ma'shanënpitarë chachin quëpapi. ¹³ Napoaponahuë', a'nara quira quëran cha'ërahuaton, Apran sha'huitapon pa'nin. (Apranso', iprio* piyapi itopi.) Naporo' inaso', Mamiriri hua'anëntërinso insina nararoquë ya'huërarin. Mamiriso', amoro piyapi. Iin mashonënpitaso': Aniri, Iscoro, inapita. Inapitaso' Apran payatona', catahuapi.

¹⁴ Apranso apin quëpapiso natantahuaton, piyapinënpita natëtono'sa nipiso huayonin. Inapitaso', pëinënquë chachin hua'huatona so'sopiso'. Ayontonpachina, cara pasa shonca posa quëmapi'sa ya'ipiya quëran icanpi. Inapitarë', Apran pa'nin copirnoros' imacaso marë'. Tano ninanoa'huaquë huarë' imarin. ¹⁵ Pa'sahuatona', inimicoro'sa quënanconpi. Yono tashi nisahuaso', ya'copirahuatona', ahuëpi. Copirnoros' canarahuatona', imapi. Opa ninanoquë huarë' imapi. Ina ninanoso', Tamasco ninano quëran norti parti quëparitërin. ¹⁶ Inapoatona', ya'ipi ma'sha quëpapiso' matopi. Notonta nicha'ërahuatona', ya'ipi ma'shanënpitanta quëpatopiso', mataantarin. Naporahuaton, na'a piyapiro'sa nicha'ërin. Sanapi'santa quëparapirinahuë', nicha'ërin.

Miriquisori Apran nacapirinso'

¹⁷ Apranso' Quitaraomiro canarin. Cara copirno catahuarinsopitarë chachin canarin. Inapita canarahuatona huënantarin. Huëntaso', Sotoma copirnoros' nacapirin. Sapi motopianaquë nacapirin. Inaso', "copirno motopiana," itopi anta'. ¹⁸ A'na copirnorinta', Apran nacapirin. Inaso', Miriquiso itopi. Sarimoquë copirno

* 14:13 Ipriso': Nisha nisha taponna ina pochin nohuitopi. Co nitotëruhuahuë' ma'chachinsona tapon napopiso'. A'naquënsos': "Ipiri shinpita ni'ton, napo nohuitopi," topi.

ya'conahuaton, corto hua'an nimantarin. Yosë chini chiníquën nanantërinso marë' sacatërin. Inaso Apran a'carahuaton, huinonta o'shitërin. Piyapinënpitanta', a'carin, o'shitërin, napotërin. ¹⁹ Nani a'carahuaton, Miriquisori Apran iso pochin sha'huitërin:

“Yosë chini chiníquën nanantërinso', catahuainquën.

Inaso', pi'iro'të', isoro'pa', inapita acorin.

²⁰ ¡Ma noyacha Yosëso chini chiníquën nanantërin payal itahua'.

Ina nohuanton, inimiconënpita minsëran,” itërin.

Naporo Aprani inimicoro'sa ma'sha matërinso', shonca quëran a'nara Miriquiso quëtërin. Inaso', diesmo itopi.

²¹ Ina piquëran Sotoma copirnorri, Apran itapon:

—Piyapi'sara' quëtoco, ya'huërë' ma'shaso', quëmari maquë', itërin. ²²⁻²³ Napotopirinhue', Apraniso' itapon:

—Yosë chini chiníquën nanantaton, pi'iro'të', isoro'pa', inapita acorin. Ina ni'sárinco ni'ton, co pi'shi tëranta', co sapatë nonin tëranta caora marë' macapohuë': “Cari, Apran ama'huanahuë.” Ama tëcamaso marëhuë', co macapohuë'. ²⁴ Caso caora marë' co manta nohuan-tërahuë'. Piyapinëhuëpita ca'pisoíchin tēhuëchinso', nani matatë pochin nitëranquën. Naporahuaton, Aniri, Iscoro, Mamiri, inapitanta ahuëta'huaso', catahuarinaco. Inapita tēhuëchinso' ma'sha mapiso', onpopionta macacaiso ya'huërin, itërin.

15

Yosë, Apranë anoyatërinso'

¹ Ina piquëran Siniorori, Apran ya'notërin. Co huë'ëponahuë', hua'narëso pochin nontërinso' natanin:

—Apran, ama tē'huaquësohuë', carinquën pa'poyaranquën. Panca acanamiataranquën, itërin.

²⁻³ Napotopirinhue', Apraniso' itapon:

—Sinioro. Quëmaso Yosënuë. Panca acanamiatopirancohuënta', co hui'nahuë ya'huëtërincohuë' ni'ton, topinan quëran nisarin. Co a'naya tëranta hui'nahuë quëtërancohuë ni'ton, piyapinëhuë Irisëro itëraiso ya'huërëtaPONCO. Inaso Tamasco piyapi nipirinhüë', chiminpato ya'huërëtaPONCO, itërin. ⁴ Siniororiso nipirinhüë', itapon:

—Co ina ya'huërëtaPONQUënhüë'. Hui'nan chachin ya'huërëtaPONQUë, itërin.

⁵ Itahuaton, në'mëtë pëinën quëran ocoirin. Ocoirahuaton, sha'huitërin:

—Pi'iro'të në'përahuaton, tayloro'sa pichiquë'. Nanitohuatan pichiquë'. Ina nápo shiparinpita ya'huëtërinquë, itërin. ⁶ Naporinso natanahuaton: “Yosë no'tëquë nontërinco,” tënin Apran. Naporinso marë' Siniorori nóya ni'nin huachi. ⁷ Napoaton itapon:

—Caso Sinioroco. Orë ninano quëran ocoiranquë. Inaquëso cartiaro'sa ya'huërin. Iso no'pa' quëtëranquë hua'anëntomiatacaso marë', itërin.

⁸ —¿Onporahuatota hua'anëntomiata'huaso nitotapo? tënin Apran.

⁹ —A'nara ohuaca', a'nara capra, a'nara carniro, inapita cara pi'ipitopiso' quëshico. Naporahuaton, a'nara nëpë', a'nara pë'tahua nëpëa'hua', inapitanta quëshico, itërin Yosëri. ¹⁰ Aprani, inapita ma'sharo'sa Yosë quëshirin. Tëparahuaton huancánachin nichatëra'piarin. Nichatërin-sopita, cato pansinquë ya'carísha acorahuaton, anotëra'piarin. Inairaro'saso nipirinhüë', co nichatërin-hüë'. ¹¹ Ma'sha tëparinsopita, capita marë' tamëro'sa o'mapirinhüë', Apraniso a'parárin.

¹² Nani tashiahuachina, Apranso' noyá huë'ëtërin. A'nanaya pa'pi tashirori imotërin ni'ton, të'huatërin.

¹³ Naporo' Siniorori itapon:

—A'na tahuëri shiparinpita, nisharo'sataquë yacapat-
apona'. Inaquë piyapitatona', camaiyapona'. Aparisi-
taponá'. Catapini pasa pi'i inapoapona'. ¹⁴ Cariso nipir-
inhuë', aparisitërsopita ana'intarahuë. Ina piquëran
shiparinpita, noya cha'ëpona'. Ma'huano'sa pipipona'.
¹⁵ Quëmaso nipirinhüë', noyá mashoya nicama huarë'
chiminapon. Co parisitaranhüë'. Inapoaton shimashon-
ënpita quënancoanan. ¹⁶ Catapini shinpita huënton,
ya'huërin piquëran, shiparinpita isëquë chachin huën-
taponá'. Amororo'sa co noyahuë' nipiso', co aquëtë
huarë' nishátërarinhüë'. Napoaton naporo tahuëri'sa
huarë' ana'intarahuë huachi.

¹⁷ Nani tashihuachina, a'nanaya orno conai' tomon-
tárinso ya'norin. Naporahuaton, panca yanatëtë pochin
pën orótahuaton, ma'sharo'sa nichatërsopita huán-
cana, na'huërin. ¹⁸ Naporo tahuëri chachin, Siniro
Aprané anoyatërin. Anoyataton itapon:

—Shiparinpita iso no'pa' quëtarahuë: Iquipito i' quëran
huarë' Iopiratisii' pancai'pa', hua'anëntopiso naniarin.
¹⁹⁻²¹ Iporaso': Quiniro'sa', sinisëro'sa', catomono'sa',
itiro'sa', huirisëro'sa', nihuaimoro'sa', amororo'sa',
canano'sa', quiriquireo'sa', quipositoro'sa', inapitari iso
no'pa' hua'anëntapi. Hua'anëntapirinhüë', quëma
shiparinpita quëtarahuë, itërin.

16

Ismairo nasitërinso'

¹ Sarai co hua'huana'pihuë ni'ton, co Apran
hui'nahuaninhüë'. Napoaponahuë', Saraiso a'nara
costonanën ya'huëtërin. Inaso iquipitoron. Acara itopi.

² A'na tahuëri Saraiso', so'in itapon:

—Ni'quëchi, Siniro co nohuantërinhuë ni'ton, co hua'huanahuë'. Napoaponahuë', cosonanëhuë acoanchinquën topirahuë. Tapona inaso', hua'huana'pi nisápirinhuë'. Hua'huanpachin cari masarahuë hua'huahuë pochachin nicacaso marë', itërin.

Napotohuachina, Apranta nohuantërin. ³ Naporo chachin Saraiso', Acara masahuaton, so'in acoantërin. Nani shonca pi'ipi Canaan parti ya'huapona pochin, napoapi. ⁴ Shiarahuaton Acaraso', cayorin huachi. Inapora huaton, hua'anën nocanin. Nocanaton, co yanatërinhuë'. ⁵ Naporo' Sarairi Apran itapon:

—Quëma tëhuëran ni'ton, Acara nocaninco. Cari chachin acoantopiranquënhuë', iporaso' hua'huanaton, nocaninco huachi. Siniro chachin inquënposona tëhuërëso' anitochinpo': Quëma tëhuëmaranquën, ca a'na napomaraco, itërin. ⁶ Napotohuachina, Apraniso' itapon:

—Ni'quë', cosonanënso', natëinquënso ya'huërin. Ma'sona nohuantëranso' nitëquë', itërin.

Naporo quëran huarë' Saraiso', Acara pa'pi aparisitërin. Napoaton, inaso ta'arin huachi. ⁷ Ta'apirinhuë', Siniro anquëninëni* inotëro parti quënanin. Shor iraquë i'sha pipirinso' ya'cari', quënanin. ⁸ Quënanahuaton, natanin:

—Quëmaso' Acaranquën, nohuitëranquën. Sarai cosonanëinquën. ¿Intoparanta huëcaton, intopata pa'saran? itërin.

—Patronanëhuë Sarai itopiso' ta'ananpiarahuë, tënin Acara. ⁹ Naporo' Siniro anquëninëni, itapon:

—Naquëranchin patronanën paapantaquë'. Ma'sona camairinquënsopita, natëquë', itërin. ¹⁰ Napotahuaton itaantarin:

---

* 16:7 Siniro anquëninën topachina: Yosë chachin tapon naporin.

“Ca nohuanto, hua'huayátërahuë amiparinpita ya'huëtarinquën.

Co pichicasohuë' na'apona'.

¹¹ Ipora cayoranso', quëmapia'huaya huaiyaran.

Huaihuatan, Ismairo itëquë'.

Co napion ancantaton na'nëranso',

Sinioro nataninquën ni'ton, ina nininën acotëquë'.

¹² Mashotihuachin, tanan cahuario pa'pi notëraya pochin nisarin.

Ya'ipiya inimicotarin. Inanta', ya'ipiya quëran, inimicotapona'.

Quëmopinënpitari co quë'yapirinahuë',

inahuá notënanquë chachin ya'huapon,” itërin.

¹³ Siniorori nontërin ni'ton, Acaraso' pa'yanënuë tapon: “¿Yosë chachin nontaporahuë co chiminahuë ti?” tënin. Ina yonquiaton, iso pochin Sinioro

nohuitërin: “Niconco, catahuarincoso Yosë,” itërin.

¹⁴ Napoaton inaquë poso ya'huërintonta', “Nanpitan, ni'sárinco' posonën,” itopi. Ina pososo', Catisë ninano', Piriti ninano', inapita ninanoro'sari ahuananapirin.

¹⁵⁻¹⁶ Acaraso' anquëni natërahuaton, patronanënuë chachin paantarin. Tahuëri nanihuachina huairin. Apran posa shonca saota pi'ipitaso', hui'nin nasitarin. Nasitohuachina, Ismairo itërin.

17

Marca niacotacaiso' camaitërinso'

¹ Apran iscon shonca iscon pi'ipitaso', Siniorori ya'notahuaton, itapon:

—Caso Yosëco, ya'ipi nanitaparahuë. Natëtonco, nohuantërahuësoráchin niquë'. ² Napohuatan, quëmarë'co anoyatarahuë. Ca nohuanto, hua'huayátërahuë shiparinpita ya'huëtarinquën, itërin. ³ Naporo' Apranso', isonin.

Isonin quëran, no'paquë huarë' monshomarin. Inapoaso Yosëri sha'huitaantarín:

⁴ —Ni'quë', iso pochín quëmarë'co anoyatarahuë. Quëmá quëran na'a naciono'sa pipiarín. ⁵ Naporahuaton, co huachi Apran itaponënhuë'. Ipora quëran huarë' Apraan itaponën. Ca nohuanto na'a naciono'sa quëmá quëran pipipona ni'ton, ina pochín nohuitaponën. ⁶ Carinquën catahuanquën ni'ton, notohuaro' shiparinpita ya'huëtarinquën. A'naquën shiparinpita, copirno ya'conapona'. A'naquëonta', naciono'sa ocoiapona'. ⁷ Quëmarë'co ipora nani anoyatërahuë. Shiparinpitarë'conta a'na tahuëri anoyatarahuë. Yosënenco ni'to, catahuaráponquën. Shiparinpitanta inapotápo. ⁸ Ya'ipi Canaan no'pa' ipora ya'huëranquë, hua'anëntacaso marë' quëtaranquën. Shiparinpitanta iso no'pa chachín hua'anëntomiatapona'. Inapitanta', casáchin chinotaponaco, itërin.

⁹ Napotahuaton, taantarín:

—Napoaponahuë', quëmarë'coso nani anoyatërahuë ni'ton, natëco. Inapochachín shiparinpitanta natëinaco. ¹⁰ Ina pochín canpitarë'co anoyatërahuë. Canpitanta anoyatërehuaso yonquicamaso marë' ya'ipi quëmapinquëma', marcahuanamaso ya'huërin. Naporahuaton, ya'ipi shiparimapitanta inachachín natëina'. ¹¹ Taparonëmaquë, sha'huëchin imorayatërinso', niyashitëtoco'. Inaporamaso', ayonquiarinquëma carë'quëma anoyatëramaso'. ¹² Ipora quëran huarë' ya'ipi quëmapinquëma ninamasopita, nasitërin quëran posa tahuëritapaso', marcanën acotoco'. Hui'namanta', inapotoco'. Piyapinëma nisharo'sa pa'antëramasonta inapotoco'. ¹³ Ya'ipinquëma niacotacaso ya'huërin. Co a'naya tëranta topinan nicamaso ya'huërinhuë'. Inapohuatama', canpitarë'co

anoyatërahuëso', nonëmaquë chachin chiminamaquë huarë' ya'huëápon. ¹⁴ Nipirinhue', insosona co marcanën niacotihuachinhue', ya'huërama quëran ocoimiatoco'. Canpitarë'co anoyatërahuëso', co natërinhue' ni'ton, inapotoco', itërin.

¹⁵ Naporochachin, Yosëri Apraan itaantarín:

—Sa'aonta' Sarai itopiramahuë', co huachi inapochin nohuítaramahuë'. Ipora quëran huarë' Sara* itapoma'. ¹⁶ Inanta noya nicato catahuararahuë ni'ton, hua'huanarin huachi. Tëhuënychachin cari noya nicato inapotarahuë. Na'a naciono'sa', ina quëran pipipona'. Ina quëran pipipisopita a'naquënso', copirno ya'conapona', itërin.

¹⁷ Napotohuachina, Apraanso isonin. Isonin quëran no'paquë huarë' monshorahuaton tëhuarin. Tëhuapon pochin yonquirin: “¡Pasa pi'ipitohuachinara, co huachi hui'nahuanpihuë'! ¡Saranta iscon shonca pi'ipitaton, co huachi onporonta nanitërinhue' hua'huanacaso'!” ténin yonquinënguë. ¹⁸ Napoaton iso pochin Yosë nontërin:

—¡Ma'cha Siniro sha'huitërancoso chachin Ismairo catahuanahuë paya! itërin.

¹⁹ Yosëriso nipirinhue', itapon:

—Sa'anquë chachin hui'nahuanaran ta'to, napotaranquën. Hui'nán nasitohuachin, Isaco† itaran. Quëmarë'co anoyatërahuëso', inanta sha'huitarahuë. Sha'huitërahuëso chachin, shinpítanta catahuamiatarahuë. ²⁰ Ismairo marënta nontërancoso', nani natananquën. Inanta catahuarahuë. Ca nohuanto na'a hui'ninpita ya'huëtaapon. Ina quëran pipipisopita na'amiatapona'. Shonca cato hua'ano'sa nicacaiso' hui'nahuanapon. Ina shinpita quëran panca nacion

* 17:15 Saraso': Copirno hui'nin tapon naporin. † 17:19 Isacoso': Tëhuarinso' tapon naporin.

pipipon. ²¹ Napoaponahuë' quëmaro'co anoyatato sha'huitëranquënsopitaso', Sara hua'huinquën nisarin. A'na pi'i quëran, ipora tahuëri'sa pochin, Isaco nasitapon, itërin. ²² Apraan nontërinso tonitahuaton, Yosëso ina quëran pa'nin huachi.

²³ Naporo tahuëri chachin Apraanso', hui'nin Ismaïro itërinso marca acotërin. Piyapinënpita pëinënuë chachin nasitopisonta', inapotërin. A'napitanta coriquinën quëran pa'aninsó', acotërin. Ya'ipi quëmapi'sa Apraan pëinënuë ya'huëpisopita, marca niacotopi huachi. Yosë camaitërinso chachin nipi. ²⁴⁻²⁵ Apraan iscon shonca iscon pi'ipitaso', taparonën sha'huëchin yashitëtopi. Ismaïronta shonca cara pi'ipitaso', inapotopi. ²⁶⁻²⁷ Naporo tahuëri chachin ya'ipi quëmapi'sa nipisopita marca niacotopi. Apraan, Ismaïro, inapita niacotopi. Piyapinënpitanta inapopi. A'naquën pëinënuë chachin nasitopi. A'naquënso', coriquinën quëran nisharo'sa pa'antërin. Ya'ipiya niacotopi huachi.

18

Sara hua'huanacaso sha'huitërinso'

¹ Insina nararo', Mamiriri hua'anëntërinquë Apraan ya'huëarin. Inaquë niso', Siniorori, ya'notaantarín. Camotëchin pochin nisapaso' ya'notërin. Në'mëtë pëinën ya'coananënuë huënsaso', napoarin. ²⁻³ Apraanso ni'pirinhuë', cara quëmapi ina notënanquë huaniapi quënanin. Quënanahuaton, a'naroáchin paaparín nontacaso marë'. Isonin quëran no'paquë huarë' monshorahuaton, itapon:

—Sinioro, pi'pian yanontëranquën. Ama na'huëtocosohuë'. ⁴ Canpita topatama', nipa'morantëcamaso marë' piyapinëhuë i'sha quëshiinquëma'. Inapoatoma', nara tashinantërinquë, na'yapoma

pochin, chinototaco'. ⁵ Ya'huërahuëtaquëchin na'huëarama ni'quëhuarë', ma'sha tëranta capamaso quëshiinquëma'. Ina quëran chiníquën cancantatoma', paantamaso marë', itërin.

—Naporan ni'quëhuarë', inta nipachin, itopi.

⁶ Napotohuachinara, Apraanso në'mëtë pëinënquë ya'conahuaton, Sara itapon:

—Manorahuaton, cato shonca quiro pochin, noya noya tricoloro'mo nininso' maquë'. Ina masahuaton, pan niquë', itërin. ⁷ Sa'in sha'huitahuaton, ta'arë'nachin ohuacaro'sa ya'huarinquë pa'nin. Noya noya nininso' toroa'hua huayonin. Huayonahuaton, a'nara piyapinën quëtërin. Quëtohuachina, inaso' tëparahuaton a'naroáchin capacaiso marë' anpirin. ⁸ Ina a'capon pochin, ohuaca sho'shoi' atachirotopisonta', acotërin. Naporahuaton ohuaca sho'shoi' o'shitërin. Inapoaton, a'capon pochin ninararin pahuantohuachina acotacaso marë'. Ni'toro'sa nara tashinantërinquë coshataso naporin.

⁹ Nani coshatohuachinara, ni'toro'sari Apraan natanpi:

—¿Sa'ango huachi? itopi.

—Ma'tana në'mëtë pëi acoana ya'huëarin, itërin.

¹⁰ Naporo' a'nari itapon:

—A'na pi'i quëran, nicaponquën huëantarahuë. Naporo' Sara hua'huanaton, hua'huin ipoarin huachi, itërin.

Napoaso Saraso', ya'ipi nonpiso' natanárin. Apraan pinën quëran, në'mëtë pëi acoana, ya'coana pirayan natanárin. ¹¹ Apraan, Sara, inapitaso nani mashotopi. Saraso yaniton, co huachi onpo hua'huanchináchinhuë', ninin. ¹² Ina yonquiaton, co huachi huina cacotatonhuë', tëhuarin huachi. Tëhuapon pochin, yonquirin: “Inaporahuë naporini, noya cancanchitohuë'. Napoaponahuë', catocoi chachin nani mashotërai ni'ton, co quiyaso inapoasocoihuë' ayapoi,” tënin yonquinënquë.

¹³ Siniororiso nipirinhüé', Apraan itapon:

—¡Sara co tëhuacasohüé nipirinhüé', tëhuarin! “Nani paiyaco” ta'ton, ¿co natëtërinhüé' hua'huanacaso ti?
¹⁴ ¡Caso Sinioroco ni'to, ya'ipi nohuantërahuëso' nani-taparahuë nica'huaso'! A'na pi'i quëran, nicaponquën huëantarahuë. Naporo' Sara hua'huanaton, hua'huin ipoarin huachi, itërin. ¹⁵ Sinioro naporinso natanaton, të'huanënguë Saraso tapon:

—Co tëhuarahuë', tënin. Napoaponahuë', Siniorori itapon:

—Napopiranhüé', tëhuaranso' nitotërahuë, itërin.

Sotomaro'sa marë' Yosë nontërinso'

¹⁶ Nani coshatohuachinara, paantacaiso marë' ni'toro'saso' huanipi huachi. Sotoma ninanotaquëchin pa'sahuachinara, Apraani chi'yarin. Nontaton patacaso marë' chi'yarin. ¹⁷⁻¹⁸ Papon pochin, Sinioroso' yonquiraarin. “Apraan quëran a'na tahuëri panca nacion pipiarin. Naporahuaton ina nacionso', chiniquën nanantarin. Napoaton ma'sona yaninahuëso', sha'huita'huaso ya'huërin. Nani sha'huitërahuë ya'ipi naciono'sa isoro'paquë ya'huërinso'pita, ina quëran catahua'huaso marë'. ¹⁹ Nani ina huayonahuë hui'ninpita, shinpita, inapita noya pënënacaso marë'. A'chintërahuëso'pita natëtona', noya nicacaiso marë' pënënarin. Inapohuachin, sha'huitërahuëso' chachin quëtarahuë huachi,” tënin yonquiaton. ²⁰ Napoaton, Siniorori itapon:

—Sotomaquë, Comoraquë, inaquëpita ya'huëpisopita, panca oshahuanpi. Inapoatona pa'pi co noyahuë' nahuinpi. ²¹ Napoaton inatohua pa'sarahuë. ¿Sha'huitërinacoso chachin ta'ma nisapi? ta'to, nitota'huaso marë' pa'sarahuë.

²² Cato ya'piso quëchitahuatona', Sotoma ninanoquë pa'pi. Apraanso nipirinhüë', Siniororë' ninontacaso marë' quëparitërin. ²³ Napoaton ya'carirahuaton, natanin:

—Tëhuëpisopitaso' no'tëquën chachin ata'huantamaso ya'huërin. Co tëhuëpisopitasohüë' nipirinhüë', co inapotamaso ya'huërinhuë'. ²⁴ Tapon a'natërápo shonca ya'pi', co tëhuëpisopitasohüë' ninanoquë ya'huëpi. Ina nápo ya'huëpiso yonquiaton: ¿Co ninano nicha'ësaranhüë'? ²⁵ ¡Ama Sinioro napoquësohuë'! ¡Tëhuëpisopita, co tëhuëpisopitahuë' co napopináchin oshahuanpiso pochin ana'intamaso ya'huërinhuë'! ¡Ama napoquësohuë'! ¡Quëmaso', noya noya coisë ya'ipi isoro'pa' marë' ninan ni'ton, no'tëquënáchin ana'intamaso ya'huërin! itërin. ²⁶ Napotohuachina, Siniorori itapon:

—A'natërápo shonca co tëhuëpisopitahuë', Sotoma ninanoquë ya'huëhuachin, inapita nosoroato ya'ipi ina ninanoquë ya'huëpisopita nicha'ësarahuë, itërin. ²⁷ Apraaniso nipirinhüë', naquëranchin nontaantarín:

—Quëmaso Yosënuën, caso topinan piyapico niporahuë', naquëranchin nontaanta'inquën. Ama ina marë' no'huicosohüë'. ²⁸ Catapini shonca a'natërápóra' co tëhuëpisopitahuë' nanihuachina', a'natërápo pahuaninso' maréáchin, ¿ya'ipi Sotomaquë ya'huëpisopita, ata'huantapon ti? itërin.

—Catapini shonca a'natërápo tëranta co tëhuëpiso-pitahuë' ya'huëhuachina', co ninano ata'huantarahuë', itërin.

²⁹ —Tapon catapini shoncara', co tëhuëpisopitahuë' ya'huëpi, taantarín Apraan.

—Ina napoya tëranta ya'huëhuachinaso', co ata'huantarahuë', ténin Yosë. ³⁰ Apraaniso nipirinhüë', naquëranchin Yosë nontaantarín:

—Inachin inachin nontápiranquënhuë', ama ina marë' no'huicosohuë' topirahuë. Tapona cara shoncara' ya'huëpi, itërin.

—Cara shoncaya tëranta ya'huëhuachina', co ata'huantarahuë', itërin.

³¹ —Tëhuëchachin caso Sinioro co natantonhuë pochin nontáranquë. Cato shoncara', co tëhuëpisopitahuë' ya'huëhuachina': ¿Onpoaranta'? itaantarin.

—Cato shoncanta co tëhuëpisopitahuë' ya'huëhuachina', co ninano ata'huantarahuë', itërin Yosëri.

³² Apraani naquëranchin nontaantarin:

—Iporaíchin Sinioro nontaantaranquë. Ina quëran co huachi apiponquënhuë ni'ton, ama no'huicosohuë'. Shoncaíchin co tëhuëpisopitahuë' quënanpatan: ¿Onpoaranta'? itërin. Napotohuachina, Siniorori itaantarin:

—Shoncaya tëranta co tëhuëpisopitahuë' ya'huëhuachina', co ninano ata'huantarahuë'. ³³ Apraan nontërinso toquitahuaton, Sinioroso pa'nin huachi. Apraonta', në'mëtë pëinënquë'pa' panantarin.

19

Sotomaro'sa', Comoraro'sa', inapita ata'huantërinso'

¹ Nani yatashirahuaso', cato anquëniro'saso Sotoma ninanoquë camapi. Ninano ya'coanaquë chachin Noto huënsaso', camapi. (Inaquë ya'huëhuano'sa niyontonpi ma'sha yonquiatona anoyatacaiso marë'.) Cato ya'pi canquipiso quënanahuaton, paaparin nontapon. Isonin quëran no'paquë huarë' monshorin. ² Monshorin quëran itapon:

—Caso siniororo'sa piyapinëma pochinco. Huëco pëinëhuëquë onpopionta huë'ëcamaso nohuantoco'. Inaquë nanitërama nipa'morantëcamaso'. Tashiraya

yapa'patama paantaco', itërin. Napotopirinhue', inapitaso co nohuantopihue'.

—Naporinchi paya. Napopiranhue' co nohuantëraihue'. Caniquë tëranta noya huë'ëpoi, itopi. ³ Napotopirinhue', Notori naquëranchin naquëranchin sha'huitohuachina, napoin quëran pëinënuë pa'pi huachi. Canconpachinara, noya cosharo nitërin. Pan co ahuëpocatopinanhue' anpitation, inapitarë acotohuachina, ni'toro'sa coshatopi huachi.

⁴ Napoaponahuë', co'huara chinochátërasoihue' ya'ipi ya'huëhuano'sari Noto pëinën tancapitopi. Hui'napiro'sa quëran, mashoro'saquë huarë' yamoipi. ⁵ Noto no'huitona', chiníquën nontiipi:

—¡Quëmapi'sa pëinënuë canquipiso'! ¿Intopata ya'huapi? ¡Ocoiquë tëcari'! itopi. ⁶⁻⁷ Naporo' Notoso' pëinën noyá oncotahuaton, inapita nontapon pipirin.

—Ama iyaro'sa napocosohue', pa'pi co noyahuë yonquirama'. ⁸ Cato hui'nahuëpita nano'sa co quëmapiri së'huayátërarinsohue', ya'huëtërinco. Inapita nipachin ocoichinquëma', nohuantëramaso' nitoco'. Isopita quëmapi'saso nipirinhue', ama napotocosohue'. Cari përarahuë pëinëhuëquë ya'conquipi ni'ton, napotaranquëma', itërin. ⁹ Inapitariso nipirinhue', itapona':

—¡Po'shaquë quëmaso'! Nisha piyapinquën niponahuë', ¿yacamairancoi ti? ¡Iporaso huachi inapita quëran na'con na'con, quëma nitarainquën! itopi. Napotatona', Noto ahuërapí. Pëinën ya'coananta', yapapara-pitopi huachi. ¹⁰ Napoaponahuë', ni'toro'sari Noto mapí. Masahuatona', acoana po'mopi. Napotatona', ya'coana oncotaantapi. ¹¹ Naporo chachin piyapiro'sa aipiran nisapisopita, a'naroáchin asomarayapi huachi.

Hui'napiro'sa quëran, mashoro'saquë huarë' ya'ipi so-marayapi. Ina nipirinahuë tëranta', amiai huarë' ya'coana yonípi.

¹² Naporó' ni'toro'sari, Noto itapona':

—¿Ya'huëtërinquën aquëtë huarë' quëmopiro'sa isëquë? Hui'nanpita quëmapi'sa', sanapi'sa', mi'sëro'sa nicacaiso nipisopita ya'ipi inapita, iso ninano quëran ocoiquë'. Ocoiaton áquë quëpaquë'. ¹³ Iso ro'të ata'huantarai ni'ton, quëpaquë'. Iso ninanoquë pa'pi co noyahuë' nipiso', na'a piyapi'sari Sinioroquë sha'huirapipi. Napoaton, ata'huinta'huaiso marë' a'parincoi, itopi.

¹⁴ Napotohuachinara, Notoso mi'sënpita nicacaiso nipisopita sha'huitacaso marë' pa'nin:

—¿Manóton huëco pa'ahua'! Iso ninano quëran pipia'ahua'. ¿Siniorori iso ninano ata'huantarin ni'ton, huëco pa'ahua'! itërin. Itopirinhue', co natëpihuë'.

¹⁵ Nani tahuëri ya'cari nipachina, anquëniro'sari Noto itapona':

—¿Pashi tëquë'! Sa'an, cato hui'nanpita, inapita masahuaton, iso ninano quëran ocoiquë huachi. Ninano ata'huantëraiquë, chimintama'. ¹⁶ Napotopirinahuë', Notoso' co manorinhue' ni'ton, Yosëri nosoroaton, yanicha'ërin. Napoaton anquëniro'sari, sa'inë chachin maimirarin. Hui'ninpitanta maimirarahuatona', ninano quëran cha'ëcaiso marë' ocoipi.

¹⁷ Ninano quëran nani pipihuachinara, a'na anquëniri itapon:

—¿Cha'ëcamaso marë' manóton ta'aco'! Ama pinëma parti tahuërecosohue'. Pa'mia paco'. Ama ma'sha marë' tëranta iso motopianaquë chinicosohue'. Cha'ëcaso nohuantohuatama', motopiro'sa parti ta'aco', itërin.

¹⁸⁻¹⁹ Notoriso nipirinhue', itapon:

—¡Co Siniororo'sa topirahuë'! Tëhuënchachin can-pitaso', na'con catahuaramaco huachi. Noyanquëma ni'ton, nicha'ëramaco. Napoaponahuë', motopiro'sa parti ta'aca'huaso', co nanitarahuë'. Huancopi ni'soi', ayaro' icantatoncoi tiquihuachincoi. ²⁰ Ni'co', pasëyáquë a'na ninanoa'huaya ya'huërin. Inaquë tëhuënchinso' noya paca'huaiso' topirahuë. Nohuantoco inaquë pa'i cha'ëca'huaiso marë'. ¡Co'ta inaso', co panca ninanoy-ahuë'? itërin. ²¹ Napotohuachina a'na anquë'niri itapon:

—Nani natananquën nontërancoso'. Nohuantëranso chachin nisarahüë. Co ina ninanoso', ata'huantapohüë'. ²² Napoaponahuë', ¡manóton inatohua paco'! Inatohua canama huarë' Sotoma ninano ata'huantarai huachi. Napoaton ina ninanoso', Soaro* itopi. ²³ Nani tahuërihuachina Notoso', Soaro ninanoquë camarin. ²⁴ Naporo' Siniorori, pën o'nan pochin a'paimarin. Sha'pi mo'shirë chachin, a'paimarin. Sotoma, Comora, inapita ninanoro'sa aipi a'paimarin. ²⁵ Inapotaton, ata'huantërin. Ya'ipi inaquë ya'huëpisopitarë chachin ata'huantërin. Ina motopianaquë papotërin sopitanta', ya'ipi tiquirin. ²⁶ Noto sa'inso nipirinhüë', co Soaroquë camarinhuë'. Oshaquëran so'in imaquiáponahuë', pinën parti tahuëre'huachina, inaquë chachin yamora moto' taranaton, chiminin.

²⁷ Tashiramiachin Apraanso', i'huara Sinioro nontërin-taquëchin pa'nin. ²⁸ Ina quëran, Sotoma, Comora, inapita ninanoro'sa nocorin. Ya'ipi ina motopiananta nocomapirinhüë', ina ro'të quëran pa'pi huëhuëpiro conai pipirarin ni'nin. Panca orno quëran tomon-tërinso pochin, pipirarin. ²⁹ Ina pochin, ina motopi-anaquë ninanoro'sa Yosëri ata'huantërin. Noto yacap-atërinso parti noyá ata'huantërin. Notoso nipirinhüë', co

* 19:22 Soaroso': Pi'pira'huaya tapon naporin.

ata'huantërinhuë'. Apraan yonquiaton, cha'ëcaso marë' ina quëran ocoirin.

Moaporo'sa', amono'sa', inapita ya'huërinso'

³⁰ Inapita ninanoro'sa ta'huantopi piquëran, Notoso' të'huatërin. Të'huataton, Soaroquë ya'huëcaso co no-huantërinhuë'. Napoaton cato hui'ninpitarë chachin motopiro'sa parti, ya'huëcaiso marë' pa'pi. Inaquë a'na motopi naninquë, cara chachin ya'huëpi. ³¹ A'na tahuëri paya paya nininsoari, caia'huain, itapon:

—Ni'quë caira. Ya'ipi parti sanapi'sa ya'huërinso', so'yatona hua'huanpi. Canposo nipirinhüë', isoporinquë quëmapi pahuanin quëran, co inapochináchinhüë' ninë'. Tataíchin mini nipirinhüë', nani inanta mashotarín. ³² Napoaton, huëquë pa'a o'shítatë tëpaita'a. Inapotatë', hua'huanpo ya'huëtiinposo marë' huë'ëpa'a, itërin.

³³ Naporo tashi chachin pa'pina huino o'shitomiatopi. Nani ano'pihuachinara, paninanso' pa'pin quëhuënaparin. No'pirahuë ni'ton, co nataninhüë' hui'nini quëhuënaparinso'. Co pa'ninso tëranta nataninhüë'. ³⁴ Tahuëriantarinquë paninanso', caya'huain itaantapon:

—Ni'quë caira, achin tashi caso tata quëhuënaparahüë. Quëma ya'huë'rë' quëhuënapacaso marë' ipora tashinta ano'pianta'a. Inapoa'të catonpo chachin tatanpo quëran tëranta hua'huasha ya'huëchinpo', itërin. ³⁵ Ninapotatona', naporo tashi naquëranchin pa'pina huino o'shitaantapi. Nani ano'pihuachinara, hua'hua nininso ya'huë'rë', pa'pin quëhuënaparin. No'pirahuë ni'ton, Notoso' co nataninhüë' hui'nini quëhuënaparinso'. Co pa'ninso tëranta', nataninhüë'. ³⁶ Inapoa'tona', cato chachin cayopi. Pa'pina quëran napopi. ³⁷ Paninanso' huaihuachina, quëmapia'huaya

huairin. Inaso', a'shini Moapo[†] itërin. Iso quirica ninshitasoco huarë', ina ipora moaporo'sa ya'huërinso shimashonëna ninin. ³⁸ Hua'hua nininsonta huaihuachina, quëmapia'huaya chachin ya'huëtërin anta'. Inanta a'shini Pin-ami[‡] itërin. Iso quirica ninshitasoco huarë', ina ipora amono'sa ya'huërinso shimashonëna ninin.

20

Apraan Apimiricorë naporinso'

¹ Apraanso', piyapinënpitarë chachin ya'huëapi quëran pipipi. Pipirahuatona', Niquipi parti paantapi. Quiraro ninanoquë canconahuatona', inaquë ya'huëcaiso marë' quëparitopi. Ina ninanoso', Catisë ninano quëran Shor parti ira pa'ninso' huáncana quëparitërin. ² Apraanso inaquë ya'huapon pochin, Sara sa'in nipirinhuë': "Oshihuë," toconin. Napoaton Quiraro copirno Apimirico itopisori yamanin. Camaitohuachina, macacaso marë' Sara quëpatopi. ³ Napoaponahuë', naporo tashi chachin Yosëri huë'ëncuë pënënin: "Quëmaso chiminanan. Sanapi mananso so'yahuan ni'ton, chiminamaso ya'huërin," itërin. ⁴ Apimiricoso', co Sara ichihuë'ëshätërarinhuë'. Napoaton Sinioro itapon: "Sinioro co manta onporahuë ni'ton, co tēpaancoso ya'huërinhuë'. ⁵ Co'ta Apraan chachin naporin: 'Oshihuë,' tēnin. Saranta': 'Yo'yohuë,' tēnin. Cato chachin napopi ni'ton, co nitotatohuë manahuë," itërin. ⁶ Napotohuachina, Yosërinta huë'ëncuë chachin a'paniantarin: "Tēhuëncachin co nitotatonhuë' naporan. Napoaton ca nohuanto co ichihuë'ëranhuë'. Carinquën ya'copirancuën ama oshahuanaton

[†] 19:37 Moaposo': Pa'pin quëran ya'huërinso', tapon naporin. [‡] 19:38 Pin-amiso': Piyapinëhuëpita hui'nin tapon naporin.

tëhuëtancoso marëhuë'. ⁷ Iporaso nipirinhüë', so'in chachin quëtaantaquë'. Inaso pënëntona'pi ni'ton, quëma marë' nontarinco. Ama chiminamaso marëhuë', nontarinco. Co'so' quëtaantahuatanhuë', sa'an, hui'nanpita, inapitarë'quën chachin, ta'huantaran," itërin huë'ënquë.

⁸ Tahuërianpitothuachina, Apimircoso huënsëin-tarahuaton, piyapinënpita amatërin. Huë'pachinara, ya'ipi hua'narinso sha'huitërin. Natanahuatona', piyapinënpitaso pa'pi pa'yanpi. ⁹ Ina quëran Apraan amatahuaton, itapon:

—¡Ma'huantacha nitapirancoihuë paya! ¡Caso co maquë tëranta tëhuëtëranquënhüë'! Quëmaso nipirinhüë', napotatoncoi panca yaaoshahuanpirancoihuë'. Ca aoshahuanatonco, quëmopinëhuëpita, piyapinëhuëpita, inapita, na'inchitonhuë'. ¡Co naporëhuë'! ¹⁰⁻¹¹ ¡Ma'ta yonquiaton, napotopirancohuë'? itërin. Napotothuachina, Apraani itapon:

—Isëquëso', co manta Yosë natëpihuë'. Sa'ahuë matiinacoso marë' tëpaponaco caso', ta'to naporahuë. ¹² Naporahuaton Saraso', oshihuë anta'. Ina tataquëranchin nipiraihuë', mamahuëi quëranso', nisha ninai. Napoaton cari manahuë. ¹³ Yosë chachin, tatahuë ya'huërin quëran pipicaso' camaihuachincora, sa'ahuë sha'huitërahuë: "Insëquë tëranta pa'nëhuaquë: 'Inaso yo'yo masho,' tëquë ta'a, itërahuë," tënin Apraan.

¹⁴ Ina natanahuaton, Apimircoso sa'in quëtaantarin. Naporahuaton, ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', inapita quëtërin. Piyapinënpita camaicaso marënta': Quëmapi'sa', sanapi'sa', inapita quëtërin. ¹⁵ Ina quëtahuaton, itërin:

—Ni'quë iya, no'panëhuëso pancana, insëquëso costaranquë ya'huëquë', itërin. ¹⁶ Saranta', itapon:

—Ni'quë imoya, yo'yo masho huaranca coriqui prata quëran nininso' quëtërahuë. Ya'ipiya quëran co tëhuëransohuë' nitotacaiso marë' ina nápo quëtarahuë. Co insonta pinoinquënso ya'huërinhuë'. ¹⁷ Ina quëran Apraan, Yosë nontërin Apimirico marë'. Ina sa'in, cosonanënpita, inapita marënta', Yosë nontërin. Nontohuachina, Yosëri anoyatërin. Naquëranchin hua'huasha ya'huëtaantacaiso marë' anoyatërin. ¹⁸ Siniorori nani Apimirico ya'huërinquë, sanapi'sa ana'intopirinhuë'. Ama hua'huanacaiso marëhuë', Sara na'in quëran napotopirinhuë'. Napoaton Apraani Yosë nontërin inari anoyatacaso marë'. Napohuachina, Yosëri Apimirico sa'in, piyapinënpita sa'ina', inapita anoyatërin. Hua'huasha ya'huëtaantacaiso marë' anoyatërin.

21

Isaco nasitërinso'

¹ Sha'huitërinso chachin, Siniorori Sara catahuarin. ² Ina nohuanton napoin quëran cayorin huachi. Tahuëri nanihuachina, quëmapia'huaya huairin. Inaso', Apraan mashoya nicaquë huarë' hui'nahuaninso hua'huatërin. Yosëri sha'huitërinso tahuëri'sa chachin, hui'nin nasitërin. ³ Sa'inquë chachin hui'nahuaninso nasitohuachina, Isaco itërin. ⁴ Yosë camaitërinso chachin posa tahuëritohuachina, marca acotërin. ⁵ Apraan pasa pi'ipitaso', hui'nin Isaco itërinso', nasitarin. ⁶ Naporo' Sara yonquirin: “Yosë catahuarinco ni'ton, capa cancantato, tëhuarahuë. A'napitanta', hua'huanahuëso nitotohuachina', ya'ipiya quëran capa cancantatona tëhuapona'. ⁷ Co hua'huana'picohuë ni'to, co inso tëranta Apraan nontaton: ‘Tëhuëenchachin Saraquë hui'nahuanaran,’ co ichitonhuë'. Inaso nipirinhuë', máshoya niponahuë', hui'nahuanin huachi,” tënin.

Acara, Ismairo, inapita Apraani a'parinso'

⁸ Isacoa'huaya oshaquëran so'sohuachina, a'shini a'potërin. A'potërinso tahuëri, capa cancantacaiso marë' Apraan panca pita ninin. ⁹ Capa cancantapirinahuë', Saraso' co noyahuë' cancantërin. Cosona hua'huini Isaco monaton ya'nipitarin ni'nin. ¹⁰ Napoaton Apraan sha'huitërin: “¡Cosonaso', hua'huinë chachin, a'paquë pa'in! Isacoso hua'huahuë chachin ni'ton, co nohuantërahuë' quëma ma'shanënpita cosona hua'huionta quëtacaso',” itërin. ¹¹ Ina natanaton, Apraan panca sëtërin. Hui'nin ni'ton, sëtëyarin. ¹² Sëtopirinhüë', Yosëri itërin: “Ama hui'napi marë' sëtëquësohuë'. Co cosonanën marë' tëranta sëtacaso ya'huërinhuë'. Ma'sona Sara nohuantërinso niquë'. Isaco quëran pipipisopita, noya noya catahuararahüë. Inapita mini yonquiato nani sha'huitëranquën nisapaso'. ¹³ Cosona hua'huionta catahuarahuë. Ca nohuanto, shinpita panca nacion ocoiaponan'. Hui'nana chachin anta ni'ton, catahuarahuë,” itërin.

¹⁴ Tahuëririnquë tashiramiachin Apraanso', Acara quëtacaso marë' cosharo manin. A'nara sha'huëtë morsaquë i'sha ta'panahuaton, quëtërin. Hui'nionta Ismairo itërinso', a'paantërin quëpacaso marë'. Inahuaso pa'pachinara, Piirsipa inotëro parti chihuëatona', topinan pa'sápi. ¹⁵ I'sha sha'huëtë morsaquë ya'huërinso', ta'quipi. Ta'quihuachinara Acaraso', naraa'huaya tashinantërianaquë hua'huin acorahuaton, patërin. ¹⁶ Aquëmiachin pa'sahuaton, huënsëconin. Ama hua'huin chiminso nicacaso marëhuë', inaquë huënsëconin. Huënsëhuachina, hui'napiso na'nërin huachi.

¹⁷ Yosëri, hui'napi na'nërinso' natanin. Napoaton Yosë anquëninëni, inápa quëran përasahuaton nontërin:

“¿Ma'ta Acara onporan? ¡Ama pa'yanquësohuë'! Yosëri, hui'napi na'nërinso' natanin. ¹⁸ Manóton pa'sahuaton, macontaqué'. Ama patëquësohuë'. Ca nohuanto, hua'huan quëran panca nacion pipipon,” itërin. ¹⁹ Naporo' Yosë nohuanton, Acara a'na posoqué i'sha quënanin. Inaquë pa'sahuaton, sha'huëtë morsaqué manin. Ina masahuaton, hua'huin o'shitionin.

²⁰⁻²¹ Yosëri, hui'napi catahuarin ni'ton, nóya a'shinin. Paran inotëro parti ya'huëpi. Míso pë'chinantërin. Oshaquëran a'shini Iquipito sanapi yoniton, acoantërin.

Apimirico Apraanë anoyatopiso'

²² Naporo tahuëri'sa pochin Apimirico pa'nin Apraan nontapon. Huicororë' pa'nin. Inaso', Apimirico son-taronënpita camairinso'. Inaquë Apimiricori Apraan itapon:

—Tëhuëenchachin quëmaso' nani ma'sha nipatana, Yosë catahuarinquënso ni'nai. ²³ Napoaton isëqué chachin Yoscoarë' ta'ton sha'huitoco: Ama hui'nahuëpita, shihuëpita, ama ca tëranta', ma'sha onpotancoso marëhuë', sha'huitoco. Carinquënso nosoroatënguën co ma'sha onpotëranquënhuë'. Inapochachin quëmanta noya ni'coi. A'napita ya'huëhuano'santa', noya ni'camaso marë' Yoscoarë' ta'ton sha'huitoco, itërin. ²⁴ Napotohuachina Apraan tapon:

—Yoscoarë' co ma'sha onpotaranquëmahuë', itërin.

²⁵ Napoaponahuë', Apraani itaantapon:

—Carinquëmaso', noya yonquirapiranquëma'. Quëma piyapinënpitaso nipirinhüë', a'nara poso ihuaraiso matërinacoí, itërin. ²⁶ Ina natanahuaton, Apimiricori itapon:

—Co sha'huitërancohuë' ni'ton, ipora huarë' namaso natanahuë. Inpitaso inapotomarinquën. Co caso nitotërahuë', itërin. ²⁷ Napotohuachina, naporo tahuëri cato chachin, noya ninitona ya'huëcaiso marë' anoyatopi. Yoscoarë' ta'tona', anoyatopi. Ina quëran anoyatopiso yonquicaiso marë' Apraani ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', inapita manin. Masahuaton Apimirico quëtërin. ²⁸ Naporahuaton canchisë ohuica nanoyan nipisopita huëntonën quëran nisha acoarin. ²⁹⁻³⁰ Nisha acoaso', Apimiricori itapon:

—¿Ma'marëta canchisë ohuicaro'sa nisha acoaran? itërin.

—Isopita canchisë ohuica, quëtaranquën: “Tëhuënchachin Apraani ina poso ninin,” ta'camaso marë' quëtaranquën, itërin. ³¹ Napoaton ina ro'tëso', Piirsipa itopi. Inaquë cato chachin Yoscoarë' ta'tona', anoyatopi ni'ton, ina pochin nohuitopi. ³² Nani anoyatohuachina Apimiricoso', Huicororë chachin huiristino'sa no'panën parti paantapi.

³³ Nani pa'pachinara, Apraanso inaranchin Sinioro chinotërin. Inaso': “Yosë ya'huëmiatërinso',” itopi anta'. Inaquë chinotaton, a'nara tamarisco nara sha'nin. Nani sha'huirahuë chachin ina no'paso', Piirsipa itopi. ³⁴ Hua'qui Apraan huiristino'sa no'panënaquë, yacapatërin.

22

Yosëri Apraan tënirinso'

¹ Ina piquëran Yosëri: “¿Tëhuënchachin ta'ma Apraan natërinco to?” ta'ton, tënicaso marë' përarin:

—Apraan, itërin.

—Ma'ta Sinioro ya'huëarahuë, tënin Apraan. ² Naporo' Yosëri itapon:

—Hui'nan Isaco itëranso', a'naíchin ni'ton, nosoromi-atëran. Ina nipirinhue', masahuaton Moria parti quëpaquë'. Inaquë canconpatan, a'na motopi a'notaranquën. Inaquë chinotancoso marë' ina tëparahuaton, ya'ipi ahuiquitëquë', itërin.

³ Tahuëririnquë Apraanso', tashiramiachin huënsëintarahuaton, tapatarin huachi. Ihuë Yosë chinotaton ahuiquitacaso marë' pë'shitërinso', moranëinquë a'mitërin. Ina quëran hui'nin, cato piyapinënpita, inapita quëparin. Yosëri sha'huitërinquë pa'nin huachi.

⁴ Cara tahuëri quëran Apraanso', Yosëri sha'huitërinso' no'pa' notërin. ⁵ Naporos' piyapinënpita itapon:

—Isëquë ninatacoi. Moranta isëquë patarahuë. Quiyaso' amasha aquëcha pa'sahuatoi, Yosë chinotarai. Nani chinotohuatoi o'mantarai, itërin. ⁶ Ihuë Yosë chinotaton ahuiquitacaso', Isaco apitëntërin. Inaoranta cosoroa'hua, pë'to ra'pi, inapita manin. Ina quëran pa'pi huachi.

⁷ Papon pochin Isacori, Apraan itapon:

—¡Tata! itërin.

—¿Ma'ta conpaa'hua'? itërin pa'pini.

—Ni'quë tata, nani ihuë ya'huërin. Pë'to ra'pinta ya'huërin. Carniroa'hua ya'ipi ahuiquitacaso marëso': ¿Intoparanta manë'? itërin Isacori.

⁸ —Yosë nohuanton conpa ya'huapon, itërin pa'pini. Ina quëran, paantapi.

⁹ Yosëri sha'huitërinquë canconpachinara, Apraanso a'nara artaro ninin. Tënirahuaton, ina aipi ihuë acorin. Ina quëran hui'nin tonporahuaton, ihuë aipi acorin.

¹⁰ Inaquë acorahuaton tëpacaso marë' cosoroa'hua manantërin. ¹¹ Naporos' chachin Sinioro anquëninëni, inápa quëran përarin:

—¡Apraan! ¡Apraan! itërin.

—Ma'ta Sinioro ya'huëarahüë, itërin Apraani.
¹² Sinioro anquëninënisó', itapon:

—Ama hui'nán tēpaquësohuë'. Tëniponquën napo-topiranquënhüë', iporasó' nani nitotërahuë. Ya'ipi cancanën quëran huarë' imaranco tēnahüë. Hui'nán a'naíchin nipirinhüë', co apiratërancohuë ni'ton, nitotërahuë, itërin. ¹³ Naporo' Apraan tahuërërahuaton ni'pirinhüë', a'nara carniro quënanin. Yosë nohuanton pomonën quëran, nara'huaya sē'paquëncuë a'tënin. Ina masahuaton hui'nin ya'huërënamën tēparin. Inapotaton, Yosë chinotacaso marë' ya'ipi ahuiquitërin. ¹⁴ Ina quëran Apraani ina ro'të aninihuanin. “Pahuantërinpoaso' Sinioro quëtërinpoaquë,” itërin. Napoaton, iporahuanta ina pochin nohuitapi. “Motopiquëso', pahuantërinpoasopita Sinioro quëtërinpoa',” topi nonatona'.

¹⁵⁻¹⁶ Sinioro anquëninëni, naquëranchin inápa quëran Apraan përaton itapon:

—Sinioro naporin: “Ya'ipi cancanën quëran huarë' natëtonco, a'naíchin hui'nán nipirinhüë' co apiratërancohuë'. Inaporanso marë' noya ni'nánquën. Caso Yosëco ni'to, no'tëquën sha'huitaranquën. ¹⁷ Noya nicatënquën catahuamiataranquën. Ca nohuanto shiparinpita, tayoraro'sa nápo na'apona'. Marë yonsanquë inotëra'huaya nápo, na'amiatapona'. Naporahuaton, inapitaso inimiconëna minsëra'piapona'. ¹⁸ Quëma natëranco ni'ton, ya'ipi isoro'paquë naciono'sa ya'huërinsopita, shiparinpita quëran catahuararahüë,” itërin.

¹⁹ Nani Yosë chinotahuatona', Apraanso hui'ninë chachin piyapinënpita quëparitopiquë, pa'mantapi. Ina quëran ya'ipi chachin, Piirsipaquë panantapi. Inaquë Apraan hua'qui ya'huërin.

Nacoro hui'ninpita nipiso'

²⁰ Hua'quimiachin ya'huapona pochin, Apraanso natantërin. “Miricanta', Nacoro sa'in nininso', Sara pochachin hua'huanin anta',” itopi. ²¹ Paninanso', Os itopi. Ina quëran niantarinso', Pos itopi. Ina quëran a'nanta niantarinso', Quimoino itopi. (Quimoiononta hui'nahuanpachina, Aramo itopi.) ²² Quimoino quëran nasitaantapi: Quisito, Aso, Piritasi, Itarapi, Pitoiro, inapita. ²³ Ina Pitoiro mini, Nipica pa'pin. Nacoroso', Apraan iya'huain. Ya'ipiya quëran Miricaso', posa hua'huinpita ya'huëtërin. Ina nápo Nacoroso', sa'inquë chachin hui'nahuanin. ²⁴ Naporahuaton a'na sa'inquënta hui'nahuanin. Ina sa'inso', Nioma itopi. Inaquë hui'nahuaninsopitaso': Tipa, Caamo, Taas, Maaca, inapita.

23

Sara chimininsu'

¹ Saraso', pasa cato shonca canchisë pi'i icanin. ² Ina quëran Quiria-arpa ninanoquë chiminin. Ina ninanoso', Ipron itopi anta'. Inaso Canaan parti ya'huërin. Sa'in chimininsu' marë' Apraanso', sëtatón, na'nërárin, ayanárin, naporin.

³ Ina quëran, sa'inco' nonën patahuaton, ya'huëhuano'sa nontapon pa'nin. Ya'huëhuano'saso', itiro'sa itopi. Hua'ano'sa nipisopita niyontoyantopiquë, quënanconin. Inaquë nontahuaton itapon:

⁴ —Caso co ya'huëhuancohuë' niporahuë', yacaparanguëma'. Sa'ahuë chiminin ni'ton, chiminpatamara nipo'moramaso' no'pa' pa'antoco canta topirahuë, itërin.

⁵ Napotohuachina, Iti hua'ano'sari itapona':

⁶ —Natanquë siniro sha'huichinquën. Yosë huayoninquën ni'ton, quëmaso' chiníquën nanantëran. Nipo'moraiso' no'pa' insosona noya noya ni'nanquë, sa'anco' po'moquë'. Co incoi tëranta

apiratarainquënhuë', itopi. ⁷⁻⁸ Napotohuachinara, Apraanso huanirahuaton, itiro'sa nontaantacaso marë' mónsho ténin:

—Tëhuëenchachin isoporinquë sa'ahuëco' po'moca'huaso nohuantohuatama', catahuaco. Canpitari ya'huërenamëhuë Sohuaro hui'nin Ipron itopiso', nontoco topirahuë. ⁹ Maquipiraquë nanin ya'huërinso', pa'anchinco. Inaso no'panën intonquë ya'huërinso'. Onposona pa'tërinso' no'tëquën pahuëretarahuë. Inapohuato, chiminpatoi nipo'moca'huaiso marë' isoporinquë ya'huëtarinco huachi. ¹⁰ Ipronta Iti piyapi. Inanta inaquë chachin nisarin ni'ton, a'napita hua'ano'sa natantonëinquë inaora chachin Apraan sha'huitërin. Chiníquën nonin ninano ya'coanataquëchin, na'huëpisopitanta', natanacaiso marë':

¹¹ —Ama sinioro napoquësohuë'. Topinan naninso quë-taranquën. Inainpichin no'pa' ya'huërinsona', quëch-inquën. A'napitanta natantonëinquë sha'huitaranquën. Napoaton sa'anco' po'moquë huachi, itërin.

¹² Napotopirinhüë', Apraanso ya'huëhuano'sa inachintopiso nitotaton, anoyatarin. Naquëranchin ya'huëhuano'sa ni'tonëinquë mónsho taantarin. ¹³ A'napitanta natantonëinquë, Ipron itaantapon:

—Natanquë api nontaanta'inquën topirahuë. Onpopi-onta no'pa marë' pahuëre' maquë'. Naporo huarë' sa'ahuëco' po'moarahüë, itërin.

¹⁴⁻¹⁵ —Noya sinioro pa'. Ina no'paso', catapini pasa coriqui prata quëran nininso' pa'tërin. Canpoaso ma'huaënpoa ni'tëhua', co inaíchín marë' aquëtë huarë' nonsápaso ya'huërinhuë'. Napoaton, po'mochanquë sa'anco huachi, itërin.

¹⁶ Napohuachina, Apraanso ina nápo marë' anoyatërin. Ina quëran Iti hua'ano'sa ni'tonënquë, no'tëquën pahuërëtërin. ¹⁷⁻¹⁸ Inapoaton Apraani, Ipron no'panën Maquipiraquë ya'huërinso', pa'anin. Ina no'paso', insina nararo Mimiriri hua'anëntërin quëran, pi'i pipirinsó parti quëparitërin. No'pa', nanin, nararo'sa inainpichin ya'huërinso', inapita Apraani hua'anëntërin huachi. Iti hua'ano'sari ya'ipiya quëran nitotopi. Ninano ya'coanataquëchin na'huëpisopitanta', nitotopi.

¹⁹ Nani anoyatahuaton Apraanso', Maquipira naninquë sa'inco' po'morin huachi. No'pa' pa'aninquë napotërin. Ina no'paso' sha'huirahuëso chachin, Mimiriri hua'anëntërinso no'pa quëran, pi'i pipirinsó parti quëparitërin. Ina ro'tëso', Ipron itopi anta'. Canaan parti ya'huërin. ²⁰ Ina pochin Apraan, no'pa', nanin, inapita pa'aton, hua'anëntërin. Itiro'sari, pa'antërin nipa'pitacaiso marë'.

24

Isaco marë' sanapi yonípiiso'

¹ Apraan nani noyá mashotërin huachi. Nani ma'sha nininquë Siniorori catahuamiatërin. ²⁻³ A'na tahuëri, piyapinën masho masho nininsó', përarin. Inari ya'ipi ma'shanënpita a'pairin. Huë'pachina itapon:

—Natëancoso nitota'huaso marë', tonaroana së'huatoco. Së'huatatonco: “Sinioroso Yosë ni'ton, inápaquë hua'anëntatón, isoro'panta hua'anëntërin. Ina ni'sárinco ni'ton, no'tëquën natëaranquën. Co isoporinquë Canaan sanapi nininsó', Isaco macacaso ya'huërinhuë',” itoco. ⁴ Quëma chachin hua'huatërahuëso no'paquë paquë'. Inaquë pa'sahuaton, quëmopinëhuëpita quëran sanapi yonítëquë', itërin.

⁵ Napotohuachina, piyapinëniso itapon:

—Napopiranhue', sanapi yonirahuëso co yaimaquin-tahuachincohuë': ¿Onpochita? ¿Hua'huatëranso parti hui'nan quëpamanta'i tí? itërin. ⁶ Napotohuachina, Apraani itapon:

—¡Ama napoquësohuë'! ¡Co inaquë quëpamanta-caso ya'huërinhuë'! ⁷ Sinioroso' Yosë ni'ton, inápaquë hua'anëntërin. Nani ina sha'huitërinco iso no'pa' shihuëpitari hua'nëntacaso'. Iráca tatahuë ya'huërin no'pa quëran ocoirinco. Quëmopinëhuëpita ya'huërin parti quëran ocoirinco huachi. Ocoirahuatonco isëquë quën-inco. Inari chachin anquëninën a'pararin catahuainquënso marë'. Ina nohuanton, sanapi nohuantarin isëquë huëcacasó'. ⁸ Sanapi isëquë huëcacasó co nohuantohuachinhuë', naporo huarë' Yoscoarë' tënanso co na'intarinquënhuë'. Nípirinhuë' ama onporonta inatohua hui'nahuë quëpaquësohuë', itërin.

⁹ Napotohuachina, piyapinëni Apraan tonaroananën së'huatërin. Së'huatahuaton: “Yoscoarë', sha'huitërancoso chachin, nisarahuë,” itërin. ¹⁰ Itahuaton, tapatarin huachi. Hua'anën ma'shanënpita, pa'ton pa'ton nininsopita, huayonahuaton, nicanatacaso marë' tapararin. Shonca camiyoquë apë'pëtahuatona', Nacoro ninano itopiquë, pa'pi huachi. Inaso ninano', Misopotamia parti ya'huërin.

¹¹ Pa'sápatona', canconpi huachi. Ninano aipiran, yatashirahuaso canconpi. Naporo oraquë nano'sa i'sha macapona posoquë huë'sapi. Apraan piyapinënso' camiyoro'sa a'na poso pirayan achinotarin. ¹² Naporahuaton inaquë chachin Yosë nontërin: “Ni'quë Sinioro, quëmaso Yosënuë. Hua'anëhuë Apraan, natërinquë. Hua'anëhuë nosoroaton catahuaco. ¹³ Nano'sa i'sha macapona huëcasoi', iso poso pirayan ninatapo. ¹⁴ Insoso nanon: ‘Yonshanën chinohuaraquë', canta pi'piyan i'sha

o'opainquën,' itohuato: 'O'oque api, camiyonënpitanta machi o'oina', ichinco. Ina quëran piyapinën Isaco marë sanapi huayonanso', nohuitarahuë. Ina pochin nito-huachinco: Tëhuëncachin hua'anëhuë Yosëri nosoroaton catahuarin, tosarahuë," itërin.

¹⁵ Orarinso' co tiqiyátërasohuë', a'nara nanon yonsha pitënahuatón, huë'sarin ni'nin. Inaso nanon, Pitoiro hui'nin. Nipica itopi. (Pitoiroso', sha'huirahuëso chachin Nacoro hui'nin. Miricaquë hui'nahuaninso'. Nacoronta Apraan iya'huain.)

¹⁶ Nipicaso', noyápiroyanchin. Naporahuaton nanon, co quëmapiri së'huayátërarinhuë'. Canquirahuaton posoque nohuaramarin. Yonshanën amëntaitërinso pitënahuatón, panantapirinhuë', ¹⁷ Apraan piyapinëni ta'arahuaton, icantonin. Icantahuaton, itapon:

—Canta apia'hua, yonshanën quëran pi'pian i'sha o'opainquën topirahuë, itërin.

¹⁸ —O'oque api, itërin Nipicari. Napotahuaton, yonshanën chinohuararin. Inapoaton o'shitacaso marë së'quëtërin. ¹⁹ Nani o'opachina, Nipicari itapon:

—I'sha maantarahuato, camiyonënpitanta o'opiquë ta'panchi nohuantopiso' o'oina', itërin. ²⁰ Itahuaton, a'naromarëachin pë'tahuarosa' o'opiquë, ta'panarin. Ya'ipi camiyoro'sa', o'ocai huarë' inaporin. ²¹ Inapaso', Apraan piyapinënso' co manta taponahuë', topinan ni'sárin: "Tëhuëncachin Sinioro catahuarinco ni'ton, ¿co topinan iratomaracohuë ti?" ténin yonquiatón. ²² Camiyoro'sa nani o'opachinara, Apraan piyapinënso', oro quëran po'moitëra pochin nipiso' manin. Saota cramo pochin quë'ninso'. Ina masahuaton, Nipica nitëananënuë a'tëntërin. Naporahuaton cato a'sontanpa oro quëran nipiso', quëtërin. A'naya a'naya

pasa na'con cramo quë'ninso', quëtërin. ²³⁻²⁵ Inapita quëtahuaton, natanin:

—¿Ma'ninta quëmaso' tata?

—Caso tatahuë Pitoiro. A'shinso', Mirica itopi. Tata pa'pinso' Nacoro itopi.

—¿Ya'huërin canpita pëinëmaquë chinota'huaiso to?

—Ya'huërin mini. Camiyoro'santa capacaiso ya'huërin, itërin Nipicari.

²⁶⁻²⁷ Ina natanaton, Apraan piyapinënso isonin. Isonin quëran Yosë chinotaton itapon: “¿Ma noyacha Sinioroso paya! Inaso Yosë, hua'anëhuë Apraan natërinso'. Tëhuënhachin hua'anëhuë nosoroaton, noya catahuaantarin. ¿Quëmopinënpita pëinënquë huarë' no'tëquën quëninco!” tënin.

²⁸ Nipicaso' ta'arë'nachin a'shin pëinënquë pa'nin. Inaquë ya'ipi naporinso sha'huiontarin. ²⁹⁻³⁰ Nipicaso' a'na yo'in mashonën ya'huëtërin. Inaso', Napano itopi. Po'moitëra pochin nininso' oshin quëtopiso' nicaparin. A'sontanparinsopitanta', nicaparin. Sha'huirinsonta natanahuaton, Apraan piyapinën yonicaso marë' posoquë ta'amarin. Ina pirayan, camiyonënpitarë chachin huaniárin quënamarin. ³¹ Inaquë nontaton itapon:

—Huëquë api. Quëmaso' Sinioro noya catahuarinquën. ¿Co aipiran quëparitamaso ya'huërinhuë! Nani pëi taparahuë canpita marë'. Camiyoro'santa huë'ëcaiso', nani taparahuë, itërin.

³² Napotohuachina, pëiquë pantapi huachi. Inaquë Napanori pë'pëtoro'sa chinohuararahuatón, camiyoro'sa a'carin. Apraan piyapinën, ca'taninsopitarë chachin nipa'morantëcaiso marënta', i'sha quëshirin. ³³ Cosharo acotohuachinara, Apraan piyapinënso' tapon:

—Co'huara coshachátërapohuë', ma'marësona huë'nahuëso'ton, sha'huita'huanquëmaso ya'huërin, tënin.

—Ina'ton nipachin sha'huitocoi, itërin Napanori.

³⁴—Caso Apraan piyapinëncó. ³⁵ Siniorori hua'anëhuë catahuamiatërin ni'ton, pa'pi notohuaro' ma'sha ya'huëtërin: Ohuacaro'sa', ohuicaro'sa', inapita notohuaro' pë'tahuarin. Naporahuaton oro, prata inapita ya'huëtërin. Piyapinënpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', inapita ya'huëtërin. Camiyoro'sa', moraro'sa', inapitanta na'a pë'tahuarin. ³⁶ Naporahuaton sa'in Sara itopisonta', a'naíchin hua'huanin. Paiya nicaponahuë', quëmapi hua'huanin. Inari iporasó', ya'ipi hua'anëhuë ma'shanënpita, hua'anëntapon huachi. ³⁷ Hua'anëhuë camairincoso', natëca'huaso marë' nani Yoscoarë' ta'to sha'huitërahuë. Naporo' napotërinco: “Co isoporinquë Canaan sanapi nininso', Isaco macacaso ya'huërinhuë'.” ³⁸ Tatahuëi quëran quëmopi ninaisopita ya'huëpiso parti tëhuënchinso' paquë'. Inaquë pa'sahuaton, huëntonëhuë quëran chachin sanapi hui'nahuë marë' matomaquë',” itërinco. ³⁹ Napotohuachincora, cari itërahuë: “Quëmaso' hua'anëhuënquën nipiranhüë' nonchinquën: Pa'pato, co'so' sanapi yaimaquintahuachincohuë' ¿Ma'ta onpo'i?” itërahuë. ⁴⁰ Napotohuatora, sha'huitërinco: “Ni'quë', caso Sinioro iranën no'tëquën pa'tërahuë ni'ton, anquëninën a'pararin catahuainquënso marë'. Ina nohuanton, noya pa'sahuaton sanapi quënamaran. Tatahuëi quëran quëmopinëhuë hui'nin chachin, hui'nahuë marë' matomaran. ⁴¹ Quëmopinëhuë co hui'nin yaa'pantihuachinquënhuë', naporo huarëáchin Yoscoarë' ténansó', co na'intarinquënhuë',” itërinco.

⁴² Napoaton huë'sápatoi, ipora tahuëri posoquë canquirai. Inaquë Yosë nontato napotërahuë:

“Sinioro quëmaso Yosënquën. Hua'anëhuë Apraan chinotërinquën. Ni'quë Sinioro. Tëhuëchachin quëma catahuararanco noya huë'nahuë nipachinso',⁴³⁻⁴⁴ iso poso pirayan nontaranquënso' natanco. Apira sha'huitohuatënquën inachachin niin tënahuë. Inso nanonsona, i'sha macapon o'marinso', cari natanpato: ‘Canta pi'piyan yonshanën quëran i'sha o'opainquën,’ ichi. Napotohuato: ‘O'oquë api. Camiyonënpitanta machi o'oina',’ ichinco. Ina quëran hua'anëhuë hui'nin marë' sanapi huayonanso', nohuitarahuë,” itërahuë.⁴⁵ Orarahuëso', co tiquiyátërasocohuë', Nipica o'marin ni'nahuë. I'sha macacaso marë' yonshanën pitënahuaton, posoquë o'marin. Paaparahuato: “Canta api i'sha quëtoco topirahuë,” itërahuë.⁴⁶ Napotohuatora, yonshanën a'naroáchin chinohuararahuaton, itaponco: “O'oquë api, camiyonënpitanta machi o'oina',” itahuatonco, o'shitërinco. Camiyoro'santa', o'shitërin.⁴⁷ Ina quëran cari natanahuë: “¿Ma'ninta quëmaso' tata?” itërahuë.

“Caso tatahuë, Pitoiro. Inaso', Nacoro hui'nin. Miricaquëya hui'nahuaninso',” itërinco. Itohuachincora, a'nara po'moitëra pochin nininso' nitëananëinquë a'tëntërahuë. Naporahuaton cato a'sontanpacaso quëtërahuë.⁴⁸ Ina quëran isonahuato, Sinioro chinotërahuë: “¿Ma noyanquëncha quëmaso' Sinioro paya! Quëmaso Yosënquën, hua'anëhuë Apraan natërinquën. Noya quënanco ni'ton, no'tëquën canquirahuë. Hua'anëhuë hui'nin acoantacaso marë' quëmopinën hui'nin chachin quëpatarahuë,” itërahuë, Sinioro chinotato.⁴⁹ Iporaso huachi, sha'huitoco nitochi. ¿Tëhuëchachin hua'anëhuë nosoroapoma ti? Co'so' nohuantohuatamahuë', sha'huitoco inanta nitochi. Nani nitotohuato ma'sona nica'huaso' yonquiarahuë huachi,

itërin.

⁵⁰ Napotohuachina, Napano, Pitoiro, inapitari itopi:

—Ya'ipi naporansopita Siniro nohuanton naporin tënai. Napoaton, so'yachin nipachin. ⁵¹ Ma'tana Nipica ya'huëarin. Siniorori ina pochin nohuantërin ni'quëhuarë', quëpaquë'. Hua'anën hui'nin so'yachin, itopi.

⁵² Napopiso natanahuaton, Apraan piyapinënso isonin. Isonahuaton, no'paquë huarë' monshomarin: “Yosparinquën Siniro,” itërin. ⁵³ Ina quëran notohuaro' ma'sha quëninsopita o'quirin. Oro quëran, prata quëran, ina quëranpita nipiso', Nipica nicanarin. A'mocasonta', pa'ton nininsopita quëtërin. A'shin, yo'in, inapitanta notohuaro' ma'sha pa'ton nininsopita quëtërin.

⁵⁴ Naporo huarë' Apraan piyapinën, ca'taninsopitarë chachin, coshatopi, o'opi, napopi. Naporahuatona naporo tashi inaquë chinotopi huachi.

Tahuëririnquë capayatahuaton, Apraan piyapinënso Nipica pa'pin, yo'in inapita itapon:

—Ipora tahuëri hua'anëhuë ya'huërinquë yapaantarahuë ta'a, tënin. ⁵⁵ Napopirinhuë', Nipica yo'inso a'shinë chachin, itapona':

—Shonca tahuëri tëranta nanon quëparichin. Ina piquëran noya imasarinquën huachi topiraihuë', itopi.

⁵⁶ Itopirinahuë', Apraan piyapinënso napoantarin:

—Ama aquëtë huarë' ahua'quicosohuë'. Yosë nohuanton, noya huëcato, co topinan iratërahuë'. Napoaton hua'anëhuë ya'huërinquë pananta'huaso ya'huërin tënahüë, itërin. ⁵⁷ Napohuachina, itaantapi:

—Pa'ahua nipachin nanon përahua'. ¿Ma'tama ichinpoa pa'? topi. ⁵⁸ Nipica përasahuatona', natanpi:

—¿Ipora tahuëri chachin nohuantëran iso quëmapi imacaso to? itopi.

—Nohuantërahuë mini, ténin.

⁵⁹ Napohuachina, Nipica pacacaso nohuantopi huachi. Ina aso'sorinso sanapinta', a'pantopi. Naporahuaton a'napitanta piyapinpita, sanapi'sa nininso' a'pantopi. Apraan piyapinën, ca'taninsopita, inapitanta noya a'papi huachi. ⁶⁰ Nani yapa'pachina, yo'ini nóya yonquirapiton iso pochin sha'huitërin:

“Oshira, Yosë catahuainquën.

Pa'pi nohuantërai, noya hua'huanaton, notohuaro' amiparinpita ya'huëtiinquënso'.

Naporahuaton amiparinpitanta',

Yosëri catahuain inimiconënapita minsëra'piaina'” itërin.

⁶¹ Nani nontohuachinara, Nipicaso piyapinënpitarë chachin, camiyoro'saquë ya'mitëahuatona', Apraan piyapinën imapi. Ina pochin Apraan piyapinën, Nipica matomarahuaton, huënantarin huachi.

⁶²⁻⁶³ Naporo' Isacoso', Niquipi parti ya'huëarin. “Nanpiton ni'sárinco'so' poso,” itopiquë Yosë yonquiapon pa'nin quëran, huënantárin. Nani yatashirapaso', a'nanaya ni'pirinhuë', ni'toro'sa camiyonënpitarë chachin canquirapi ni'nin. ⁶⁴ Nipicanta', Isaco ni'sahuaton, camiyonën quëran nohuararin.

⁶⁵ Nohuararahuaton Apraan piyapinën natanin:

—¿Inta pasoso' quëmapa canpoataquëchin huë'sarin? itërin.

—Ina mini Isaco. Hua'anëhuë Apraan hui'nin, itërin. Ina natanahuaton, Nipicaso niimomototërinso' në'mëtëquë, nipa'shinayatërin. ⁶⁶ Canconpachinara, piyapinëni ya'ipi naporinso Isaco sha'huitërin. ⁶⁷ Ina quëran Isacoso', a'shinco në'mëtë pëinënquë Nipica quëparin. Co hua'quiya quëranhuë' macaton, noya cancantërin. Pa'pi nosoromiatërin. A'shin marë' sëtápirinhuë', inapoaton noya cancantërin huachi.

25

Apraan Sitoraquë hui'nahuaninsopita

¹ Apraanso', a'na sa'in ya'huëtaantarin. Inaso', Sitora itopi. ² Inaquënta hui'nahuaantarin. Inaquë hui'ninpitaso': Simiran, Cocosan, Mitan, Matian, Isopa, Soa, inapita. ³ Cocosan hui'ninpitaso': Sipa, Titan, inapita. Titan quëran pipipisopitaso': Asororo'sa', nitosoro'sa', niomoro'sa inapita. ⁴ Matian hui'ninpitaso': Ipan, Ihuiri, Anoco, Apitan, Iritan inapita. Ya'ipi inapitaso', Sitora quëran pipipi.

⁵⁻⁶ Na'a hui'ninpita Apraan ya'huëtopirinhüë', Isacoráchin pochin ya'ipi ma'shanënpita, quëtërin. Sitoraquë, Acaraquë hui'nahuaninsopitaso', pi'piyan pi'piyan ma'sha nicanarin. Naporahuaton, nanpiso chachin niquë a'parin. Pi'i pipirinso parti ya'huëcaiso marë' a'parin. Co nohuantërinhuë' Isacorë' napopináchin ya'huëcaiso'.

Apraan chimininsó'

⁷ Apraanso ya'ipiya quëran, pasa canchisë shonca a'natërápo pi'i icanin. ⁸ Nani noyá mashoya nipachina, mashori quëparin. Chiminpachina, shimashonënpita, quënancontarin huachi. ⁹ Hui'ninpita: Isaco, Ismairo, inapitari, pa'pitopi. Maquipira naninquë po'mopi. Maquipirasó', sha'huirahuëso chachin, insina nararo Mamiriri hua'anëntërin quëran, pi'i pipirinso parti quëparitërin. Soaro hui'nin Ipron itopisoari, ina no'paso' hua'anëntopirinhüë'. (Inapitaso' itiro'sa'.) ¹⁰ Ina no'pa chachin iráca Apraan nanopon itiro'sa', pa'antërin. Inaquë inanta', sa'inco' Sara itopiso' pirayan, po'mopi.

¹¹ Apraan chiminpachina, Yosëri Isaco, catahuami-atërin. Inaso Nipicarë chachin: "Nanpiton ni'sárinco'so' poso," itopiso' pirayan, ya'huërapí.

Ismairo quëran pipipisopita

¹² Sha'huitëranquëmaso chachin, Apraan Acaraquëya hui'nahuanpachina, Ismairo itopi. Acaraso', iquipitoron. Sara piyapinën. Ismairo hui'ninpitaso', isopita: ¹³⁻¹⁵ Paninantërinso' Nipayo itërin. Ina piquëran ni-antapisopitaso': Sitaro, Atipiri, Mipisan, Misma, Toma, Masa, Atar, Tima, Quitoro, Nahui, Sitima inapita. ¹⁶ Ina nápo Ismairo hui'ninpita ya'huëpi. Shonca cato ya'ipiya quëran. A'naya a'naya no'panëna hua'anëntopiso', nia-pora'piapi. Ya'huëpisonta inapotopi. Naporahuaton, inapitaso inahuara inahuara huëntonënaquë, hua'an ya'conpi.

¹⁷ Ismairo pasa cara shonca canchisë pi'ipitaso' chiminin. Chiminpachina, pa'pitopi huachi. ¹⁸ Ismairo quëran pipipisopitaso', Apira parti, Shor parti, inapita partiro'sari ahuanapanirin. Inaquë, no'pa' macatona ya'huëpi. Iquipito notënanquë ya'huëpi. Ina partitaquëchin Iquipito quëran, Asiriaquë ira pa'ninso' na'huërin. Inpitari, co nohuantopirinahuë', inaquë no'pa' macatona', ya'huëpi huachi.

Isaco hui'ninpita nasitërinso'

¹⁹ Iporaso Isaco naporinso sha'huichinquëma': Inaso', Apraan hui'nin. ²⁰ Catapini shonca pi'ipitaso', sa'arin. Pitoiro hui'nin Nipica itopiso', manin. Inaso yo'in, Napano itopi. Inapitaso' arano'sa itopi. Patan-aran parti ya'huëpi. ²¹ Nipicaso', co nanitërinhuë hua'huanacaso'. Ina marë' Isaco Siniro nontërin. Napohuachina, nontërinso' natanahuaton, catahuarin ni'ton, Nipica cayorin huachi.

²² Catopia'huaya cayoaton, yo'namënquë niahuërapi natanin. Napoaton yonquirin. “Hua'huahuëpita iporaquëranchin niahuërapi ni'quëhuarë': ¿Ma'marëta aquëtë huarë' nanpiiso'?” tënin. Inapochin yonquiaton,

Siniorori anitotacaso marë' nontërin. ²³ Natanpachina, Siniorori itapon:

“Catopia'huaya cayoran.

Inapita shinpita quëran cato nacion pipipon.

Cato huënton nicatona', niahuërápona'.

Ipora shimashonëna co'huara nasichátëraponahuë', niahuëpiso pochin nicapona'.

A'nara chini chiníquën nanantapon.

Naporahuaton hua'hua nininsoari

masho masho nininso camairápon,” itërin.

²⁴ Napoin quëran, Nipica huaicaso nanirin. Catopia'huaya huairin. ²⁵ Quëchitërinso' quëhuashin aina'huatahuaton, ya'ipi anporotërin. Napoaton Isao* itopi. ²⁶ Ina pa'taso chachin, iionta', a'na imirin quëran Isao matocanahuaton, hua'huataantarin. Naporinso marë' inaso', Cacopo† itopi. Isaco saota shonca pi'ipitaso', hui'ninpita nasitapi.

Isao tëhuërinso'

²⁷ Catopia'huaro'sa noya so'sopi. Isaoso' hui'napitahuaton, ma'sha yonicaso pa'yatërin. Míso inantërin. Cacoposo nipirinhüë', co inaporinhüë'. Ya'huëpiquë pa'yatërin ya'huápaso'. ²⁸ Isaoso', pa'pini na'con na'con pa'yatërin. Inantërinso capaton, napotërin. Ya'huërë' Nipicaso', Cacopo na'con na'con pa'yatërin.

²⁹ A'na tahuëri Cacopo shantë a'itarin. Inapoaso Isaonta', inantapon pa'nin quëran, pa'pi canotërin huënantarin. ³⁰ Cacopo a'itërinso ni'sahuaton itapon:

* 25:25 Isao: Isaoso' piyapi anporo yonquiatona', ina pochin nohuitopi.

† 25:26 Cacopo: Cacoposo', monatona'pi tapon naporin.

—Nosoroco iya, tana yatëparinco caso'. Quëhuashin[‡] cosharo anpiranso', canta quëtoco ca'i, itërin.

³¹ Napotohuachina, Cacopori itapon:

—Paninanquën ni'ton, na'con ya'huëtarinquën canacamaso'. Carinquën nipachin ya'huërëchinquën. Naporo huarë' iso cosharo quëtaranquën, itërin.

³² Napotohuachina, Isaoso' tapon:

—Ni'quë iyasha, tana caso yatëpararincó. Chiminpatoso', paninan ninahuëso marë' cana'huaso' ya'huëtërinco sopita, topinan quëran nisarin, itërin.

³³ —Yoscoarë' quëtaranquën itoco nipachin, itaantarín Cacopori. Napotohuachina, “Yoscoarë' quëtaranquën,” itërin. Inapoaton, Isaoso paninan nininso marë' canacaso ya'huëtërinso pita, co pa'yatërinhuë'. ³⁴ Naporo huarë' Cacopori, pan acotahuaton, shantë a'itërinso o'huitërin. Nani ca'sahuaton, o'osahuaton, Isaoso' pa'nin huachi. Paninan nininso marë' canacaso ya'huëtërinso', co manta pa'tërinhuë pochin nitërin.

26

Isaco Quiraro ninanoquë naporinso'

¹ Naporo tahuëri'sa Isaco ya'huërinso parti panca tanarotopi. Apraan nanpiso tahuëri'sa napopiso pochin, ninin. Napoaton sa'in, piyapinënpita, inapitarë chachin Quiraro ninanoquë pa'pi. Huiristino copirno, Apimirico itopiso ya'huërinquë pa'pi. ² Inaquë Siniorori ya'notahuaton, itërin: “Ama Iquipitoquë pa'maquësohuë'. Insëquësona quëparitacaso', carinquën sha'huitaranquën. ³ Ipora marëso', iso no'paquë ya'huëtaco'. Carinquën ca'tanatëinquën catahuararanquën. Ya'ipi iso no'pa', carinquën

[‡] 25:30 Itomo: Itomoso', quëhuashin cosharo tëninso marë' inapochin Isao apoyatopi.

quëtaranquën. Shiparinpitanta', ina chachin quëtarahuë. Tataparin Apraan nani sha'huitërahuë ni'ton, quëtaranquëma'. ⁴ Ca nohuanto quëma shiparinpita, na'amiatapona'. Tayoraro'sa pi'iro'tëquë ya'huërinso nápo, ya'huapona'. Inapitari ya'ipi iso no'paro'sa hua'anëntapona'. Naporahuaton, ya'ipi isoro'paquë naciono'sa ya'huërinso'pitanta', shiparinpita quëran catahuarahuë. ⁵ Apraanso': Ya'ipi sha'huitërahuësopita, camairahuësopita, pënënahuësopita, a'chintërahuësopita, ya'ipi inapita natërin ni'ton, napoarahüë," itërin.

⁶ Siniorori napotohuachina, Quiraro ninanoquë quëparitopi. ⁷ Ya'huëhuano'sari Nipica ni'sahuatona', so'in natanpachinara: "Sa'ahuë," ta'caso nipirinhüë', të'huaton nonpinin: "Oshihuë," tënin. "Nipica noyápiroyanchin ni'ton, ya'huëhuano'sari macapona'. Ya'huëre' caso tëpaponaco," ta'ton naporin.

⁸ Hua'qui quëran pochin Apimircoso', huintananën quëran notëtarin. Notëtapirinhüë', Isacori Nipica apinorarin quënanin. ⁹ Naporo' amatahuaton:

—¡Nipicaso', sa'an tënahüë! Ina niponahuë': ¿Onpoatonta', "oshihuë," tënan? itërin.

—“Ina na'intërinco tëpaponaco caso',” ta'to naporahuë, itërin Isacori. ¹⁰ Napopirinhüë', Apimircori itapon:

—¡Co napochitoncoihuë pora! Onpichin sa'an inso ya'huëhuani tëranta', ichihuë'ërin. Ina marë' quiyaso' oshahuaintoihuë', itërin. ¹¹ Napotahuaton, piyapinënpita camairin:

—Inquëma tëranta iso quëmapihuë nipon, sa'inhuë nipon së'huahuatama', tëhuëchachin chiminarama', itërin.

¹² Ina pi'iquë Isaco inaquë iminapatërin. Sha'to huachina, Yosëri catahuarin ni'ton, pa'pi

notohuaro' nitërinso' manin. ¹³ Notohuaro' ma'sha ya'huëtahuaton, pa'pi ma'huan quëparitërin. ¹⁴ Pa'pi notohuaro' ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', piyapinënpita, inapita ya'huëtërin. Ina marë' huiristino'sari noyapatona', no'huiipi. ¹⁵⁻¹⁷ Napoin quëran Apimiricori Isaco itapon:

—Quëmaso' quiya quëran na'con na'con ma'huanan ni'ton, pipiquë huachi, itërin. Napotohuachina Isacoso', sa'in, piyapinënpita, pë'tahuanënpitarë chachin pa'pi. Quiraro motopianaquë, pa'sahuatona', inaquë quëparitopi. Iráca Apraan nanpipon, ina piyapinënpitari posoro'sa ihuapiso', huiristino'sari amëntarotopi.

¹⁸ Inaquë ya'huëapona pochin, naquëranchin ina posoro'sa ihuaantararin. Iráca pa'pincori nanpipon ihuapisopita, inapotaantapi. Ina chiminpachina huiristino'sari, amëntarotopirinahuë', ina posoro'sa chachin ihuaantararin. Iráca pa'pincori ina posoro'sa nohuitërinso chachin, inarinta nohuitaantararin.

¹⁹ A'na tahuëri Isaco piyapinënpitari motopianaquë a'na poso ihuarapi. Ihuarapirinahuë', no'pa quëran i' pipirinsó' quënanpi. ²⁰ Napoaponahuë', Quiraro motopianaquë, huiristino'sa ohuicanëna a'paipisopita, no'huitopi. Isaco ohuicanënpita a'paipisopitarë', nino'huitona niahuëpi: “¡Iso i'shaso', quiyaquën!” Niitatona', niahuëpi. Napoaton Isacori, apoyatërin: “Niahuëyatopiso' poso,” itërin. ²¹ Ina piquëran piyapinënpitari, a'na ya'huërë' ihuaantapi. Ina marënta', naquëranchin niahuëantapi. Inanta', Isacori apoyataantararin: “Niinimicotopiso' poso,” itërin. ²² Isacoso', sa'in, piyapinënpita, pë'tahuanënpita, inapitarë chachin, áquë pa'pi huachi. Inaquë a'na poso ihuantapi. Ina marëso' co huachi niahuëpihuë' ni'ton: “Cha'ëpisopita, posonën,” itërin. “Ipora tëhuënchinso'

Siniro nicha'ërinpoa noya noya isëquë ya'huëcaso marë'" ta'ton, ina pochin ina poso nohuitérin.

²³ Ina quëran, Piirsipa parti paantapi. ²⁴ Naporo tashi Siniorori ya'notahuaton itapon:

“Caso Yosëco. Tataparin Apraan chinotërinco.

Ama të'huaquësohuë'.

Carinquën ca'tanatëinquën catahuamiataranquën.

Piyapinëhuë Apraan natërinco ni'ton,

ca nohuanton shiparinpita na'amiatapon,” itërin.

²⁵ Napotohuachina Isacoso', a'nara artaro inaquë ninin. Ina nisahuaton, Siniro chinotërin. Inaquë ya'huapona pochin piyapinëpitari a'na ya'huëre' poso ihuaantapi.

Isaco Apimiricorë anoyatërinso'

²⁶ A'na tahuëri Apimiricoso', Quiraro quëran Isaco nontapon huë'nin. Aosato, Huicoro, inapitari ca'tanin. Aosatoso', amiconën. Huicoroso nipirinhuë', capitan, sontaronënpita camairinso'. ²⁷ Canquihuachinara, Isacori itapon:

—Canpitaso co quë'yatomacohuë', ya'huërama quëran ocoiramaco. ¿Ma'marëta iporaso' yariantaramaco? itërin.

²⁸ —Tëhuëinchachin quëmaso', Siniro catahuamiatërinquën ni'nai. Napoaton yonquirai quëmarë'coi anoyata'huaiso'. Iso pochin anoyatahua': ²⁹ Quiyaso ya'huëraiquë, co ma'sha onpotërainquënhuë', noya nicatëinquën, noya quëran a'parainquën. Napoaton quëmanta', ama ma'sha onpotocoisohuë'. Yosë quëmaso' ipora noya nicatëinquën catahuarinquën ni'ton, napotarainquën, itërin. ³⁰ Napotohuachinara, naporo chachin Isacori panca pita nitërin ni'ton, coshatopi, o'opi, napopi. ³¹ Tahuëririnquë tashiramiachin, huënsëantahuachinara itohuara capini: “Yoscoarë' noya nini'tëhua' ya'huarigua',” nitopi. Ina quëran, nani

anoyatahuatona': "Pa'sarai huachi," topachinara, Isacori itapon: "Osharan paco', Yosë catahuainquëma'," itërin.

³² Naporo tahuëri chachin, Isaco piyapinënpitari huë'sahuatona', sha'huitiipi: "Poso ihuaráraisó', nani i'sha quënanai," itiipi. ³³ Napotohuachinara, Apimiricorë anoyatatona': Yoscoarë' niitopiso', yonquiaton, ina pososo' aninahuanin, "Sipa" itërin. Napoaton ina ninanoso', ipora Iso quirica ninshitasoco huarënta' Piirsipa itopi.

³⁴ Isao catapini shonca pi'ipitohuachina, Cotita manin. Inaso', Piiri itopiso' hui'nin. Piiriso', Iti piyapi. Ina piquëran Isaoso', a'na maantarin, Pasima itopiso'. Inaso', Iron hui'nin. Ironta Iti piyapi chachin. ³⁵ Ina catoro'sa co Yosë imatonahuë', Isaco, Nipica inapita na'con asëtatona', aparisitopi.

27

Cacopo nonpinaton, iin ya'huëretërinso'

¹ Isaco noyá mashotohuachina, pëtorayataton co huachi quënantërinhuë'. A'na tahuëri hui'nin paninan Isao itopiso' përarin. Huë'pachina:

—Conpa, itërin.

—Ma'ta tata ya'huarahuë, itërin Isaori.

² —Ni'quë conpa, nani caso mashotërahuë. Payo chim- inapo huachi. ³ Napoaton pë'chinanën, shinërenënpita, inapita masahuaton ma'sha yoníquë'. ⁴ Nani tëpahu- atan, costarincoso chachin po'morahuaton, quëshico ca'i. Ina quëran noya ya'huëcamaso marë' sha'huitaranquën huachi. Co'huara chiminyátërasocohuë', inapochinquën, itërin.

⁵⁻⁶ Napoaponahuë', Nipicanta Isao napotërinso natanarin. Napoaton ina tananquë paaso chachin, a'naroáchin Cacopo përaton sha'huitërin:

—¡Natanquë hua'hua sha'huichinquën. Nani iya masho tatarì napotërinso' natayatërahuë! ⁷ “Ma'sha yoniqué'. Nani tëpahuatan, costarincoso chachin po'morahuaton, quëshico ca'i. Ina quëran Siniro ni'tonënuë chachin noya ya'huëcamaso marë' sha'huitaranquën huachi. Co'huara chiminyátërasocohuë', inapochinquën,” itërin. ⁸ Napoaton noya natanquë sha'huichinquën. ⁹ Pë'tahuario'sa ya'huërinquë pa'sahuaton, cato chipoa'hua noya noyatopiso' macontarahuatón quëshico. Cari, tata masho costarinso chachin po'mochi. ¹⁰ Nani anpitohuato, quëmari quëpatëquë ca'in. Inapotohuatan, quëma noya ya'huëcamaso marë' sha'huitarinquën huachi. Co'huara chimiyantërasohuë', inapochinquën, itërin.

¹¹ A'shini napotopirinhüë', Cacoporiso itapon:

—Iyahuëso anporohuan. Caso nipirinhüë', tomapico.

¹² Tatahuë së'huahuachinco, nohuitarinco. Nohuitatonco: “Cacopo nonpintarinco,” topachin, co inapota-toncohuë' ama huachi noya ya'huëca'huaso marëhuë' sha'huitarinco, itërin.

¹³ Itopirinhüë', a'shini itapon:

—Co huachi noya ya'huëcamaso marëhuë' sha'huitohuachinquën hua'hua, ca marë' niin. Quëmaso sha'huitëranquënso chachin nicaton, cato chipoa'hua quëshico, itërin.

¹⁴ Cacoposo', macontarahuatón a'shin quëshirin. Tëparahuaton, inari Isaco costarinso chachin, po'motërin. ¹⁵ Isao noya noya a'morinsopita në'mëtë pëinënuë taparinsonta', manin. Inaquë Cacopo a'moantërin. ¹⁶ Naporahuaton, chipoa'hua sha'huëtë quëran, tanpaquënpita, cononën, inapita achinpitërin. ¹⁷ Inapotahuaton, po'morinso sënanquë o'huintërin. O'huintahuatón, panë chachin pa'pin quëtacaso marë' hua'huin quëtërin.

¹⁸ Cacoposo', pa'pin ya'huërinquë ya'conahuaton, non-toonin:

—¡Tata! itërin.

—Ya'huarahuë conpa. ¿Inso hui'nahuënquënta quë-maso'? itërin pa'pini.

¹⁹ —Ca mini Isaoco, paninantërancoso'. Nani sha'huitërancoso' quëshiranquën. Huënsëaton tata, ma'sha inanahuëso', ca'quë'. Ina piquëran noya ya'huëca'huaso marë' sha'huitoco huachi, itërin.

²⁰ Napotohuachina, Isacori natanapon:

—¿Onporahuatonta conpa a'naroáchin quënan quëna-naranso'? itërin.

—Sinioro chinotëranso', inaso Yosë ni'ton, catahuar-inco quënana'huaso', itërin Cacopori. ²¹ Pa'piniso nipir-inhuë', itaantarin:

—Ya'carico nipachin së'huainquën. Tëhuën-chachin Isaonquën ninanso yanitotërahuë, itërin.

²² Napotohuachina, pa'pini së'huacaso marë' ya'caririn. Së'huarahuaton, tapon: “Isao pochin tanpaquënso' niponahuë', Cacopo pochin nohuianantërahuë,” tënin.

²³⁻²⁴ Isao tanpaquën pochin anporohuaninso marë' co nohuitërinhuë'. Napoaponahuë' co'huara noya ya'huëcaso marë' sha'huichátërasohuë', naquëranchin nataantarin:

—¿Tëhuëchachin quëma Isaonquën? itaantarin.

—Inaco mini, itërin Cacopori. ²⁵ Napotohuachina, Isacori itapon:

—Acotoco nipachin conpa inantëranso ca'i. Ina quëran nani coshatohuato, noya ya'huëcamaso marë' sha'huitaranquën huachi, itërin. Napotohuachina, Cacoposo' pa'pin capacaso acotërin. Huinonta quëshirin. Isacoso', noya coshatahuaton, o'orin, naporin.

²⁶ Inaporahuaton hui'nin itapon:

—Ya'cariatonco conpa apinoco, itërin. ²⁷ Cacopori pa'pin apinocaso marë' ya'caritohuachina, Isacori a'morinso huë'ëropinën imërin.

Naporo' noya ya'huëcaso marë' iso pochin sha'huitërin:

“Naporin ta'a, ina pochin mini huë'ëropitëran.

Siniorori catahuahuachina imin noya noyatërin.

Napohuachina pimoanahuaninso pochin quëmanta huë'ëropitëran.

²⁸ Yosë nontërahuë ina nohuanton o'nan ya'huëchinquën. Sha'tohuatan noya noya nitacaso marë' ya'huëchinquën. A'napita nitërinso' mapi quëran, noya noya maquë quëmaso'.

Notohuaro' trico nitërinso' maquë capamaso'.

Notohuaro' huinonta ya'huëchinquën o'ocamaso'.

²⁹ Hua'huayátërahuë piyapi'sa camaiquë'.

Naciono'santa të'huatatënën natëinënquën.

Iyaparinpitanta camaiquë'. Të'huatatënën inapitanta natëinënquën.

No'huitënën co huachi noya ya'huëcamaso marëhuë' sha'huitohuachinën, Yosërinta inapotarin.

Inpitasona noya ya'huëcaso marë' sha'huitohuachinën, Yosërinta inapotarin,” itërin.

³⁰ Isacori, Cacopo noya ya'huëcaso marë' sha'huitërinso', tonitërin. Tonitohuachina, inaso pa'pin ya'huërin quëran pipirin. Pipiso chachin, Isaonta inantapon pa'nin quëran huëntararin huachi. ³¹ Huëntarahuaton, inantërinso po'mointarin. Anpirahuaton, pa'pin quëpataton, itapon:

—Huënsëquë tata, inantërahuëso po'motëranquën ca'quë'. Capaton noya ya'huëca'huaso marë' sha'huitoco huachi, itërin. ³² Napotohuachina Isacori natanin:

—¿Inquënta quëmaso'? itërin.

—Ca mini Isaoco, paninatërancoso', itërin. ³³ Hui'nin natanahuaton, Isaco pa'pi pa'yantërin. Pa'yanaton ropa ropátarin quëran itapon:

—¿Inta nipachin apípora inantërinso po'morahuaton, quëshirinco? Co quëma canquiyátërasënquënhuë quëshirinco ni'ton, nani ya'ipi ca'nahuë: “Isao mini,” ta'to, nani noya ya'huëcaso marë' sha'huitërahuë. Ipora inaso', noya noya ya'huapon huachi, itërin. ³⁴ Pa'pin naporinso natanahuaton, Isaoso co napion cancantaton na'nëmiatërin. Na'nëton pa'pin nontërin:

—¿Canta tata, noya ya'huëca'huaso marë' sha'huitoco! itërin ³⁵ Itopirinhüë', pa'pini itapon:

—Iyaa'hua huë'sahuaton nonpintiirincó ta'a. Quëma pochin ancantato, noya ya'huëcaso marë' sha'huitërahuë, itërin.

³⁶ —¿No'tën chachin inaso', Cacopo itopi payal; Nani catoro monararincó! Paninan ninahuëso marë' ya'huëtiincoso nininso'ton, matërinco. Iporanta', tatahuë noya ya'huëca'huaso marë' sha'huitiincoso' mataantarincó. ¿Co'tama canta', pi'piyan tëranta noya ya'huëca'huaso marë' sha'huitaponcohuë' to? itërin. ³⁷ Napotohuachina, Isacori itapon:

—Ni'quë conpa: Nani Cacopo sha'huitërahuë camairá-painquënso'. Ya'ipi quëmopinënpita camairápaso marë' nani sha'huitërahuë. Hua'huayátërahuë, trico, huino, inapita ya'huëtacaso marë' Yosë nontërahuë. Inasá tiquiantërahuë ni'ton, ¡quëma marëso' capa huachi ta'a! itërin. ³⁸ Itopirinhüë', Isaoriso chiniquën nontaantarin:

—¿Iyayáchin noya ya'huëcaso marë' sha'huitacaso ya'huërin ti? ¿Canta onpopionta inapotoco! itërin. Napotahuaton chiniquën na'nëantarin.

³⁹⁻⁴⁰ Napohuachina, Isacori itapon:

“Quëmaso nipirinhüë', noyaro'pa' aquëtë ya'huaran.

O'nan pahuaninquë ya'huëapon.
 Noya ya'huëcaso marë' ahuëtápamaso ya'huapon.
 Iya'hua camairáponquën.
 Napoaponahuë', chini chiníquën nipatan,
 iya'hua quëran, pipiaran huachi," itërin.

Cacopo iin ta'ananpirinso'

⁴¹ Naporu quëran huarë' Isaori Cacopo pa'pi no'huirin huachi. Inasá pa'pini noya ya'huëcaso marë' sha'huitërin ni'ton, naporin. Napoaton yonquirárin: “Payo tata chiminapon. Ina chiminpachin, Cacopo tēpaarahüë,” tēnin.
⁴² Isao napo yonquitërinso', Nipicaso nitotërin. Napoaton Cacopo amatahuaton, itapon:

—Ni'quë hua'hua. Iya masho, napotëranso marë' yatëparinquën natantërahuë. ⁴³ Napoaton noya natanco sha'huichinquën. A'naroáchin Aran ninanoquë ta'aquë'. Api masho Napano pëinënuquë paquë'. ⁴⁴⁻⁴⁵ Inaquë paaton, hua'quimiachin yacapaontaquë'. Iya masho no'huitërinso' sanoquë huarë', inaquë ya'huëcontaquë'. Co huachi quënanpachinquënhuë', napotëranso' naniantapon. Naporu' huënantamaso marë' amataranquën. Co nohuantërahuë' naporu chachin catonquëma chiminamaso', itërin.

⁴⁶ Ina quëran Nipicaso', Isaco nontapon pa'nin:

—Iti sanapi'sa Isaori maninso' co noyahuë' nipi ni'ton, chiminchináchin cancantërahuë. Cacopo ya'huë'rë' ina sanapi chachin, iso Canaan ro'tëquë ya'huërinso maantahuachin, chimina'huaso noya noya nisarin, tēnahuë, itërin.

28

¹ Nipicari napotohuachina, Isacori, Cacopo amatahuaton, noya nontërin. Co no'huirinhuë'. Noya ya'huëcaso marë' sha'huitaton itapon: “Yosë noya

catahuainquën conpa,” itërin. Napotahuaton pënënin: “Ama iso Canaan no'paquë sanapi máquësohuë'. ² Patan-aran parti tëhuënchinsò' paquë'. Tata masho Pitoiro ya'huërinquë pa'sahuaton, api Napano hui'ninpita a'nara maquë'. ³ Yosë ya'ipi nanitaparinsò' catahuainquën. Na'a hui'nanpita quëchinquën. Quëmá quëran na'a naciono'sa pipicaso marë' inapochinquën. ⁴ Yosëri Apraan noya ya'huëcaso marë' sha'huitërinso chachin, quëmanta quëchinquën. Quëma shiparinpitanta', inachachin quëchin. Iso no'pa' ipora yacapatërehuaso', quëchinquëma'. Yosëri nani Apraan sha'huitërin ni'ton, quëtarinquëma',” itërin. ⁵ Ina pochin Isacori Patan-aran parti Cacopo a'parin. Cacoposo' pa'sahuaton, Napano ya'huërinquë canconin. Nani sha'huirahuëso chachin inaso', Pitoiro hui'nin. Pitoiroso' Aran piyapi. Napanoso', Nipica yo'in miáchin. Nipicanta', Cacopo, Isao, inapita a'shina'.

Isao sa'antarinsò'

⁶ Isaoso', pa'pini, Cacopo noya ya'huëcaso marë' sha'huitërinso' ni'nin. Patan-aranquë sa'acaso marë' a'parinsonta', ni'nin. Naporahuaton, pa'pini noya ya'huëcaso marë' sha'huitapon pochin: “Ama Canaan sanapi máquësohuë',” itërinsona natanin. ⁷ Pa'pini, a'shini, sha'huitërinso chachin Cacoponta', Patan-aranquë pa'ninsò' ni'nin. ⁸ Pa'pin inaporin ni'ton, Isaoso': “Canaan sanapiso', co tatahuë costarinhüë',” tënin. ⁹ Napoaton, Ismairo nicapon pa'nin. Inaso', Apraan hui'nin. Inatohua paaton, Ismairo hui'nin Maarata itopiso' maantarin. Inaso', Nipayo oshia'huain. Nani cato Canaan sanapi macaponahuë', inanta maantarin.

Yosëri Cacopo ya'notërinso'

¹⁰⁻¹¹ Cacopo Piirsipa quëran pipirahuaton, Aran ira pa'tërin. I'huatohuachina, quëparitërin huë'ëton pacacaso marë'. A'nara na'pi masahuaton, motoantacaso marë' acorin. Ina motoantaton huë'ërin. ¹² Naporo tashi huë'ëton, hua'narin: A'nara nanpënan no'paquë paquërahuaton, Yosë ya'huërinquë huarë' nincanin ni'nin. Ina nanpënanquë chachin, pancatë ni'ton, Yosë anquëninënpita a'naquën pantarapi, a'naquënso o'marapi. ¹³ Naporahuaton, Siniro chachionta', ina pirayan huaniarin ni'nin. Inari nontaton, itapon: “Caso Siniroco. Quëmaquën Tata masho, Apraan itopiso' chinotërinco. Tata parionta chinotërinco. Quëhuëntëranso' no'pa' quëtaranquën. Shiparinpitanta', iso no'pa chachin hua'anëntapona'. Isoso no'pa', Canaan itopi. ¹⁴ Ca nohuanto shiparinpita na'amiatapona'. Mo'shi pochin na'apona'. Norti parti, sor parti, pi'i pipirinsó parti, pi'i ya'coniniso parti, ya'ipi inapita parti hua'anëntapona'. Quëmá quëran, ya'ipi piyapi'sa nisha nisha nipisopita catahuararahuë. Shiparinpita quëraonta inapotarahuë. ¹⁵ Ni'quë'. Carinquën ca'tanaranquën. Intópanta pa'patan, carinquën a'paiaranquën. Carinquën chachin iso no'paquë quënantaranquën. Co onporonta pataranquënhuë', ya'ipi sha'huitëranquënso' naniquë huarë' catahuararanquën,” itërin.

¹⁶ Cacoposo' capayatahuaton, yonquirin: “Tëhuëenchachin Siniro isëquë ya'huëapirinhüë', co caso nitotërahuë’,” tënin. ¹⁷ Napoaton, pa'pi pa'yanin. Pa'yanaton tapon: “Iso ro'tëso', Yosë chinotacaso marë' nóya. Isëquë chachin, Yosë pëinën* ya'huërin. Naporahuaton ¡Yosë ya'huërinso ya'coananën!” tënin.

¹⁸ Tahuëririnquë Cacoposo', tashíramiachin capay-

---

* 28:17 Yosë pëinën: Iprio nananquëso', Pitiri itopi.

atahuaton na'pi motoantërinso manin. Masahuaton, nohuitacaso marë' onë pochin ahuanirin. Naporahuaton ina aipi toma opotërin. Inapotahuaton, Yosë marë' acorin. ¹⁹ Inaquë chachin iráca a'na ninano ya'huërin. Noso itopiso'. Ina pochin nohuitopirinahuë', Cacopori nisha nininën acotaton, Pitiri itërin. ²⁰⁻²¹ Inaquë Cacopori Yosë sha'huitaton itapon: “Quëma chachin ipora iratërahuëquë ca'tanco. Quëma nohuanton cosharo', a'moca'huaso', inapitanta ya'huëchinco. Naporahuaton quëma nohuanton tatahuë ya'huërinquë, noya huënanta'i. Inapo catahuahuatanco: ‘Sinioroíchin Yosënëhuë,’ ta'to, chinotaranquën. ²² Iso na'pi onë pochin ahuanirahuësonta', quëma pëinën nisarin. Naporahuaton, ya'ipi quëtëranco quëran, pi'pian quëtáponquën. Shonca canahuato a'nara quëchinquën,” itërin.

29

Cacopori Napano yacaparinso'

¹ Cacopo pa'sápaton, pi'i pipirinso parti ya'huëpisopita ya'huërinquë canconin. ² Ninano ya'cari', a'na poso quënanconin. Ina pirayan cara huënton ohuicaro'sa i'sha o'shitacaiso marë' achinotapi. Ina pososo', pancatë na'piquë a'tantopi. ³ Ya'ipi ohuica huëntono'sa niyontonpachinara, a'paipisopitari naní quëran yamotahuatona', chi'huincapi. Ohuicanëna o'shitacaiso marë' inapopi. Nani o'opachinara, naquëranchin inaquë chachin a'tantaantapi.

⁴ Cacopori a'paipisopita natanin:

—¿Intoparanta canpitaso iyaro'sa'? itërin.

—Aran quëran quiyaso' ta'a, itopi.

⁵ —¿Nohuitërama canpita Nacoro hui'nin, Napano itopiso' to? taantarin Cacopo.

—Nohuitërai mini, itaantapi.

⁶ —¿Noya ya'huëarin? itaantarín.

—Noya mini ya'huarin, itopi. Napotahuatona':

—¡Ma'tana hui'nin Naqaira itopiso' huë'sarin! Ohuicanënpitarë chachin huë'sarin, itaantapi. ⁷ Naporó' Cacopo tapon:

—Yono pi'i ya'huëarin ni'ton, pahuanarin ohuicaro'sa huë'ërinquë oncorapicaso'. ¿Onpoatonta co o'shítatoma pasto capacaiso marë' quëpaantaramahuë'? itërin.

⁸ —Co nanitëraihuë' inapoca'huaiso'. Ya'ipi ohuica huëntono'sa a'paipisopitarë chachin niyontonacaiso' ni-narai. Naporó huarë' nanitërai na'pi chi'huincatahuatoi, ohuicaro'sa o'shítahuaiso', itopi.

⁹⁻¹⁰ Inapita nontaso', Naquiraso' pa'pin ohuicanënpitarë chachin canquirin. Inari pa'pin ohuicanënpita a'paitërin. Ina ni'sahuaton, Cacoposo' a'naroáchin poso-quë pa'nin. Pa'sahuaton, na'pitë masho chi'huincatërin. Chi'huincatahuaton, apin ohuicanënpita o'shítërin. ¹¹ Ina quëran Naqaira apinorahuaton: “I'huata oshi,” itërin. Napotahuaton, na'nërarin. ¹² Cacopori sha'huitërin: “Caso quëmaquën tata, apihuëmiáchin. Quëmaquën a'shacha Nípica itëramaso hua'huinco ni'to, naporahuë,” tënin. Ina natanaton, Naquiraso ta'arë'nachin pa'pin sha'huitapon pa'nin.

¹³ Cantonahuaton sha'huitërin: “A'shacha Nípica hua'huin, Cacopo itopiso' canquirin,” itërin. Ina natanahuaton, Napanoso ta'arë'nachin nicapon pa'nin. Quënanconahuaton apinorin. Apinorahuaton: “I'huata api,” itërin. Nontahuaton pëinëinquë quëparin. Inaquë Cacopori ya'ipi naporinso apin sha'huitërin. ¹⁴ Napanori natanahuaton itapon: “Quëmaso' tëhuëenchachin quëmopinëhuënquën ninan,” itërin.

Sanapi marë' Cacopo sacatërinso'

Cacoposo' Napano pëinënquë a'na yoquira' nani yacapatërin. ¹⁵ Ina piquëran Napanori itapon:

—Quëmopinëhuënquën nipiranhüë', co topinan asacata'huanquënso ya'huërinhuë'. Sha'huitoco onposo canacamaso nohuantëranso'. ¹⁶ Napanoso' cato hui'ninpita nano'sa ya'huëtërin: Paninanso' Nia itopi. Ina piquëran niantarinsoso', Naquira itopi. ¹⁷ Niaso', noyápiachin ya'pirahuanin. Naquiraso nipirinhüë', noyápiroyanchin, co máquën tëranta tëhuërinhuë'. ¹⁸ Cacoposo' Naquira costaton, apin itapon:

—Hui'nan hua'hua nininso', Naquira itëramaso nohuantërahuë. Ina marë' canchisë pi'ipi quëma marë' sacatarahuë, itërin. ¹⁹ Napotohuachina, Napanori itapon:

—Naporan ni'quëhuarë', quëmari maquë nipachin. Nishaso quëtacaso', co noyahuë'. Yacapatonco sacatëquë nipachin, itërin. ²⁰ Inapoaton Cacoposo' Naquira marë' canchisë pi'ipi sacatërin. Hua'qui sacatopirinhüë', Naquira pa'pi nosoraoton, cara tahuëriíchin sacatërinso pochin cancantërin.

²¹ Nani canchisë pi'i sacatohuachina, Cacopori Napano itapon:

—Acoantoco huachi hui'nan. Sha'huitëranquënso' nani nanirahuë huachi, itërin. ²² Napotohuachina Napanoso' ya'ipi ya'huërin pirayan ya'huëpisopita, amatërin. Cacopo sa'arinquë pita nicacaso marë' amatërin. ²³ Napoaponahuë' nani tashihuachina, Napanoso Naquira ya'huërenamën Niasa', Cacopo acoantërin. Inaso co nohuitatonhuë', ichihuë'ërin. ²⁴ Naporahuaton Napanori, a'nara piyapinën sanapi nininso Nia nicanarin. Camaicaso marë' nicanarin. Inaso sanapi Siripa itopi.

²⁵ Tahuëririnquë tashíramiachin Cacoposo', Nia ichihuë'ërinso ni'nin. Ni'sahuaton, pa'pi pa'yantërin. Napoaton Napano chiníquën nontërin:

—¡Co napochitoncohuë pora! ¡Co'ta Naquira marë' nani sacatërahuë! ¡Nani nonpintëranco ni'sora! itërin.

²⁶ —Isëquëso api, co hua'hua nininso'ton, aso'yaraihuë'. ²⁷ Nia mananso marë' a'na simana pita nicacaso ya'huërinso', naniquë'. Ina nanihuatan, Naquira ya'huëre' acoantaranguën. Canchisë pi'i chachin ca marë' sacatacaso' nohuantohuatan, inapotaranquën, itërin Napanori. ²⁸ Napotohuachina, Cacopo nohuantërin. Nia maninso marë' simana pita imapiso nanihuachinara, Napanori, Naquira ya'huëre' acoantërin. ²⁹ Napanori, a'nara piyapinën sanapi nininso' camaicaso marë' Naquiranta nicanarin. Ina sanapiso' Pira itopi. ³⁰ Nani acoantohuachina, Cacoposo', Naquira ichihuë'erin huachi. Inapoaton ina na'con na'con nosororin. Niaso nipirinhüë', co onpopinchin nosororinhüë'. Canchisë pi'ipi chachin Napano marë' sacataantacaso' niponahuë', nosororin.

Cacopo hui'ninpita nininso'

³¹ Cacoposo', Nia co onpopinchin nosororinhüë'. Ina nitotaton, Siniorori catahuarin hua'huanacaso marë'. Naquiraso nipirinhüë', ina nohuanton chachin, co nito hua'huaninhüë'. ³² Niaso', cayorahuaton quëmapia'huaya huairin. Inaso', Nopino itërin. “Sinioro sëtërahuëso' nicaton, catahuarinco. Hua'huanahuë ni'ton, iporaso' so'yahuë nosoroaponco huachi,” ta'ton, ina pochin hua'huin nohuitërin. ³³ Naquëranchin, cayoantarahuaton, quëmapia'huaya huaiantarin. Inaso', Simion itërin. “Nocaninacoso' Sinioro natanin. Natanaton catahuarinco. Napoaton a'na hua'huasha quëtaantarinco,” ta'ton, ina pochin hua'huin nohuitërin. ³⁴ Naquëranchin cayoantarahuaton, quëmapi chachin hua'huantarin. Inaso', Nihui itërin. “Nani cara hua'huanahuë ni'ton, iporaso' so'yahuë na'con na'con

chinpitaponco huachi,” ta'ton, ina pochin hua'huin nohuitërin. ³⁵ Niaso', naquëranchin cayoantarahuaton quëmapia'hua chachin huaiantarin. Inaso Cota itërin. “Iporaso' huachi, Siniro pa'yatato chinotarahüë,” ta'ton ina pochin hua'huin nohuitërin. Nani catapini hua'huanahuaton, copi tënin huachi.

30

¹ Naquira co nito hua'huanatonhuë', cainpain noyaparin. Napoaton so'in itapon:

—Hua'huantoco canta'. Co'so' hua'huantohuatancohuë', chiminarahuë, itërin.

² Cacoporiso nipirinhüë', no'huiton itapon:

—¡Co caso Yosëcohuë'! Ina co nohuantërinhuë' ni'ton, co hua'huananhuë', itërin.

³ Napotohuachina, so'in itapon:

—Ni'quë'. Piyapinëhuë' Pira itërehuaso', maquë topirahuë. Ina mapatan hua'huanpachin, cari masarahüë. Hua'huahuë chachin nicacaso marë' masarahüë.

⁴ Inapoaton, Naquirari piyapinë Pira itopiso', so'in acoantërin. Acoantohuachina, ichihuë'ërin. ⁵ Piraso', cayorahuaton quëmapia'huaya huairin. ⁶ Naporo'

Naquira tapon: “Isoso hua'huasha, Tano itarahüë. Yosë nontërahuëso' natanatonco: ‘Tëhuëenchachin quëmaso' noya ninan ni'ton, catahuananquën huachi,’ itërinco. Napoaton a'nara hua'huasha quëtërinco,” tënin. Ina yonquiaton ina pochin nohuitërin. ⁷ Ina quëran Pira cayoantarahuaton, quëmapia'huaya chachin huaiantarin.

⁸ Naporo' Naquira taantarín. “Iso hua'huashaso', Nipitari itarahüë. Na'con caipayarë'co nichinitërai, iporaso huachi nani minsërahuë,” ta'ton ina pochin nohuitërin.

⁹ Nianta co huachi hua'huanacaso nanitërinhuë'. Napoaton piyapinë Siripa itopiso' Cacopo acoantërin.

¹⁰⁻¹¹ Siripa ya'huërë' cayoaton hua'huanpachina, Niaso

tapon: “ ¡Ma noyacha nisharahuë paya! ’ ténahuë. Napoaton iso hua'huashaso', Caro itarahuë,” ténin.

¹² Ina piquëran Siripaso', a'na ya'huëré' hua'huaantarín.

¹³ Naporo' Niaso' tapon: “ ¡Ma noyacha ya'huërahuë paya! Iporaso ya'ipi sanapiro'sa': ‘ ¡Ma noyacha inaso ya'huërin paya! ’ itaponaco ta'to, iso hua'huashanta', Asiri itarahuë,” ténin.

¹⁴ Trico macacaso tahuëri'sa', Nopino pa'sahuaton, mantracora huayo itopiso' quënanconin. Ina masahuaton, a'shin quëshimarin. Ina quënapataton Naquirari itapon:

—Hua'huan mantracora huayo quëshirinquënso', quëtoco canta topirahuë, itërin. ¹⁵ Napotopirinhüë', Niari itapon:

—Ayon caira. ¡Ama napopitëraqüesohüë! ¡So'yahuë nani osëretëranco! Hua'huahuë ya'huëré' mantracora huayo quëshirincosonta' ¡yaosërétaantamaranco ti? itërin.

—Ina quëtohuatanco, ipora tashi Cacopo quëmarë' huë'ëpon, itërin Naquirari. ¹⁶ Tashi huarë' Cacopo pasto quëran huënantahuachina, Niari nacapirahuaton:

—Hua'huahuë mantracora huayo quëshirincoso', nani Naquira quëtërahuë. Quëmaro'co ipora tashi huë'ëca'huaso marë' inaquë pahuëretërahuë, itërin.

Napotohuachina, naporo tashi Niaso', Cacopo huë'ëparin. ¹⁷ Hua'huanacaso marë' orarinso

Yosëri natanahuaton, catahuarin. Napoaton Niaso', a'natëräpo hua'huinpita nicacaso' cayoantarín.

¹⁸ Nasitohuachina tapon: “Isoso' hua'huasha, Isacaro itarahuë. Camairahuëso sanapi so'yahuë acoantërahuë ni'ton, Yosë acanarínco,” ta'ton, ina pochin hua'huin nohuitërin. ¹⁹ Ina quëran Nia cayoantarahuaton, saota nicacaso' hua'huaantarín. ²⁰ Nasitohuachina taantarín: “Iso hua'huashaso', Saporono itarahuë.

Noya nininso chachin Yosë nicararinco. Nani saota hua'huasha a'notërahuë ni'ton, iporaso' so'yahuë noya noya ni'sarinco," ta'ton, ina pochin nohuitërin. ²¹ Nitiquioninquë Niaso', sanapia'huaya hua'huanin. Nasitohuachina, Tina itërin.

²² Naquiraso co hua'huana'pihuë ni'ton, na'con Yosë nontërin. Napohuachina, napoiyan quëran nosoroaton a'panirin. Ina nohuanton hua'huanin huachi. ²³ Paninantërinso' huaihuachina, tapon: "Co hua'huana'picohuë' nicato tapanápirahuë'. Yosë chachin catahuarinco ni'ton, hua'huanato co huachi tapana'huaso ya'huërinhuë'. ²⁴ A'na ya'huëre' Sinioro quëtaanta'inco topirahuë," ta'ton, Cosi itërin.

Cacopo Napanorë', ninonpintopiso'

²⁵ Cosi nasitërin piquëran Cacoposo', Napano itapon:

—Ya'huërahuëquë chachin yapanantapirahuë'.

²⁶ Sa'ahuëpita, hui'nahuëpita, inapita quëtoco. Nani inapita marë' sacatërahuëso' nanirin. Quëma nitotëran onpo sacatërahuësona ni'ton, quëpai huachi topirahuë, itërin. ²⁷ Napotopirinhüë', Napanoriso' itapon:

—Ama napoquësohuë api. Quëma yacaparanco ni'ton, Sinioro catahuarinco. Ani'tato, ina nitotërahuë. Napoaton quëparitëquë tënahuë. ²⁸ Sha'huitoco onposona canacamaso nohuantëranso'. Nápo chachin pahuëre'inquën, itërin.

²⁹ Napotohuachina, Cacopori itapon:

—Quëma marë' onpo sacatërahuëso', nani nitotëran. Pë'tahuanënpitanta noya a'pairahuëso', nani nitotëran. ³⁰ Co'huara huë'shátërapohuë', caraíchin ya'huëtërinquën. Iporaso nipirinhüë', pa'pi notohuaro' na'amiatërin. Huë'nahuë quëran huarë' Sinioro catahuarinquën. Iporaso huachi canta', caora marë' sacata'huaso' nanirin huachi, itërin.

³¹ —Caquë chachin sacataantacaso marë' ¿onpota pahuërë'inquën? taantarín Napano.

—Ama coriqui pahuërëcosohuë'. Apira sha'huitaranquënso' nohuantohuatan, quëma marë' sacataantarahuë. ³² Ipora tahuëri pë'tahuanënpita huëntonënuë pa'sarahuë. Pa'sahuato, yaráton carniroa'huaro'sa', niquë acoarahuë. Naporahuaton chipoa'huaro'santa ninshipiton nipiso', niquë acoarahuë. I'coapi nipisopitanta inapotarahuë. Inapita quëran pahuërë' quënanana'huaso marë' napoarahuë. ³³ Inapohuato, a'na tahuëri canarahuëso ni'quihuatan, no'tëquën sacatërahuëso nitotaran. Pë'tahuatërahuëquë, i'coapiro'sa', ninshipitono'sa inaporáchin chiporo'sa quënanaran. Naporahuaton, yaráton carniro'saráchin quënanaran. Nisha quënanpatanso', ihuaranquën ni'ton, naporin, itërin Cacopori.

³⁴ —Noyapa'. Inapoa'a nipachin, tënin Napano.

³⁵ Napoaponahuë', naporó tahuëri chachin inaso chiporo'sa hui'tonpi nipisopita, i'coapi nipisopita, nisha acorin. Chipo sanapi'santa ninshipiton, nipiso', inaquë acorin. I'coapiro'sa', máquënso tëranta huiritopisopita, inapitanta inaquë chachin acorin. Ya'ipi yaráton carniroa'huaro'santa', inapotërin. Inapotahuaton hui'ninpitari a'paicaiso marë' quëtërin. ³⁶ Ina quëran, pë'tahuaro'sa huayoninsopitarë chachin Napanoso', Cacopo ya'huëarin quëran, cara tahuëri iratatë pa'në'pa', pa'pi.

Cacoposo nipirinhüë', co manta taponahuë', a'napita ohuicaró'sa Napanonquën a'paitarin. A'paitapon pochin canacaso marë' isoporin: ³⁷ Nara së'paro'sa huara napapiráchin nanpi së'patërinso' pë'shitërin. Isopita nararo'sa së'paquën napotërin: Aramo, ni'to', tanpapi, inapita së'paquën manin. Masahuaton,

hui'tona'piarin. Hui'toninsopitanta', i'shotëra'piarin. Acopo huiritërinso ya'nocaso marë', inapotërin. ³⁸⁻³⁹ Ina quëran huararo'sa hui'tonanpinan nininso', pë'tahuaros'a huëntonën notënanquë acorin. I'sha o'opiquë acorin. Inaquë pë'tahuaros'a nito'quëpi ni'ton, naporin. Huararo'sa notërahuatona quëmapi nipisopita to'quëtopi. Inapohuachinara hui'ninpitaso': Hui'tontono'sa', ninshipitono'sa', i'coapiro'sa', inapita hua'huatapi. ⁴⁰ Naporo' Cacoposo', inapita nisha acorarin huachi. Inapotërinso', Napano pë'tahuanënpita yaratonos'a', hui'tontonos'a', inapita notënanquë acoonin. To'quëcaiso marë' acoonin. Inapoaton Cacoposo', Napano pë'tahua huëntonën quëran na'apisopita, inaora huëntonënquë acoaton ana'atarin huachi. ⁴¹ Panca panca pë'tahuaros'a nipisopita huënaitohuachinara, i'sha o'opiquë huararos'a acorin. Nito'quëapona pochin huararos'a notëcaiso marë' naporin. ⁴² Mashiraa'huaros'a huënaitohuachinaraso', co huararos'a acorinhuë'. Napoaton pi'pira'huaya nipisopitaso', Napano marë' ninin. Ya'huërë' panca pancaros'saso', inaoranquën ninin. ⁴³ Inapoaton inaso', pa'pi ma'huanin. Pa'pi notohuaro' ohuica ya'huëtahuaton, piyapinënpitanta quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërin. Notohuaro' camiyoros'a', moraros'sa', inapitanta ya'huëtërin.

31

Cacopo, mi'sën ta'ananpicaso yonquirinso'

¹ Ina quëran Cacoposo', mi'sënpitari pinorinso' natan-tërin: “Cacoposo' tata pë'tahuanënpita matahuaton, pa'pi ma'huanin,” topi natantërin. ² Naporahuaton Napanori chachinta', co huachi iráca pochin nitërinhuë' ni'nin. ³ Naporo' Siniorori Cacopo itapon: “Tataparín,

quëmopinënpita, inapita ya'huërinso parti panantaquë'. Carinquën ca'tanatëinquën catahuanquën," itërin.

⁴ Ina natanaton, Naquira, Nia inapita pastoquë amatërin. Inaora ohuicanënpita a'pairinquë amatërin.

⁵ Huë'pachinara, itapon:

—Tataparima co huachi iráca pochin noya ni'nincohuë'. Yosëso nipirinhüë', ca'tanatonco catahuarinco. Inaso' tatahuëri chinotërinso'.

⁶ Canpitaso', nani nitotërama tata marë' chiníquën sacatërahuëso'.

⁷ Naporahuaton nonpintahuatonco co no'tëquën pahuëërincosohuënta', nitotërama'. Napoaponahuë', Yosë catahuarinco ni'ton, co aquëtë huarë' ihuarincohuë'.

⁸ A'na tahuëri tataso' tënin: "Ninshipitono'sa quëchinquën sacatëranso marë'," topachina, ya'ipi sanapi ninshipitonáchin hua'huanpi. A'na tahuërinta': "Hui'tontono'sa quëchinquën sacatëranso marë'," taantahuachinaso', hui'tontono'sáchin hua'huataantapi.

⁹ Yosë nohuanon ina pochin tata pë'tahuanënpita hua'huatopi. Canpoanquën nicacaso marë' napopi.

¹⁰ A'na tahuëri pë'tahuaro'sa huënaitaso', hua'narahuë. Chipo mashoro'sari, chipo sanapi'sa to'quësapi hua'narahuë. To'quëtona'piro'saso', a'naquënso hui'tonpiro'sa', a'naquënso ninshipitono'sa', a'naquëonta i'coapiro'sa', inapita quënanahuë.

¹¹ Naporo chachin Yosë anquëninën përarinco: "¡Cacopo!" itërinco. Itohuachincora: "Isëquë nisarahuë," itërahuë.

¹² Naporo' anquëni itërinco: "Noya ni'quë', ya'ipi chipo mashoro'sa', chipo sanapi'sa to'quëpisopita, hui'tonpiro'sa', ninshipitono'sa', i'coapiro'sa', inapitaráchin to'quërapí.

Napano nonpintërinquënso nitotato, ni'nanso chachin a'ninquënta nicacaso marë' catahuanquën. ¹³ Ca mini Yosëco, iráca Pitiriquë ya'notëranquën. Inaquë na'pi

tomaquë opotahuaton, chinotaancoso marë' acoran. Naporahuaton inaquë chachin casáchin chinotaancoso marë' sha'huitëranco. ¡Manóton huëquë pa'a! Iso no'pa quëran pipirahuaton, hua'huatëranso no'pa parti panantaquë',” itërinco, tënin Cacopo.

¹⁴ Ina topachina, Naquira, Nia, inapitari itapon:

—Quiyanta mini tata chiminpachin, co huachi ma'sha tëranta maca'huaiso ya'huërinhuë'. ¹⁵ Naporahuaton ipora chachin nisharo'sa pochin tata ni'nincoi huachi. ¡Pa'anpitërarincoi ni'ton, quiya marë' pahuëretaton ina nápo sacatëran! ¹⁶ No'tëquën chachin Yosëri, tata ma'shanënpita, matahuaton, canpoa quëtërinpoa'. Inaso' canpoanquën, hua'huanpoapitanquën. Napoaton, ma'sona Yosë sha'huitërinquënso', niquë huachi, itopi.

Cacopo ta'arinso'

¹⁷⁻¹⁹ Sa'inpitari napotërin ni'ton, Cacoposo Canaan parti panantacaso yonquirin. Pa'pin ya'huërinso no'paquë paantacaso marë' tapatarin huachi. Napanoso' a'na parti ohuicanënpita ya'iapon pa'nin. Inaquë pa'ninso' Naquirari, pa'pin mamanshinënpita ihuarin. Ya'ipi quëmopinënpitarë chachin mosharinso', ihuarin. Cacoposo' sa'inpita, hui'ninpita, inapita, camiyoro'saquë a'mitërin. Pë'tahuanënpita, ma'shanënpita, ya'ipi inapita quiquirin. Ya'ipi inapitaso', Patan-aranquë sacataton canarinso'. ²⁰ Inapoaton Cacopori, Napano nonpintahuaton, co sha'huitaponahuë' huëshirin. ²¹ Ya'ipi ma'shanënpitarë chachin Cacoposo', ta'arin. Co hua'quiya quëranhuë', Iopiratisiiquë pëntoitahuatona', Carata motopiro'sa parti, notëëtërin.

Napanori Cacopo imaquirinso'

²² Cara tahuëri quëran Napanoso', Cacopo ta'arinso' nitotërin. ²³⁻²⁴ Ina nitotaton, quëmopinënpitarë

chachin, imaquirin. Canchisë tahuëri quëran, Carata motopiro'sa parti canquiipi. Napoaponahuë', naporo tashi Yosëri huë'ënquë ya'notaton itapon: “Natanquë Napano sha'huichinquën. Ni'quëna Cacopo no'huiton ma'sha onpototan. Tananpitëquë pa'in,” itërin. Tahuërianpituhaton Napanoso', ²⁵ piyapinënpitarë chachin Carata motopiro'saquë Cacopo nincantopi. Ina motopiro'saquë inanta', huëntonënë chachin chinotopi. Napanonta ina motopiro'saquë chinotaponahuë', co niquënananyátërapihuë'. ²⁶ Cacopo quënanahuaton, chiníquën nontërin:

—¡Pa'pi co noyahuë' ninan! ¡Co nonpinchitoncohuë' pora! Ahuë'tahuatë sanapi'sa manëso pochin hui'nahuëpita quëshiaranco. ²⁷ Nonpintatonco, co sha'huitaponcorahuë' ta'aiaran. ¡Co naporëhuë'! Ya'huëranquë yapaantaranso sha'huitëranco naporini, noya ninontatëhua capa canchitërihuahuë'. Pita nicatëhua': Tonton, arpa, inapita pi'nipiquë ninonchitërihuahuë'. ²⁸ Hui'nahuëpita, shihuëpitanta', ichita'airan ni'ton, co apinoto nonta'huaso' quëtërancohuë'. ¡Co manta yonquirëhuë pochin ninan! ²⁹ Nohuantërahuë naporini, ma'shátërahuë ya'ipinquëma ana'inchitënquëmahuë'. Napoaponahuë', achin tashi chachin Yosë nontërinco. Inaso' tataparionta chinotërin. Huë'ëhuëquë ya'notatonco nontërinco: “Natanquë Napano sha'huichinquën. Ni'quëna Cacopo no'huiton ma'sha onpototan. Tananpitëquë pa'in,” itërinco. ³⁰ Tataparin ya'huërinquë ya'nipishahuë yapantaton huë'saran ni'quëhuarë', ¡co mamanshinëhuëpitaso' ihuatonco quëitonhuë' pora! itërin Napanori.

³¹ Napotohuachina, Cacopori Napano itapon:

—Të'huatätëinquën topinan huë'sarahuë:
“Paanta'huaso sha'huitohuatoso', sa'ahuëpita

osërëtamarinco,” ta'to, naporahuë. ³² Nipirinhüë', insosona tëranta mamanshinënpita matahuatënquën, quësahuachin, jchimiin! Ma'sona tëranta quëmaquën nininso' quësahuato, ya'ipi quëmopinënpoapita ni'tonënquë a'noquë'. Inapotaton quëpamantaquë', itërin. Napopirinhüë Cacoposo', Naquirari pa'pin mamanshinënpita ihuarinso', co nitotërinhuë'. ³³ Naporo' Napanoso', mamanshinënpita yoniton patë patërantarin. Cacopo në'mëtë pëinënquë'ton ya'conin. Pipirahuaton, Cacopo cosonanënpita nininquë, ya'coantarin. Nianquën nininquënta ya'conaponahuë', co mamanshinënpita quënaninhüë'. Ina quëran pipirahuaton, Naquiranquën nininquë ya'huërë' ya'coantarin. ³⁴ Naquiraso' mamanshiro'sa masahuaton, po'orin. Camiyoquë huënsëcaiso marë' nitopisoanaquë po'orin. Inapotahuaton, ina aipi huënsëtërin. Pa'pinso' ya'ipi në'mëtë pëianaquë yonípirinhüë', co quënaninhüë'. ³⁵ Naquirari itapon:

—Tata, co huanirahuëso marëhuë', ama no'huicosohuë'. Sanapicoi inachintëraiso tahuëri nanitërinco ni'ton, huënsëárahüë, itërin. Napanori mamanshinënpita yonisápirinhüë', co quënaninhüë'.

³⁶ Co quënanpachinahuë', Cacopo ya'huërë' no'huitaton Napano chiníquën nontërin.

—¿Maquëta tëhuëtëranquën ni'nan? ¿Ma'ta onpoato oshahuanahuë ni'ton, co napion cancantaton imaquirancoso'? ³⁷ Ya'ipi ma'shanëhuëpita o'quiaton yoniran. ¿Ma'ta quënaparanco quëmaquën nininso'? Ma'sona quënanpatan, a'ninquëchin, quëmopinënpita notënanquë acoquë'. Quëmopinëhuëpitarinta', ni'in. Inapita sha'huichinpoa' insosona no'tëquën noninso'. ³⁸ Cato shonca pi'i quëma marë' sacatërahüë. Naporo' co a'na ohuica tëranta', co a'na chipo tëranta

ana'huarinhuë'. Huëntonënpita quëran, co a'na carniro tëranta', capitëranquënhuë'. ³⁹ Ni'niro'sari pë'tahuanënpita tëpahuachinara, co onporo tëranta a'nota'huanquënso marë' quëshiranquënhuë'. Caoranquën masahuato, acoantarahuë. Tahuërihuë nipon, tashihuë nipon, ihuatohuachinanta', ca apahuërëtëranco. ⁴⁰ Tahuëri nipachina pi'i acorinco, tashinta nipachina sëhuën acorinco. Pë'tahuario'sa a'paito, huë'ëi natanahuë. Inapoato nohuantaso' parisitërahuë. ⁴¹ Cato shonca pi'i quëma marë' sacatato, ya'ipi inapita ahuantërahuë. Cato hui'nanpita marë' shonca catapini pi'ipi sacatërahuë. Pë'tahuanënpita marënta', saota pi'i sacatërahuë. Naporahuaton, apira apira pochin nisha nisha cana'huaso sha'huitëranco. ⁴² Apraan chinotërinso catahuarinco. Tata Isaconta', inachachin chinotërin. Co'so' ina catahuarincohuë naporini, topinamiächin ya'huërahuëquë a'pa'itoncohuë'. Yosëso nipirinhüë', parisitërahuëso' nitotërin. Chiniquën sacatato ma'sha ya'huëtërinco'sonta', nitotërin. Napoaton achin tashi pënëninquën, itërin Cacopori.

Cacopo, Napanorë' anoyatopiso'

⁴³ Cacopori napotohuachina, Napanoso' tapon:

—Isopita catoro'saso', hui'nahuëpita. Isopita hua'huaro'santa shihuëpita. Pë'tahua huëntono'santa', caquën. Ya'ipi isëquë ni'nanso', caquënáchin. Napoaponahuë', hui'nahuëpita catahua'huaso marë' ya'ipi quëchi nipachin. Shihuëpitanta quëchi.

⁴⁴ Napoaton huëquë pa'a Yoscoarë' niitatë anoyata'a. Catonpo chachin anoyatërehuaso ayonquiinposo marë' inapoa'a, itërin. ⁴⁵ Napotohuachina, Cacoponta', "Noy-apa'," tëcaton, a'nara na'pi manin. Ina masahuaton, onë pochin ahuanirin. ⁴⁶ Naporo' quëmopinënpita camairin:

—¡Na'piro'sa yontonco! itërin. Itohuachina, ya'ipiya quëran na'piro'sa yontonpi. A'mitë a'mitëtahuatona', panca imopi. Ina quëran, ya'ipiya coshatopi, na'piro'sa a'mitë a'mitëtopiso pirayan coshatopi. ⁴⁷ Napanoso' inaora nanamënquë, ina ro'të nohuitaton, “Quicaro Saatota,” itërin. Cacoporiso nipirihuë', inaora nanamënquë ina ro'të chachin, Carata, itërin. ⁴⁸ Naporo' Napano tapon:

—Iso na'piro'sa imorëso', catonpo chachin ayonquiarinpo Yoscoarë' ta'të ipora tahuëri anoyatërëso'. Napoaton, ina no'paso' ipora huanta Carata, itopi. ⁴⁹⁻⁵⁰ Naporahuaton Mispa itopi anta': “Nipatohuatë, co huachi niquënanarihuë'. Napoaponahuë', Sinioro chachin ni'info'. Co insonta ya'huërëquë naporëso ni'pirinpohuë', Yosë chachin ni'info'. Napoaton ama hui'nahuëpita no'huiton aparisitëquësohuë'. Ama aquëtë chachin sanapi'sa maantaquësohuë'. Ina marë' Yoscoarë' ta'ton sha'huitoco,” itërin. Ina naporinso marë' ina pochin ina no'pa' nohuitopi.

⁵¹ Napanoso' aquëtë chachin Cacopo sha'huitaantarín:

—Ni'quë'. Na'pi imorahuëso ya'huëarin. Onë pochin na'pi ahuanirahuësonta ya'huarin. Ya'huërëhuaso huán-cana inapita acorahuë. ⁵² Inapita ayonquiarinpo ama quëmanta ma'sha onpotancoso marëhuë', isëquëran pëntonquësohuë'. Co ca tëranta ma'sha onpota'huanquënso marë' isëquëran pëntona'huaso ya'huërinhuë'. ⁵³ Canpo capini nanan ya'huëhuachin, Yosë chachin anitochinpo', inquënposona tëhuërëso'. Ina Yosë chachin quëmaquën tata masho Apraan, chinotërin. Caquën tata masho Nacoronta chinotërin. Inquënposo tëhuëhuatë', ina chachin ana'inchinpo', itërin. Napotohuachina, Cacoposo': “Caquën tata chinotërinso ni'sárinco ni'ton, co napoarahuë',” tënin. ⁵⁴ Inapoatona anoyatohuachinara, Cacoposo inaquë chachin Yosë chinotacaso marë'

ma'sharo'sa tëparin. Nani Yosë chinotohuachinara, quë-mopinënpita ichicoshatërin. Ya'ipiya coshatopi. Nani coshatohuachinara, inaquë chachin huë'ëantapi.

⁵⁵ Tahuëririnquë tashíramiachin Napanoso' huënsëintarahuaton, hui'ninpita, shinpita, inapita apinora'piarin: “Yosë catahuainquëma noya paco',” itahuaton ya'huërinquë pa'mantarin huachi.

32

Cacopo, Isaorë' niquënanpiso'

¹⁻² Napano piyapinënpitarë chachin pa'mantahuachina, Cacoponta piyapinënpitarë chachin paantarin. Paasoi Cacoposo', Yosë anquëninënpitari nacapirin. Inapita quënanahuaton, tapon: “Isopitaso', Yosë sontaronënpita huënton. Catahuainacoso marë' a'paimarinso',” tënin. Napoaton ina ro'tëso': Maanain*, itërin.

³⁻⁴ Naporo' Cacoposo', comisiono'sa Isao sha'huitacaiso marë' Sëir no'paquë a'parin: “Iya'hua huënantárin ni'ton, iso pochin nanan a'patiarinquën: ‘Ca iya masho huënantárahüë. Ma'sona quëma camaitëranso nisarahuë. Cato shonca pi'ipi api Napano ya'huërinquë yacap-atërahüë. ⁵ Na'a ohuacaro'sa', moraro'sa', ohuicaro'sa', inapita ya'huëtërinco. Piyapinëhuëpitanta', quëmapi'sa', sanapi'sa', ya'huëtërinco. Iso nanan, a'pataranquën noya ninicatë ya'huëantacaso marë' tënin, itoco',” itërin. Napotahuaton a'parin.

⁶ Comisiono'sa huënantahuachinara, Cacopo sha'huitiintapi:

—Iya masho Isao nicapoi a'parancoi ni'toi, pa'nai. Huë'saranso nitotaton, inaora chachin nacapiinquënso marë' huë'sarin. Catapini pasa quëmapi'sari imaquiarin,

* 32:1-2 Maanainso': Cato huënton sontaro'sa', tapon naporin.

itiipi. ⁷⁻⁸ Ina natanahuaton, Cacoposo pa'pi pa'yanin. Pa'yanaton yonquirárin. Yonquirárin quëran, piyap-inënpita, ohuicanënpita, ohuacanënpita, camiyonënpita, inapita cato huënton acorin. “Iya mashori, a'na huënton ahuëhuachina', a'na huëntonso ta'ararin,” ta'ton naporin.

⁹ Ina quëran iin të'huataton, iso pochin Yosë nontërin: “Sinioro, quëmaso Yosënuë. Tata masho Apraan chinotërinquë. Tata Isaconta chinotërinquë. Quëma sha'huitëranco ni'ton, ya'huërahuëquë huë'sarahuë. Quëmopinëhuëpita ya'huërinquë huë'sarahuë. Naporahuaton: ‘Ca nohuanton noya pa'saran,' itëranco. ¹⁰ Tëhuëchachin co noyaco huë' ni'to, co nosoroancoso' ya'huërinhuë'. Co no'tëquënáchin catahuaancoso ya'huëpirinhuë'. Iráca ya'huërahuë quëran pipipo, Cortaniiquë pëntoitërahuë. Naporo' co ma'sha tëranta quëparahuë. Pitananëhuëro'coáchin pa'nahuë. Napopirahuë', iporasó' cato huënton pochin hua'anëntërahuë. ¹¹ ¡Nosoroatonco Sinioro iya masho Isao quëran, nicha'ëco! Nani huë'sarin ni'ton, ahuërahuatonco, sa'ahuëpita, hui'nahuëpitarë'co chachin niqutohuachinco. ¹² Nani quëma chachin, catahuancoso marë' a'ninquëchin sha'huitëranco. Naporahuaton, shihuëpitanta caquëran pipipisopita, inotëra'huaya pochin na'acaiso' sha'huitëranco. Marë yonsanquë inotërahuaya ya'huërinso', co pichicasohuë'. Ina pochin na'acaiso' nani sha'huitëranco,” itërin.

¹³ Naporo tashi inaquë Cacopo huë'ërin. Tahuëririnquë capayatahuaton, ya'cariya ya'huërinso'pita quëran, pëtahuaro'sa huayonin. Iin masho Isao nicanacaso marë' huayonin: ¹⁴⁻¹⁵ Cato pasa chipo sanapi, cato shonca chipo, cato pasa ohuica, cato shonca carniro, cara shonca camiyo paya nasha huaipiso hua'huinpitarë chachin, catapini

shonca ohuaca', shonca toroa'hua, cato shonca mora sanapi nininso', shonca mora quëmapi, inapita.

¹⁶ Inapita huayonahuaton, piyapinënpita quëtërin a'na huënton a'na huënton quëpacaiso marë'. Co'huara pa'shátërasoihuë', ma'sona nicacaisonta sha'huitërin:

—Canpitaso quëchitoco'. A'na huënton'ton pa'in. Amasha aquëmiachin nipachin a'na ya'huërë', paanta'in. Ama napopináchin pacosohuë', itërin. ¹⁷⁻¹⁸ Quëchinamën huënton quëpana'pi sha'huitërin:

—Iya masho Isao nacapiatënquën natanpachinquën: “¿Inta quëmaso' hua'anën? ¿Intohuata pa'saran? ¿Inquënta pë'tahuaro'sa quëpaaranso'?” itohuachinquën, quëmari iso pochin sha'huitëquë': “Isopita pë'tahuaro'saso', quëma marë' quësarahuë. Cacopo a'patiarinquën. Inaso', quëma piyapinën pochin cancantërin. Nani inanta piquëran huë'sarin,” itëquë', itërin. ¹⁹ A'napita huënton quëpana'piro'santa', sha'huitërin:

—Canpitanta iya masho Isao quënanpatama', inachachin sha'huitoco'. ²⁰ Nani sha'huitohuatama', napotaantaco': “Inaora chachinso', piquëran huë'sarin,” itoco', itërin.

Isopochin yonquiaton Cacopo naporin: “Isopita pë'tahuaro'sa quëtato no'huirincoso asanoarahuë. Ina piquëran caora chachin ni'sarahuë. Tapona inapotërahuëso marë' inanta noya nontaantarinco,” tënin yonquinëquë. ²¹ Inapoaton Isao quëtacaso'ton, aquëchitërin. Inaoraso nipirinhue', huë'ëcaso marë' ya'huëarinquëranchin quëparitërin.

Cacopo anquë'nirë nipanirinso'

²²⁻²³ Napoaponahuë', naporito tashi chachin co'huara huë'ëshátërasoihuë', Cacoposo' huanirin. Huanirahuaton, cato sa'inpita, cato cosonanënpita,

inapita ayontonin. Shonca a'na hui'ninpitanta inaquë chachin ayontonin. Ayontonahuaton Capocoi' pëntoinantaquëchin, apëntoitërin. Ya'ipi pë'tahuanënpita, ya'ipi ma'shanënpita, inapitarë chachin aquëtëran a'parin.

²⁴ Cacoposo' inaora quëparitohuachina, a'nara quëmapi ya'norin. Inarë tahuërianpitaquë huarë' nohuantaso' nipanipi. ²⁵ Napoaponahuë quëmapi ya'norinsoso', co Cacopo minsëcaso nanitërinhuë'. Co nanitatonhuë', Cacopo tonaransën, ahuëtërin. Catantën nipaquëtërintaquëchin ahuërin ni'ton, notohuëtërin. Nipanisoï napotërin. ²⁶ Quëmapi ya'norinsoso', Cacopo itapon:

—A'poco huachi, nani tahuëririarin, itërin.

—Co'so' noya ya'huëca'huaso marë' sha'huitohuatancohuë', co a'poaranquënhuë', itërin inarinta'.

²⁷ —¿Ma'ninquënta quëmaso'? itaantarin quëmapiri.

—Cacopo itërinaco, taantarin inanta'. ²⁸ Naporo' ina quëmapiriso' itapon:

—Co huachi Cacopo itarinënhuë'. Ipora quëran huarë' Israiro itarinën. Yosë chinitëran, piyapi'santa chinitëran. Chinitaton canatëran ni'ton, ina pochin nohuitarinën, itërin.

²⁹ —Iporaso' quëmanta' nininën sha'huitoco, itërin Capopori. Napotopirinhüë', inariso itapon:

—Co quëmaso' nininëhuë natanancoso ya'huërinhuë', itërin. Ina quëran inaquë chachin Cacopo noya ya'huëcaso marë' sha'huitërin. ³⁰ Napoaton Cacoposo' ina ro'të aninihanin: “Pinoiro†,” itërin. “Isëquë chachin, Yosë nirayarahüë. Ina niponahuë' co chiminahuë',” ta'ton, ina pochin ina ro'të nohuitërin.

† 32:30 Pinoiroso': Yosë ya'pirin tapon naporin.

³¹ Pi'i pipiriahuasó', Pinoiro quëran huë'sarin huachi. Catantëntaquëchin, tonaransë notohuëtërin ni'ton, sonpariarin. ³² Napoaton iso quirica ninshitasoco huarënta Israiro shinpitasó', ma'sharo'sa catantëntaquë pancarin ipatë ya'huëtërinso', co ca'pihuë'. Inaquë Cacopo ahuëpi ni'ton, co ca'pihuë'.

33

Cacopo Isaorë' nanan anoyatopiso'

¹ Cacoposo', Isao catapini pasa quëmapi'sarë chachin huë'sarin ni'nin. Ina ni'sahuaton, cara huënton hui'ninpita acorin. Niataquë a'na huënton, Naquirataquë a'na huënton, cosonaro'sataquë, a'na huënton. ² Cosonaro'sa'ton hua'huinpitarë chachin aquëchitërin. Ina quëran Nia hua'huinpitarë chachin ahuancañatërin. Naquiraso', Cosirë' piquëran acorin. ³ Inaporahuaton, Cacoposo quëchitërin. Iin masho ya'cariapon pochin, canchisëro mosharin. Isonin quëran no'paquë huarë' monshorahuaton mosharin. ⁴ Cacoposo' të'huaton naporin. Napopirinhüë Isaoriso', ta'aquirahuaton iin iporin. Iporahuaton, apinorin, naporin. Cato chachin noya ancantatona', nina'nëtopi. ⁵ Ina quëran Isaoso', sanapi'sa', hua'huaro'sa inapita ni'nin. Ni'sahuaton iin natanin:

—¿Isopita po'? ¿Inpitata? itërin.

—Hui'nahuëpita ta'a. Yosë nohuanton ya'huërinso', tënin Cacopo. ⁶ Naporo' cosonaro'saso hua'huinpitarë chachin, Isao huëcapaipi. Ina notënanquë huë'sahuatona', isonpi. Isonpi quëran no'paquë huarë' monshorahuatona', moshai. ⁷ Ina quëran Nia ya'huëre' hua'huinpitarë chachin, inapoantapi. Piquëran Cosiso', a'shinë chachin, huë'sahuatona', Isao notënanquë inahuanta inapoantapi.

⁸ Ina quëran Isaoso', Cacopo natanin:

—¿Ma'marëta ina nápo pë'tahua huëntono'sa a'paransopita, nacapirimarahuë? itërin.

—Noya ninicatë ya'huantacaso marë' a'patëranquënsopita, itërin Cacopori.

⁹ —Ama iya'hua napoquësohuë'. Canta ya'huëtërinco chachin. Co quëtaancoso ya'huërinhuë', itërin Isaori.

¹⁰ Itopirinhüë', Cacoposo' taantarin:

—Ama iya masho napoquësohuë'. Tëhuëinchachin noya ninicatë ya'huantacaso nohuantohuatan, onpopionta maquë ta'a. Quëmaora chachin noya nontaantaran-coso' nicato, Yosë chachin napotërin-coso pochin can-cantërahuë. ¹¹ Yosë nohuanton ma'huanahuë, co manta pahuantërincohuë'. Napoaton, quëshiranquënsopita, onpopionta maquë', itërin. Napotápaton Isao anohuantërin. Ya'ipi a'patërin-sopita manin huachi.

¹² Ina quëran Isao taantarin:

—Noyapa'. Huëquë nipachin carinquën ca'tainquën pa'a, itërin. ¹³ Napotohuachina, Cacoporiso itapon:

—Tëhuëinchachin iya masho nosoroatonco napotëranco. Nipirinhüë' hui'nahuëpita hua'huaro'saráchin. Ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', inapitanta nasha hua'huatopiso ya'huërin. Manon quëpahuatëso', a'na tahuëri marëáchin nanitërin, ohuica'huaro'sa taquicaiso'. ¹⁴ Noya quëmaso' pataquë topirahuë. Quiyaso nipirinhüë' oshaquëranchin pacapoi. Hua'huaro'sapitarë'coi, pë'tahuaro'sapitarë'coi oshaquëran pa'sarai. Co hua'quiya quëranhuë', Sëir parti cantoontapatënquën, inaquë niquënaantarihua huachi, itërin.

¹⁵ —Noyapa'. Naporan ni'quëhuarë', quëchitota'i nipachin. Nipirinhüë' ca'tainquënso marë' caraya piyap-inëhuëpita pachi, itërin. Itopirinhüë', Cacoposo taan-tarin:

—Ama iya napoquësohuë'. Noya quiyaora pa'sarai, itërin. ¹⁶ Napotohuachina, Isaoso piyapinënpitarë chachin Sëir parti paantaran.

¹⁷ Cacoposo nipirinhüë', Socoto parti pa'nin. Inaquë pëitacaiso marë' piyapinënpita camairin. Naporahuaton, pë'tahuanënpita na'icaiso marë' tanpora'huaro'sa anitërin. Napoaton, ina no'pa' "Socoto*" itërin. ¹⁸ Inaquë hua'quimiachin ya'huërin. Ina quëran Cacoposo', ya'ipi huëntonënë chachin Siquimo ninano notënanquë pa'nin. Inaquë në'mëtë pëiro'sa otëantaran. Inapoaton Patanaran quëran huë'ninso', Canaan no'paquë noya canquirin. ¹⁹ Në'mëtë pëiro'sa ótënpiso' no'pa', Cacoposo' pasa coriqui marë' pa'anin. Ina no'paso', a'na quëmapi Amoro itopiso' hui'ninpitari hua'anëntopirinhüë', pa'antërin. Inaso', a'nara hui'nin ya'huëtërin, Siquimo itopi. ²⁰ Ina piquëran Cacoposo', Yosë chinotacaso marë' a'nara artaro ninin. Ina nisahuaton aninahuanin: Ir Iroi Israiro†, itërin.

34

Siquimori Tina tapiton po'orinso marë' i'huëretopiso'

¹ Cacopo hui'nin Niaquëya ya'huëtërinso', Tina itopi. Ina nanontohuachina, a'na tahuëri Siquimo ninanoquë nanon capini nini'cai marë' pa'nin. ² Inaquë ni'so', Siquimori ni'sahuaton noyarin. Inaso', sha'huitëranquëmaso chachin Amoro hui'nin. Amoroso', hua'an ya'conin. Ipo piyapi ni'ton, ya'ipi iporo'sa hua'anëntërin. Siquimori Tina co nohuanchachinpirinhüë' ichihuë'ërahuaton, po'orin. ³ Napoaponahuë', pa'pi nohuantërin. Napoaton Tinari

---

* 33:17 Socotoso': Tanpora'huaro'sa', tapon naporin. † 33:20 Ir Iroi Israiroso': Yosëso', Israirori chinotërinso', tapon naporin.

nohuantacaso marë' ma'pitaso ninin. ⁴ Naporó chachin Siquimoso' pa'pin itapon:

—Paaton tata, Tina maca'huaso marë' pa'pin nontoonquë'. Quëmopinënpitanta nontoonquë'. Ina pa'pi nohuantërahuë, itërin.

⁵ Cacoposo' hui'nin po'opiso' nitotaponahuë', co manta tëninhuë'. Hui'ninpita pë'tahuaró'sa a'pairapi ni'ton, co manta tëninhuë'. Inapita canquiai huarë' sha'huitacaso' yonquirin. ⁶ Siquimo pa'pinso' Cacopo nontacaso marë' pa'nin. ⁷ Cacopo hui'ninpita huënantahuachinara, napopiso' natantopi. Natantahuatona', pa'pi no'huitopi. Siquimori oshina co mashátëraponahuë', ichihuë'ërin ni'ton, napopi: “Inapoaton inaso', israiro'sanpoa panca tëhuëtërinpoa'. ¡Co onporonta inapocaso ya'huërinhuë'!” topi. ⁸ Amoroso nipirinhüë', inapita nontaton napotërin:

—Hui'nahuë Siquimo itërahuëso', oshiparima pa'pi nohuantërin macacaso marë'. Onpopionta quëtoco'. ⁹ Inapoatëhua', ya'huëa'ahua topirahuë. Napohuatëhua', quiyanta canpita hui'nama macapoi. Canpitanta', quiya hui'nahuëi masarama'. ¹⁰ Isëquë quëparitatoma', quiyapitarë' ya'huëco'. Iso no'paquë ya'huatoma sacatoco'. Nohuantëramaso' pa'anco'. No'panta yapa'anpatama', pa'anco', itërin.

¹¹ Siquimonta huanirahuaton, nonsarin huachi:

—Tata napotërinquëmaso', nohuantoco ta'a. Onposo' natanpatamaco quëtaranquëma'. ¹² Sanapi marë' pahuëretëre quëran na'con na'con apahuëretohuatamaco noya, co ma'shahuë'. Naporahuaton ma'sona nicana'huanquëmaso' natanpatamaconta', quëtaranquëma'. Onpopionta cari mai, topirahuë, tënin.

¹³ Napopirinhüë', inapitariso oshina na'inin ni'ton, i'huëretacaiso marë' yamonapi. Napoaton Siquimoso'

pa'pinë chachin noyasha nontatona itapona':

¹⁴ —Noya nipirinhüë'. Co quiyaso' nanitëraihüë' co marchahuan quëmapi oshihüëi quëta'huaiso'. Quëtërai naporini, quiya marëso' pa'pi taparo niitonhüë'.

¹⁵ Ya'ipinquëma quiya pochachin marchahuanama huarë' canpita naporamaso nisarai. Nohuantohuatama', ya'ipi quëmapinquëma marca niacotoco nipachin. ¹⁶ Naporo huarë' tëhuënchinso', canpitanta hui'nahuëi masarama', quiyanta canpita hui'nama masarai. Inapohuatëhua a'na huëntoínchin pochin nisarëhua huachi. ¹⁷ Nipirinhüë', co'so' nohuantohuatamahüë', isëquëran pipiarai. Oshihüëinta macatoi, quëpaarai, itopi.

¹⁸ Napotohuachina Siquimoso' nohuantërin. Pa'pionta nohuantërin. ¹⁹⁻²⁰ Cacopo hui'nin pa'pi nohuantaton Siquimoso', a'naroáchin natëtërin. Inaso', ya'ipi Amoro hui'ninpita quëran chini chiníquën nanantërin. Napoaton, pa'pinë chachin ninano ya'coanaquë pa'pi. Inaquë ya'huëhuano'sa niyontonpi, ma'sha yonquiatona anoyatacaiso marë'. Ya'huëhuano'sa niyontonpachinara, itapona':

²¹ —Pasopitaso' noyaro'sa'. Pancana no'pa' ya'huëtërinpoa ni'ton, inapitanta yacapatënënpoa' pa'anapona'. Canpoanta nanitarihua inahua hui'ninpita macacaso'. Ya'huërë' inapitanta canpoa hui'nanpoa nanitapi macacaso'. ²² Napoaponahuë' inapoatëhua ya'huëcaso marë', ya'ipi quëmapinpoa marchahuanacaso' nohuantopi. Inahua napopiso chachin canpoanta nicacaso' nohuantopi. ²³ Inapohuatëhua', ya'ipi ya'huëtopiso canpoanquën nisarin. Pë'tahuanëna', ma'shanëna', ya'ipi inapita canpoanquën nisarin. Huëco nohuantoco inapoa'ahua'. Napohuatëhua', inapitaso canpoarë' ya'huëcaiso marë' quëparitapi, itopi. ²⁴ Siquimo pa'pinë chachin napopiso natanatona',

nohuantopi. Napoaton ya'ipi quëmapi'sa chiníquëno'sa nipiso', marca niacotopi huachi.

²⁵ Niacotopi quëran cara tahuëritapaso', Cacopo hui'ninpita Siquimo ninanoquë pa'pi. Simion, Nihui, inapita itopiso' pa'pi. Inapitaso', Tina yo'inamiáchin nipi. Ya'huëhuano'sa marca niacotopiso', pa'pi iquitopi. Inapoasoí chachin pa'sahuatona', sahuëninënaquë ya'ipi quëmapi'sa tëpaconpi. Co noyachátërasoihuë' ahuëtopi ni'ton, co chinitopihuë'. ²⁶ Amoronta', Siquimorë chachin tëpapi. Inapotahuatona', Siquimo pëinën quëran Tina masahuatona', pa'pi huachi. ²⁷ A'napita iinpitanta canquirahuatona', ya'ipi quëmapi'sa nani tëpapi ni'ton, ninanoquë ma'sha ya'huërinso mamiatopi. Oshina Siquimori tapirinso marë', i'huëretatona inapotopi. ²⁸ Ya'ipi ohuicanëna', ohuacanëna', moranëna', inapita matopi. Ya'ipi ninanoquë ya'huërinso', aipiraonta ya'huërinso', mapi. ²⁹ Pëiro'saquë ma'sha ya'huërinso'pitanta', ya'ipi ihuatopi. Naporahuaton ya'ipi hua'huaro'sa', sanapi'sa', inapitanta masahuatona quëpapi. ³⁰ Simion, Nihui, inapita huënantahuachinara, pa'pinari itapon:

—Canpitaso napoatoma', sacai anoyata'huaso nitëramaco. Canano'sa', huirisëro'sa inapitaso', ya'huëhuano'sa'. Naporamaso natantohuachina', no'huiponaco caso huachi. Nihuëntonahuatona ahuëaponaco. Caso co na'ashahuë' piyapinëhuëpita ya'huëtërinco ni'ton, ya'ipinpoa tiquiaponënpoa', itërin. ³¹ Napotopirinhüë', inapitariso itaantapi:

—¿Monshihuantë paya pochin oshihuë nitacaso' no-huantopiranhuë' ti? itopi.

35

Yosëri Pitiriquë Cacopo noya ya'huëcaso marë'

sha'huitërinso'

¹ Naporó' Yosëri Cacopo huë'énquë ya'notaton, camairin: “Caso Yosëco. Iráca iya masho Isao ta'ananpisën ya'notëranquën. Pitiriquë paantaton, inaquë ya'huëconquë'. Inaquë canconpatan, chinotaancoso marë' a'nara artaro niquë',” itërin.

² Napotohuachina Cacoposo', ya'ipi hui'ninpita, sa'inpita, piyapinënpita, inapita camairin:

—Ya'ipi nisha nisha mamanshiro'sa chinotëramaso', a'poco'. A'poatoma quëshico pa'pitahua'. Naporahuaton amarahuatoma', noya nininso i'nanpiraco'. ³ Manóton Pitiriquë pa'ahua'. Inaquë Yosë chinota'huaso marë' artaro nica'huaso ya'huërin. Iráca nanan ya'huëtaponco, Yosëso na'con catahuarinco. Naporahuaton, itohua itohua pa'nahuëquë, ca'tanatonco catahuarinco, itërin.

⁴ Napotohuachina, nisha nisha mamanshinëna moshapiso quëshipi. Pë'tëhuëratëro'santa moshapiso quëshipi. Ya'ipi inapita Cacopori Siquimo ninano ya'cari', pa'pitërin. A'nara insina nara pirayan, pa'pitërin. ⁵ Pa'pachinara, Yosë nohuanton, nisha nisha ninanoro'saquë ya'huëpisopita pa'pi të'huapi. Napoatona co nanitopihuë' Cacopo hui'ninpita, imatona i'huëretacaiso'.

⁶ Cacoposo' huëntonënë chachin, pa'sápatona', Noso ninanoquë canconpi. (Ina ninanoso', Pitiri itopi anta', Canaan parti ya'huërin.) ⁷ Inaquë canconahuaton, artaro ninin huachi. Inaquë Yosë chinotërin ni'ton, ina ro'të aninihuanin: “Iri Pitiri*” itërin. Iráca iin të'huataton ta'ananpihuachina, inaquë chachin Yosëri huë'énquë ya'notërin ni'ton, napo nohuitërin.

⁸ Nipica piyapinë Tipora itopisonta chiminpachina, inaquë chachin pa'pitopi. Insina nara pirayan pa'pitopi.

* 35:7 Iri Pitiriso': Pitiriquë ya'huërinso Yosë, tapon naporin.

Pitiri ninano ya'cariya, inapotopi. Cacopori inanta anini-huanin: “Na'nëi' insina,” itërin.

⁹ Cacopo Patan-aran quëran huënantahuachina, Yosëri naquëranchin inaquë ya'notaantarin. Ya'notaton noya ya'huëcaso marë' sha'huitërin. ¹⁰⁻¹² Iso pochin sha'huitërin:

“Quëmaso' Cacopo itërinën.

Co huachi ina pochin nohuitarinënquënhuë'.

Ipora quëran huarë' Israiro itarinën,” itërin.

Ina quëran nininën canpiatahuaton itaantapon:

“Caso Yosëco, ya'ipi nanitaparahuë.

Notohuaro' hui'nanpita ya'huëchinquën.

Shiparinpitanta', hua'huayátërahuë ya'huë'ina'.

Quëmá quëran, a'na nacion pipipon.

Naporahuaton, shiparinpitanta na'a huëntono'sa nicapona'.

A'naquën shiparinpita, copirno ya'conapona'.

Tata masho Apraan, tataparin Isaco,

inapita iso no'pa' ahua'anëntërahuë.

Ina chachin quëmanta quëchinquën.

Shiparinpitanta iso no'pa chachin hua'anëntapona',” itërin Yosëri.

¹³⁻¹⁴ Napotahuaton pa'pachina, Cacoposo' a'nara na'pi masahuaton onë pochin ahuanirin. Yosëri nontërintaquë chachin ahuanirin. Ina quëran toma', huino, inapitaquë opotahuaton, Yosë marë' acorin. ¹⁵ Iráca nohuitërinso chachin ina ninanoso', Pitiri itërin.

Naqira chiminso'

¹⁶⁻¹⁷ Hua'quimiachin inaquë ya'huërapí quëran paantapi. Pa'sápatona', Iporata ninanoquë ya'caritopi huachi. Inaquë Naquiraso', pa'pi parisë quëran huaiton, co'chachin ninin. Napoaso ahuaítona'píri itapon: “Ama pa'yanquësóhuë', quëmapi chachin huaiyantaran,”

itërin. ¹⁸ Napotopirinhüë', Naquiraso' yachiminin huachi. Nani yachiminahuaso', hua'huin nininën acotërin: Pin-oni† itërin. Itopirinhüë', Cacoporiso', Mincamin‡ itërin. ¹⁹ Inapo chimintërin Naquira. Napoaton Iporata ira pirayan pa'pitopi. (Iporataso ipora marë', Pirin itopi.) ²⁰ Naquira pa'pitahuaton, po'oronën aipi Cacoposo' Panca ra'pi ahuanirin. Ina na'pi ahuanirin quëran, Naquira po'oronën nohuitopi.

²¹ Inaporahuaton, Israiroso paantarín. Itiri tori aquëcha, ya'huaantacaiso marë' në'mëtë pëinëna ótëënpi. ²² Inaquë hua'quimiachin ya'huëpi. Inaquë chachin Nopinoso', pa'pin cosonanën Pira itopiso monshitaton, ichihuë'ërin. Ina natantahuaton, Israiroso pa'pi no'huitërin.

Cacopo hui'ninpita nininso'

Cacoposo' shonca cato hui'ninpita quëmapi'sa ya'huëtërin. ²³ Niaquëya nipisopitaso' isopita: Paninanso' Nopino, ina quëran, Simion, Nihui, Cota, Isacaro, Saporono, inapita. ²⁴ Naquiraquëya nipisopitanta isopita: Cosi, Mincamin, inapita. ²⁵ Naquira piyapinën Pira itopisoquënta isopita: Tano, Nipitari, inapita. ²⁶ Nia piyapinën Siripa itopiquënta', isopita: Caro, Asiri, inapita. Ina nápo Cacopo hui'ninpita ya'ipiya quëran ya'huëpi. Ya'ipi pochin Patan-aranquë nasitopi.

Isaco chimininsó'

²⁷ A'na tahuëri Cacoposo' pa'pin ya'huërinquë pa'nin. Inaso', Mamiriquë ya'huërin. Ina ninanoso' Arapa itopi anta'. Naporahuaton ina chachin Ipron itomantapi. Inaquë Apraan, Isaco, inapita ya'huëpi. ²⁸ Pasa posa shonca pi'ipitaso', Isaco chiminin. ²⁹ Noyá mashoya nicaquë

† 35:18 Pin-oniso': Na'con na'con aparisitërin coso hua'hua, tapon naporin.

‡ 35:18 Mincaminso': Pa'ya pa'yatërahuëso hua'hua, tapon naporin.

huarë' chiminin. Chiminpachina, hui'ninpita Isao, Cacopo, inapitari nipa'pichantopiso' naninquë po'mopi.

36

Isao quëran pipipisopita

¹ Isao quëran pipipisopita sha'huichinquëma'. Inaso', Itomo itopi anta'. ²⁻⁵ Isaoso' Canaan sanapi'sa manin: A'naso', Ata itopi. Inaso', Iron hui'nin. Irona', Iti huënton piyapi. Inaquëya Isao hui'nahuanpachina, Iripasi itërin. A'na sa'ionta Aoripama itopi. Inaso', Ano hui'nin, Sipion shiin. Inaquëyanta hui'nahuanpachina, isopita: Quiosi, Caaran, Cori, inapita. Isaoso', Ismaïro hui'nionta manin, Pasima itopiso'. Inaso', Nipayo oshia'huain. Inaquënta hui'nahuanpachina, Niohuïro, itërin. Ina nápo hui'ninpita Canaan parti ya'huëapon nasitopi.

⁶ Isaoso' Cacopo patahuaton, a'na parti ya'huapon pa'nin. Sa'inpita, hui'ninpita, yaipi inarë ya'huëpisopita quëparin. Pë'tahuanënpita, ma'shanënpita, inapita Canaan parti ya'huapon pochin canarinsonta', ya'ipi quiquirin. ⁷ Cacoponta', napopin chachin ma'huain ni'ton, co huachi nanitopihuë inaquësáchin ya'huëcaiso'. Pastonta pë'tahuanëna capacaiso co huachi nanitopihuë ni'ton, nia'popi. ⁸ Inapoaton, Isaoso Sëir motopiro'sa parti pa'nin ya'huapon. Sha'huitëranquëmaso chachin Inaso', Itomo itopi anta'.

⁹ Ina nápo Isao hui'ninpita ya'huëtërin. Inaso', ya'ipi itomoro'sa shimashonën. Inapitaso', Sëir motopiro'sa parti ya'huëpi. ¹⁰ Sha'huitëranquëmaso chachin, Isaoso Ataquëya hui'nahuainso', Iripasi itërin. Ya'huërë' Pasimaquëya nininso', Niohuïro itërin. ¹¹ Iripasi hui'ninpitaso', isopita: Timan, Omaro, Sipo, Catan, Quinasi, inapita. ¹² Inapitaso' Ata aminpita. Iripasiso', a'na cosonanën ya'huëtërin Timona itopi. Inaquëya

hui'nahuanpachina, Amarico itërin. ¹³ Niohuero hui'nipitanta', isopita: Naato, Siran, Sama, Misa, inapita. Inapitanta Pasima aminpita. Pasimaso' sha'huitëranquëmaso chachin, Isao sa'in ninin anta'. ¹⁴ Aoripamaquënta', Isao hui'nahuaninsopitaso': Quiosi, Caaran, Cori, inapita. Aoripamaso', Ano hui'nin, naporahuaton Sipion shiin.

¹⁵⁻¹⁹ Isao shinpita huëntono'sa hua'anëntopisopitaso', isopita: Timan, Omaro, Sipo, Catan, Quinasi, Cori, Amarico, inapita. Sha'huitëranquëmaso chachin Isao paninanënso', Iripasi itopi. Ina hui'ninpitaso', Itomo no'paquë Isao shinpita huëntono'sa', hua'anëna ya'conpi. Ya'ipi inapita Ata aminpita. Niohuironta Isao hui'nin chachin ninin. Ina hui'ninpitanta', isopita: Naato, Siran, Sama, Misa, inapita. Inapitanta Itomo no'paquë Isao shinpita huëntono'sa', hua'anëna ya'conpi. Ya'ipi inapitaso', Pasima aminpita. Sha'huitëranquëmaso chachin Ano hui'nin Aoripama itopiso hua'huinpitanta', isopita: Quiosi, Caaran, Cori, inapita. Inapitanta Isao shinpita huëntono'sa hua'anëna ya'conpi. Ya'ipi ina hua'ano'sa', Isao shinpita. Isaoso', Itomo itopi anta'.

²⁰⁻²¹ Co'huara Isao inaquë pa'shátëraponhuë', a'nara Or huënton piyapi Sëir itopiso'ton inaquë ya'huërin. Quëmopinënpitarë chachin ya'huërin. Ina hui'ninpitaso', isopita: Notan, Soparo, Sipion, Ano, Tison, Isëri, Tisan, inapita. Inapita'ton Itomo no'paquë Or huënton hua'ano'sa ya'conpi. Inapitaso' Sëir quëran pipipisopita ya'huëpi. ²² Notan hui'ninpitaso', isopita: Orin, Iman, inapita. Notan oshinso', Timona itopi. ²³ Soparo hui'ninpitanta', isopita: Arapan, Manaato, Iparo, Sipo, Onan, inapita. ²⁴ Sipion hui'ninpitanta isopita: Aiya, Ano, inapita. Ina Ano chachin, inotëro parti pa'pin moranënpita a'pairin. Inapita a'paiaso', no'pa quëran i'sha pipirin-

sopita quënanin. ²⁵ Anoso', a'na hui'nin ya'huëtërin, Tison itërinso'. Naporahuaton, a'na hui'nin sanapi, ya'huëtërin. Sha'huitëranquëmaso chachin inaso', Aoripama itërin. ²⁶ Tisonta hui'ninpita isopita: Intan, Ispan, Itëran, Quiran, inapita. ²⁷ Isëri hui'ninpitanta isopita: Piran, Saapan, Acano, inapita. ²⁸ Tisan hui'ninpitanta isopita: Osi, Aran, inapita. ²⁹⁻³⁰ Or huënton hua'ano'saso', isopita: Notan, Soparo, Sipion, Ano, Tison, Isëri, Tisan, inapita. Ina nápo Or huënton hua'ano'sa ya'huëpi. A'naya a'naya huëntonënaquë, hua'an ya'conpi. Sëir parti napopí.

Itomo no'paquë copirno'ra ya'conpiso'

³¹⁻³² Co'huara israiro'sa copirno ya'huëchatërasoihuë', isopita'ton Itomo no'paquë copirno ya'conpi. Pira'ton ya'conin. Inaso', Pioro hui'nin. Tinapa ninanoquë ya'huërin. ³³ Ina chiminpachina, Sira hui'nin Copapo itopisori ya'huërëtërin. Inaso', Posora ninanoquë ya'huërin. ³⁴ Inanta chiminpachina, Osamori ya'huërëtërin. Inaso', Timan parti ya'huërin. ³⁵ Osamonta chiminpachina, Atatori ya'huërëtërin. Inaso', Pitato hui'nin. Apito ninanoquë ya'huërinso'. Inari matiano'sa', Moapo no'paquë ahuëaton canarin. ³⁶ Atato ya'huërë' chiminpachina, Samarari ya'huërëtërin. Inaso', Masarica ninanoquë ya'huërin. ³⁷ Samaranta chiminpachina, Saonori ya'huërëtërin. Niopo ninanoquë ya'huërinso'. Inaso' ninano', Iopiratisii' yonsanquë ya'huërin. ³⁸ Ina ya'huërë' chiminpachina, Paaro-ananori ya'huërëtërin. Inaso', Acaporo hui'nin. ³⁹ Paaro-ananonta chiminpachina, Atatori ya'huërëtërin. Inaso', Pao ninanoquë ya'huërin. Atato sa'insó', Miitapiri itopi. Inaso', Matiriti hui'nin, Misaapo shiin.

⁴⁰⁻⁴³ Isonápo Isao quëran pipipisopita huëntono'sa ya'huërin: Ya'huëpiso no'panënanta', inachachin anini-

huanpi: Timon, Arapa, Quitito, Aoripama, Iran, Pinon, Quinasi, Timan, Mipasar, Maquitiri, Iramo, inapita. Ina nápo Itomo huëntono'sa shimashonënpita ya'huërin. Inapitaso' Itomo no'paquë yanquëatona itohua itohua ya'huëpi. Isaoso', Itomo itopi anta'.

37

¹ Cacoposo nipirinhuë', Canaan parti quëparitërin ya'huëcaso marë'. Pa'pinconta' inaquë chachin ya'huëaponahuë', co hua'quiyahuë' ya'huërin.

Cosi, iinpitarë chachin napopiso'

² Cacopo hui'ninpita naporinso sha'huichinquëma nitotoco'. Cosi shonca canchisë pi'ipitapon pochin, iinpitarë chachin pa'pin ohuicanënpita a'pairin. Pa'pin cosonanënpita: Pira, Siripa, inapita hua'huinpitarë' a'pairin. Iinpitaso co noyahuë' nipi ni'ton, Cosiso' pa'pinquë yásha'huirapirin.

³ Cacoposo' a'napita hui'ninpita quëran, Cosi na'con na'con nosororin. Nani másho nicaquë huarë', Cosiso hua'huatërin ni'ton, nosoromiatërin. Napoaton a'mocaso marë' noyápiachin nininso' nitërin. ⁴ Iinpitariso nipirinhuë', pa'pini ina na'con na'con nosororinso' nicatona', co quë'yapihuë'. Co quë'yatonaraihuë', co nanitopihuë' noya nontacaiso'.

⁵⁻⁷ A'na tashi Cosi hua'narin. Tahuëririnquë, iinpita sha'huitërin:

—Natanco iyaro'sa hua'narahuëso sha'huichinquëma': Huë'ëhuëquë, iminquë ya'ipinpoa trico masarëhua'. Manëhuasonta tonporarëhua ni'nahuë. A'nanaya ca tonporahuësoso', huanirin. Canpita tonporamasoso nipirinhuë', ca tonporahuëso' mosharapi. Ya'ipi tahuitatona', monshopi quëran mosharapi, itërin.

Ina natanahuatona', iinpitariso aquë aquëtë no'huiپی.
⁸ Napohuachina, inapitari itapon:

—Hua'an ya'conpato iyahuëpita camaiyápo
 ¿tocomaranquën ti? ¿Catoro' quëma camaiyáponcoil
 itopi. Hua'narinso marëpita na'con na'con no'huiپی.
 Sha'huihuachina, co yainhuë' natanپی.

⁹ Ina piquëran Cosiso', hua'naantarín. Naporonta iin-
 pita sha'huitaantarín:

—Natanco iyaro'sa a'na hua'naantarahuëso
 sha'huitaanta'inquëma'. Hua'nato ni'pirahuë',
 pi'i, yoqui, shonca a'na tayoraro'sa', inapita
 monshorahuatona moshararinaco ni'nahuë, itërin.
¹⁰ Così ina hua'narinso', pa'pin iinpita inapita
 sha'huitohuachina, pa'pini pënënaton itapon:

—¿Ma'ta tapon inapochinpita hua'na
 hua'namantaranso'? Napohuarë' mamaparin,
 iyaparinpita, ca chachionta' ¿a'na tahuëri moshaponquën
 ti? itërin. ¹¹ Iinpitariso noyapatona', aquë aquëtë
 no'huiráپی. Pa'pinso nipirinhüë', hui'nin naporinso
 na'con yonquirárin.

Cosi pa'anpiso'

¹² A'na tahuëri Così iinpitaso', Siquimo ninano ya'cari
 pa'پی. Pa'pina ohuicanënpita, chiponënpita inapita quë-
 papi pasto yonitona a'cacaiso marë'. ¹³ Naporo' pa'pini
 Così itapon:

—Ni'quë conpa. Iya mashoro'sa Siquimo ya'cari
 ya'huëapi. Inaquë ohuicaros'sa', chiporos'sa', inapita
 a'pairapi. Paaton ni'contaquë topirahuë, itërin.

—Noya tatapa'. Pa'i nipachin, itërin.

¹⁴ —Inta conpa. Pa'sahuaton iyamashoro'sa
 ni'contaquë'. Ohuicaros'sa', chiporos'sa', inapitanta
 onpoinsona nisapiso', nahuicontaquë'. Ina quëran

huë'sahuaton, onpoapisona sha'huitiico canta nitochi, itërin.

Cacoposo Ipron motopianaro'sa quëran, Cosi a'parin. Inaso pa'sápaton Siquimoquë canconin. ¹⁵ Ina parti chi-huëaton pa'sápirinhuë', a'na quëmapiri quënanahuaton itapon:

—¿Ma'ta yonisaran?

¹⁶ —Iyahuëpita yonisárahue' ta'a. ¿Co pora nitotëran-huë' insëquësona pë'tahuanëna a'paiyapiso to? itërin.

¹⁷ —Nani isëquëran pa'pi: “Totanquë pa'ahua',” niitapi pora, itërin.

Cosiso pa'sápaton, Totan ninano ya'cariya iinpita quënanconin. ¹⁸ Inapitarinta', áquë quëran Cosi quënanpi. Quënanahuatona', co'huara ya'carichátërasohuë', tëpacaiso marë' a'naroáchin yonquipi. ¹⁹ Inahua capini ninontopi:

—¿Ni'co'. Hua'natona'pi huë'sarin! ²⁰ Huëco tëpa'ahua'. Inapotatëhua poso yaninantëquë po'moa'ahua'. Ina quëran “pa'piniri ca'nin,” itahua'. Inapotohuatëhua', ¿naniinta'ma hua'narinsopita pa'? niitopi. ²¹ Nopinoso natanahuaton, Cosi pa'poyacaso marë' itapon:

—Ama tëpa'ahuasohuë'. ²² Co tëpatacaso ya'huërinhuë'. Iso inotëroquë yaninantë poso nininquë të'yatoco'. Ama canpitariso' ma'sha onpotocosohuë', itërin. Iya'huain nanin quëran ocoirahuaton, pa'pinquë'pa' a'paantacaso yonquiaton, naporin.

²³ Cosiso iinpitataquë canconpachina, no'huitona noyápiachin a'morinso matopi. ²⁴ Matahuatona yaninantë posoquë, të'yatopi.

²⁵ Inapotahuatona', coshatapi huachi. Coshatasoi ni'pirinahuë', a'na huëntona' Ismairo nicatono'sa', nioshirin huë'sapi. Carata parti quëran huë'sapi. Camiyonënaquë, pimo hua'sairo'sa', parsamo nimirio,

pimo yaqui', inapita quésapi. Iquipitoquë pa'anapona', quëparapi. ²⁶ Naporó' Cotaso iinpita itapon:

—¡Iya'hua tēpahuatēhua', co manta canarihuahuë'! Naporahuaton inapotohuatēhua', nonpi nonpínantacaso' ya'huapon. ²⁷ Ama tēpa'ahuasohuë'. Ismairo nicatoro'sa tēhuēnchinso' pa'antahua'. No'huípiro mini nipirinhue', co nishahuë'. Iyanpoa', tēnin. Napohuachina, iinpitari: “¡Tēhuēnchachinchi paya!” topi. ²⁸ Nicatoro'sa inataquēchin na'huērahuachinara, iinpitari Cosi ocoipi. Yaninantē poso quēran ocoirahuatona', nicatoro'sa pa'antopi. Cato shoncatē coriqui pahuērētohuachinara, Iquipitoquë quëpapi huachi.

²⁹ Nopinoso Cosi tē'yatopiquë huēnantahuachina, co huachi iin quēnanquintarinhuë'. Pa'pi pa'yanaton a'morinso osharin*. ³⁰ Ina quēran iinpitataquë huēnantarahuatón, itiintarin:

—¡Iya'hua capa huachi! ¡Ma'huantacha caso nisarahuë paya! tēnin.

³¹ Naporó' iinpitaso', Cosi a'morinso masahuatona chipo tēpapiso' huēnainēnquë, asé'cotētopi. ³² Inapotahuatona pa'pinaquë a'papi. Quëpana'piso' iso pochín pēnēnpi: “Iso a'mopiso quēnanai. Noya ni'quë'. ¿Hui'nānquēn a'na nimara ti?” itēquë', itahuatona a'papi huachi.

³³ Cacoposo' nohuitahuaton, tapon: “¡Iso mini hui'nahuë a'morinso'!” tanan ni'niri napotērin ipora, tēnin. ³⁴ Napoapon pochín co napion cancantaton a'morinso nioshatērin. Naporahuaton, sa'catēn nininso' sētohuachinara a'mopiso', a'morin. Ina a'morin quēran hui'nin chimininso marē' hua'qui na'nērārin, ayanārin, naporārin. ³⁵ Ya'ipi hui'ninpitari achinicancanpirinahuë',

---

* 37:29 A'morinso osharin: Ina parti ya'huëpisopitaso', co napion ancantohuachinara, inapopi.

inaso co nohuanchátërarinhuë', sëtërinso inquicaso'. Aquë aquëtë hui'nin marë' na'nëton, naporin: “Chimipiro'sa ya'huërinquë hui'nahuë quënanconta' huarë' sëtërahuëso' copi tapo,” tënin.

³⁶ Ismaïro nicatono'saso', Iquipitoquë camapi. Camahuachinara, Cosiso a'nara quëmapi Potihuaro itopiso', pa'antopi. Inaso', Iquipito copirnorî catahuacaso marë' acorin†. Capitan ya'conaton, copirno a'païpisopita sontaro'sa camairin.

38

Cota, Tamararë' naporinso'

¹ Naporo tahuëri'sa Cotasö iinpita patahuaton, Atoran ninanoa'huaquë pa'nin. Inaquë a'na quëmapi Iro itopiso ya'huërin. Ina ya'huërinquë yacapatonin. ²⁻³ Inaquë yacapatapon pochin, a'nara nanon nohuitërin. Inaso', Soa itopiso' hui'nin. Soaso' Canaan piyapi. Cotari natanpachina, acoantopi. Inaquë hui'nahuanpachina, paninanën nasitërin. Ina nohuitaton, Iri itërin. ⁴ Naquëranchin sa'in cayoantarin. Nasitohuachina, quëmapi chachin niantarin. Inaso', Onan itërin. ⁵ Naquëranchin hua'huaantahuachina, quëmapi chachin niantarin. Inaso', Sira itërin. Quisipo ninanoquë Cota ya'huëaso', inaso nasitërin.

⁶ Iri hui'napitohuachina, pa'pini Tamara acoantërin.

⁷ Acoantopirinhüë', Iri co noyahuë' nininso' co Siniro costarinhüë ni'ton, ina nohuanton chiminin.

⁸ Napohuachina, Cotari Onan ya'huë'rë' itapon:

—Iya masho ayananpirinso sa'in, quëmari maquë'. Canpoaso inachintërehua ni'ton, imoya macaton, inaquë hui'nahuanquë'. Hui'nahuanpatan, Iri quëran

† 37:36 Copirno catahuapisopitaso': Naporo tahuëri'sa macayora'piapi.

pipicaiso nipisopita quëmä quëran ya'huëtarin huachi, itërin. ⁹ Onanso' Tamara macaponahuë': "Hui'nahuanpato, hua'huaro'sa co caquën nisarinhüë'. Irico hui'ninpitaráchin pochin nisarin," tënin yonquinënguë. Napoaton, Tamara tëcarihuachina, aipi a'paconin. Ama iinco ya'huërenamënpita, ina quëran ya'huëcaso marëhuë' naporin. ¹⁰ Onan naporinso Sinioroso nitotaton, chiniquën no'huitërin. Napoaton inanta', ina nohuanton chimiantarin. ¹¹ Naporo' Cotasó', Tamara itapon:

—Quëyoroantaran ni'quëhuarë', iporaso' tataparín ya'huërinquë paantaquë'. Hui'nahuë Sira itërahuëso hui'napitaquë huarë', inaquë ya'huëtaquë', itërin. Itaponahuë', co tëhuëchachin napotërinhuë'. Nonpintaton naporin: "Sira ya'huëre', iinpita pochachin chimiantahuachin," ta'ton naporin. Napoaton Tamaraso', pa'pin ya'huërinquë pa'nin ya'huapon.

¹² Cara pi'iquëran pochin Cota sa'in ya'huëre' chimiantarin. Inaso' sha'huitëranquëmaso chachin, Soa hui'nin. Chiminpachina, Cotasó sëtaton na'nërárin. Sëtërinso' inqihuachina, Tinato ninanoa'huaquë pa'nin. Ohuicanënpita ya'inapiro'sa inaquë ya'huëapi ni'ton, pa'nin nicapon. Amiconën Iro itopisorë' pa'nin. Iroso', Atoran piyapi. ¹³⁻¹⁴ Tamaraso ina nitotaton, quëyoron a'morinso ocoirin. Inaporahuaton, nitaparín. Niimomototërinso' në'mëtëquë nipa'shinayatërin. Ama nohuitacaiso marëhuë' naporin. Inaporahuaton, Inain ninanoa'hua ya'cari', huënsëconin. Inaso' ninano', Tinato iraquë ya'huërin. Sira nani hui'napitopirinhüë', co acoantopihüë' ni'ton, shiin yanonpintërin. ¹⁵⁻¹⁶ Cotari quënanahuaton, nipa'shinayatërinso marë': "Isoso sanapi, monshihuantë'," tënin. Napoaton pëshonin ya'caricaso marë'. Co shiin nohuitatonhuë', itapon:

—¿Canta quëmaro'co nii topirahuë? itërin.

—¿Ma'ta nipachin pahuëréaponco? tënin sanapinta'.

¹⁷ —Pë'tahuarahuësopita quëran, a'nara chipoa'hua a'patiaranquën, itaantarín Cotari.

—Inta nipachin. Napoaponahuë', ma'sha tëranta quëmaquën nininso' patëquë'. Chipoa'hua a'patianco huarë', cari tapanarahuë, itërin sanapiri.

¹⁸ —¿Ma'ta nipachin pachi? tënin Cota.

—Sicho po'moitëranën pë'natëransoarë chachin, huaranën, inapita patëquë', itërin. Napotohuachina Cotasó', nataninsopita quëtërin. Inapoaton təcarihuachina, naporó chachin hua'huantërin.

¹⁹ Ina quëran Tamarasó', pa'pin ya'huërinquë panantarín. Nipa'shinayatërinso' ocoirin. A'morinsonta ocoirahuaton, naquëranchin quëyoron a'morinsó a'moantarín.

²⁰ Ina quëran Cotarísó', chipoa'hua a'patërin. Amiconën Irori quëpatërin. Sanapi acoantërinso' ayantacasó marë' a'patopirinhüë', inarísó co huachi quënanconinhüë'. ²¹ Napohuachina, ya'huëhuano'sa natanin:

—Monshihuantë sanapi Inain ira pirayan huënsëyantërinso': ¿Intohuata pa'nin? itërin.

—Co isëquë monshihuantë sanapi ya'huërinhuë', itopi.

²² Napotohuachina, Cota ya'huërinquë huëantarahuaton, itiintarin:

—Co'chi sanapi quënanconahuë paya. Ya'huëhuano'santa': “Co isëquë monshihuantë sanapi ya'huërinhuë',” itërinaco, itërin. ²³ Napotohuachina, Cotari itapon:

—Ma'ta pini. Noyatapon. Quëtërahuësopita yamapachin, main nipachin. Ina marë' nanan ocoihuatëhuasó', piyapi'sa tëhuaponënpoa'. Nanichi chipoa'huaya a'patochinpirahuë', co quëmari quënanconanhüë', itërin.

²⁴ Cara yoqui quëran pochin, Cota sha'huitapona huëcapaipi:

—Shiparin Tamara itërëhuaso', monshihuanin. Napoaton iporaso' cayorin huachi, itopi. Natanahuaton Cotasó', no'huitaton yai ténin:

—¡Ocoirahuatoma', a'pëco chimiin! ténin.

²⁵ Ya'huëhuano'sari Tamara a'pëcaso marë' ocoirapirinahuë', inaso shiin nanan a'patërin: “Iso sicho po'moitëra pë'natërin sorë chachin nininso' hua'anën, napotërinco. Iso huaranta', inanquën chachin ni'ton, noya nicator nohuitëquë',” itëquë', itërin.

²⁶ Cotasó', shiini a'patërin sopita nohuitahuaton, naporin: “Tëhuëenchachin caso co noyahuë' ninahuë'. Co Sira acoantatohuë', tëhuërahuë. Inaso nipirinhaüë', noya noya ninin,” ténin. Naporo quëran huarë' Cotasó', co huachi onporo tëranta shiin tēcariantarinhaüë'.

²⁷ Tamara huaicaso nanihuachina, catopia'huaya hua'huatopi. ²⁸⁻²⁹ Nasitapona napopi: A'na'ton imiria'huain ocoirin. Napohuachina ahuaitiona'piri, quëhuan pi'shiquë, tonpotanpatërin. “Iso'ton hua'huacharin,” ta'ton, napotërin. Napopirinhaüë', hua'huashaso tanpara'huain po'moantarin. Shiarahuaton a'naso', nasitochanin. Napoaton ahuaitiona'piri nininën acotërin: Parisi* itërin. “Ya'copirinquënso inquirahuaton, pipiran,” itahuaton, inapochin nohuitërin. ³⁰ Quëhuan pi'shiquë tonpotanpatërin soso', ina piquëran hua'huatërin. Inaso' nohuitaton: Saro itërin.

39

Hua'an sa'ini, Così apirinsó'

* 38:28-29 Parisiso': Pasoarinso' tapon naporin.

¹ Sha'huitëranquëmaso chachin Cosiso', Ismairo niconato'sari Iquipito no'paquë quëpapi. Inaquë a'nara Iquipito quëmapi Potihuario itopiso' pa'antopi. Inaso', Iquipito copirnoru catahuacaso marë' acorin. Capitan ya'conaton, copirno a'paipisopita sontaro'sa camairin. ² Cosiso napotopirinahuë', Siniorori co naniantërinhuë'. Inari catahuarin ni'ton, hua'anën pëinënuë noya yonquiaton yacapatërin. Noya niconaton, noya ya'huërin. ³ Cosiso', Yosëri catahuarin. Hua'anëni ina niconaton: "Nani ma'sha Cosi nipachina, Yosëri catahuarin ni'ton, noya pipitërin," tënin. ⁴ Napoaton pa'yatërin. Pa'yataton, acorin catahuacaso marë'. "Ma'pitasona ninahuëquë, quëma catahuaponco," itërin. Naporahuaton, ya'ipi piyapinënpita camaiaton asacatacaso marë' acorin. Ya'ipi ma'shanënpitanta a'paicaso marë' acorin. ⁵ Ina acorin quëran huarë', Siniorori Potihuario catahuamiatërin. Cosi noya niconaton, napotërin. Pëinënuënta ma'sha nipachina catahuarin. Iminënuënta sacatohuachina', sha'topiso' noya noyatërin. ⁶ Cosiri ya'ipi ma'shanënpita noya a'paitërin ni'ton, co huachi ma'marë tëranta yonquiárinhuë'. Topinan noya coshatárin huachi.

Cosiso', noyapin noyapin ni'tomantarin ni'ton, ya'ipi quëran pa'yatopi. ⁷ Napoaton co hua'quiya quëranhuë', hua'anën sa'ini ni'sárin quëran noyarin huachi. A'na tahuëri itapon:

—Huëquë pa'a quëmaso' inapoquë', itërin. ⁸ Napotopirinhuë', Cosiso co pi'pisha tëranta nohuantërinhuë'. Napoaton itapon:

—Ni'quë siyora, pi'pian sha'huichinquën topirahuë: Hua'anëhuë ya'ipi ya'huëtërinsoyapa a'paia'huaso marë' acorinco. Cari ya'ipi a'pairahuë ni'ton, co ma'marë tëranta yonquiárinhuë'. Natërinco ni'ton, sano cancantërin. ⁹ Chini chiníquën nanan quëtërinco iso

pëiquë camaita'huaso marë'. Naporahuaton, hua'anëhuë co ma'sha tëranta apiratërincohuë'. Quëmasáchin tēhuënchinso' sa'inquën ni'ton, apiratërinco. Napoaton, co caso pi'pian tëranta nohuantërahuë' pa'pi co noyahuë' nininso' nicaca'huaso'. ¡Naporahuaton quëmarë'co ninahuë naporini, co Yosë natëtohuë', pa'pi oshahuaintohuë'! itërin. ¹⁰ Napotopirinhüë', sanapiriso Cosi ichiquëhuënacaso marë' nani tahuëri apisárin. Inaso napoaponahuë', co pi'pisha tëranta nohuantërinhuë'.

¹¹⁻¹² A'na tahuëriso nipirinhüë', Cosi pëiquë sacatapon ya'conin. Naporo' co a'napita ya'huëasoihuë ni'ton, sanapiriso Cosi so'huianarinso matërin. Inapotaton:

—Huëquë pa'a quëmaso inapoquë', itërin. Napotopirinhüë', Cosiso niso'huianatërinso pa'coirahuaton, ta'arin.

¹³⁻¹⁵ Ina patërinso ni'sahuaton, sanapiriso yanonpinin. Yanonpinaton chiníquën huiyo ténin. A'napita piyapinënpita përacaso marë' naporin. Huë'pachinara, itapon:

—¡Ni'cochi iso! So'yahuë a'nara iprio piyapi quëshiantërinpoa tapiinpoaso marë'. Ya'conahuaton masapirincóhuë', canpita huëcacamaso marë' caso chiníquën huiyo ténahuë. Ina natanaton, ta'arë'nachin pipirin. ¡Niso'huianatërinson'ta', patërin! itërin.

¹⁶ Piyapinënpita napotahuaton, Cosi niso'huianatërinso' taparin. So'in huëcaquë huarë' taparin. ¹⁷⁻¹⁸ Ina huë'pachina, piyapinënpita sha'huitërinso chachin inanta sha'huitërin:

—Iprio piyapi quënanso', patoananëhuëquë ya'conahuaton masapirincóhuë'. Chiníquën huiyo topatora, a'porahuatonco ta'arin. Niso'huianatërinson'ta', patërin. ¹⁹ ¡Inapotërinco piyapinën! itërin.

Sa'ini sha'huitërinso' natanahuaton, Cosi hua'anënso pa'pi no'huitërin. ²⁰ Cosi macacaiso marë' piyapinënpita camairin. Nani mapachinara, tashinan pëiquë

po'mopi. Copirno tëhuëtopisopita ya'huëapiquë po'mopi.
²¹ Tashinan pëiquë po'mopirinahuë', Siniororiso' co Cosi naniantërinhuë'. Nosoroaton catahuaantarin ni'ton, tashinan pëi hua'ani, noya nica-ton pa'yatërin: “Cosiso', nóya hui'napi,” ta'ton, noya ni'nin. ²² Napoaton catahuacaso marë' acorin: “Quëmari a'napita prisoro'sa', a'paiaran,” itërin. Napoaton Cosi camaitërin soráchin tashinan pëiquëso', prisoro'sa nipi. ²³ Cosi camaito-huachina tashinan pëiquë, noyasáchin sacatopi. Napoaton tashinan pëi hua'anso', co huachi Cosi sacatërinso' ni'sárinhuë': “Siniorori chachin Cosiso catahuarin ni'ton, ma'sona nipachina, noya pipitërin” ta'ton, naporin.

40

Hua'ano'sa hua'napiso', Cosiri no'tëquën sha'huitërinso'

¹ Ina piquëran cato hua'ano'sari Iquipito copirno tëhuëtopi: A'naso', copirno huino o'shitona'piro'sa hua'an. A'nanta', ina marë chachin pan nina'piro'sa hua'an. Cato chachin copirno tëhuëtopi. ²⁻³ Napoaton copirnorin inapita no'huirin. No'huiton tashinan pëiquëtacaiso' camaitërin. Napohuachina cato chachin inaquë po'mopi. Ina tashinan pëiso', copirno a'pairinsopita capitan pëinënuquë ya'huërin. Cosi ya'huëarinquë chachin po'mopi. ⁴ Copirno a'pairinsopita capitaniso', Cosi itapon: “Isopita cato hua'ano'sa quëmari noya a'paiton, catahuaquë,” itërin. Inapotohuachina inapita hua'ano'saso', hua'qui inaquë ya'huëpi.

⁵ A'na tashiso nipirinhüë', cato hua'ano'sa chachin, hua'napi. A'naya a'naya hua'napiso', co inachachin tapon hua'napihüë', nisha nisha tapon hua'napi. ⁶ Tashíramiachin Cosiriso nicapon huë'pachina, sëtápi quënanquirin. ⁷ Napoaton, cato chachin natanin:

—¿Onpoatomata iporaso' pa'pi sëtëramaso pochin ya'norama'? itërin.

⁸ —Catocoi chachin hua'napiraihuë', co insonta ya'huërinhuë' ma'sona tapon hua'naraiso anitotiincoiso', itopi.

—¡Yosë mini nanitërin ma'sona tapon hua'narësopita anitotiinpoaso'! Sha'huitoco hua'naramaso', itërin.

⁹⁻¹⁰ Napotohuachina o'shina'piro'sa hua'anso', hua'narinso Cosi sha'huitërin:

—Huë'ëhuëquë a'nara opa ya'huë ni'nahuë, cara së'pahuaninso'. Nicasoco chachin, papo së'patarin. Papo së'patahuaton, yancotarin. Yancotërinquëranchin nitërinso'pita cayarín. ¹¹ Ina pirayan canta', huaaon o'orinso' minënën së'quëato, huaniárahüë. Opa cayarínso masahuato, huaaon o'orinquë shi'shirahuë. Inapotahuato huaaon ihuëtërahüë. Ihuëtohuatora ma'parinco huachi, itërin. ¹²⁻¹³ Napotohuachina, Cosiri itapon:

—Naporinchi paya. Ma'sona tapon hua'naranso sha'huichinquën: Cara së'pahuaninso', cara tahuëri tapon naporin. Cara tahuëriya quëran, huaaonso' quëma tëhuëranso' yonquiantarin. Nanan anoyatahuatëinquën naquëranchin acoantarinquën ina marë' sacataantacaso'. Iráca naporanso chachin naquëranchin o'shitaantaran huachi. Ina tapon, ina pochin hua'naran. ¹⁴⁻¹⁵ Inapotohuachinquën, canta nosoroatonco yonquico. Ocoincoso marë' huaaon sha'huitëquë'. Iprioro'sa ya'huëpiquë caso ya'huëpirahuë', topinan quëran no'huitonaco pa'arinaco. Co manta onporahuë ni'ton, co tashinan pëiquë ya'huápa'huaso ya'huërinhuë'. Napoaton nosoroco canta', itërin.

16-17 Napotohuachina, copirno marë' pan nina'piro'sa hua'anta': "Noyachi sha'huitërin paya," ta'ton, hua'narinso Cosi sha'huitërin:

—Canta nipirinhue', iso pochin hua'narahuë: Cara ya'huirí pan acoinanquë pitëmotorahuato, huiríton pano'sa quëpárahue. Ya'natontarinso acoinanquë, nisha nisha cashi cashin pano'sa copirno marë' ya'huërin. Napoaponahuë', inairaro'sa huë'sahuatona pitëmotorahuë quëran capitarinaco, itërin. ¹⁸ Napotohuachina, Cosiri itapon:

—Cara pan acoinanso', cara tahuëri tapon naporin. ¹⁹ Cara tahuëriya quëran, huaraonso' quëmanta tëhuëranso' yonquiantarin. Naporo chachin piyapinënpita camaiapon: "Noninquë huë'nquëconorahuatoma', naraquë pë'tëncó chimi'in," itapon. Inapotohuachinën, chanaro ca'tëro'sari noshanën capona', itërin.

²⁰ Cara tahuëriya quëran, huaraon hua'huatërinso tahuëri nanirin. Naporo' ya'ipi catahuarinsopita hua'ano'sa ichicapacancanacaso marë', panca pita ninin. Ya'ipi përarinsopita ni'tonë'nquë huaraonso' camaitërin: "Cato hua'ano'sa chachin tashinan pëi quëran ocoico'," tënin. ²¹ O'shina'piro'sa hua'anso', naquëranchin asacataantarín. Napoaton naquëranchin íraca pochachin huaraon o'shitaantarín. ²² Pan nina'piro'sa hua'anso nipirinhue', huaraoni piyapinënpita camairin naraquë pë'tënacaiso marë': "Noninquë huë'nquëconorahuatoma', tëpaco'," itërin. Cosiri sha'huitërinso chachin nitopi. ²³ O'shina'piro'sa hua'aniso', Cosiri catahuacaso marë' sha'huitërinso', naniantërin. Inapoaton co catahuarinhue'.

41

Huaraon hua'nahuachina, Cosiri no'tëquën sha'huitërinso'

¹ O'shina'piro'sa hua'an, tashinan pëi quëran pipirinsó' nani cato pi'ipitërin. Naporo' huaraon chachionta hua'narin. Niroi' yonsanquë huaniarin nihua'narin.

² A'nanaya ni'pirinhuë', canchisë ohuaca' Niroi' quëran pipirapi ni'nin. Pa'pi amoshináchin pipirapi. I' quëran pipirahuatona', shi'shinamatëro' huáncana coshatapi. ³ Ina quëran niantapirinhüë', canchisë chachin Niroi' quëran pipirapi ni'nin. Inapitaso' capa nishinahuën nansëyaráchin niconpi. Pipirahuatona

i' yonsanquë a'napita ohuacaro'sa pirayan huanirapi.

⁴ Nicaso chachin, inapitaso', amoshino'sa pashica ta'papi. Inapotatona', canchisë chachin pë'yaquë huarë' ca'miatopi. Naporo' huaraonso' capayatërin.

⁵ Naquëranchin huë'ëantapirinhüë', hua'naantarín. Canchisë trico moto' noya noyatërinso' a'na nanquëáchin nitërin ni'nin. ⁶ Inapita pirayan, canchisë chachin pipiantarin. Inapitaso' pi'iri ahuiquitërinso pochín ya'nopi. ⁷ Inapitanta noya noyatërinso nipisopita pashica ta'papi. Inapotatona pë'yaquë huarë' ca'miatopi. Naporo chachin huaraonso' capayataantarín. Capayatahuaton:

“Co ipora topinan ina pochín hua'narahuë,” tënin.

⁸ Tashiramiachin huaraonso' hua'narinso yonquiaton, co napion cancantërin. Napoaton piyapínënpita camairín ya'ipi Iquipito no'paquë ninotona'piro'sa huëcacaíso marë'. Quirica nitotoro'santa amatërin. Inapita huë'pachinara, hua'narinso' sha'huitërin. Sha'huitopirinhüë', co incari tëranta nanitërinhuë' ma'sona tapon hua'narinso sha'huitacaiso'. ⁹ Naporo huarë' o'shitona'piro'sa hua'an Cosi yonquirín. Ina yonquiaton huaraon itapon: “Ipora huarë' yonquirahuë ma'sona i'hua chachin nica'huaso' nininso'.” ¹⁰ Quëmaso'

chiníquën nanantëran. Caso piyapinëncó nipirahuë' sha'huitaranquën. Pan nina'piro'sa hua'anoco chachin, iráca no'huitoncoi tashinan pëiquë apo'motërancoi. Inaso' tashinan pëi', a'pairinënquënsopita capitán pëinënquë ya'huërin. ¹¹ A'na tashiso' catocoi chachin hua'narai. A'naya a'nayacoi nisha nisha tapon hua'narai. ¹²⁻¹³ Inaquë chachin quiyaro'coi a'nara iprio hui'napi ya'huëarin anta'. Inaso' ina capitani chachin, asacatacaso marë' pa'anin. Hua'naraiso sha'huitohuatëira, ma'sona tapon naporinso no'tëquën sha'huitërincoi. Sha'huitërincoiso chachin caso naquëranchin asacataantaranco. A'naso nipirinhuë', noninquë ahuënquëconotahuaton atëpatëran," itërin.

¹⁴ Inapo sha'huitohuachina, copirnosó Cosi macontacaso marë' piyapinën a'parin. A'naroáchin tashinan pëi quëran ocoipi. Cosiso niya'itahuaton, nitaparin. Noya nininso' a'mosahuaton, huaraon nicapon pa'nin. ¹⁵ Canconpachina, huaraoni itapon:

—Caso hua'napirahuë', co insonta nanitërinhuë' ma'sona tapon hua'narahuëso sha'huitiincoso'. Quëma tëhuënchinso' nitotëran, topi natantërahuë, itërin.

¹⁶ —Co caora nohuanton nitotërahuë'. Quëma piyapinëncó ni'to, Yosë chachin anitotohuachinco, sha'huitaranquën. Ma'sona noya nicacaso marë', sha'huitaranquën, itërin.

¹⁷ Napotohuachina huaraoni itapon:

—Huë'ëhuëquë Niroi' yonsanquë huaniárahuë hua'narahuë. ¹⁸ Naporo chachin, canchisë ohuaca' pa'pi amoshináchin nipsisopita, i' quëran pipirapi. Pipirahuatona shi'shinamatëroquë coshatapi ni'nahuë. ¹⁹ Ina quëran canchisë chachin pipiantapi niantarahuë. Capa nishinahuën nansëyaráchin pipirapi. ¡Co onporo tëranta ya'ipi Iquipitoquë ina pochin nipsisopita

ni'chinahuë! ²⁰ Nicasoco chachin, inapitaso', amoshino'sa pashica ta'papi. Inapotatona canchisë chachin, pë'yaquë huarë' ca'miatopi. ²¹ Pë'yaquë huarë' caponaraihuë', co manta ca'pisohuë pochin ya'nopi. Naporo capayatërahuë.

²² Huë'ëantapirahuë', naquëranchin hua'naantarahuë: Huë'ëhuëquë Canchisë trico moto' noya noyatërinso' a'na nanquëáchin nitërin ni'nahuë. ²³ Inapita pirayan, canchisë chachin pipiantarin. Inapitaso' pi'iri ahuiquitërinso pochin ya'nopi. ²⁴ Inapitarinta noya noyatërinso nipsisopita pashica ta'papi. Inapotatona pë'yaquë huarë' ca'miatopi ni'nahuë. Ninotona'piro'sa sha'huitopirahuë', co insonta nanitërinhuë' ma'sona tapon naporinso', sha'huitiinacoso', itërin.

²⁵ Napotohuachina, Cosiri huaraon itapon:

—Caso quëma piyapinëncó nipirahuë', sha'huitaranquën: Catoro hua'naranso', a'naáchin tapon hua'naran. Ina quëran Yosë chachin anitotërinquën ma'sona ina nicacaso' yonquirinso'. ²⁶ Canchisë ohuaca' noyápiachin nipsisopita, canchisë pi'ipi tapon hua'naran. Canchisë trico moto' noyápiachin nipsisopitanta', ina chachin tapon naporin. ²⁷ Canchisë ohuaca' capa nishinahuën nansëyaráchin nipsisonta', hua'naran. Inapitaso', amoshino'sa piquëran pipipi. Inapitanta canchisë pi'ipi chachin tapon naporin. Ina pochachin noya noyatërinso' trico moto' pirayan, canchisë chachin papoantarin hua'naran. Pi'iri ahuiquitërinso pochin ya'nopisopitanta', ina chachin anitotërinpoa'. ²⁸ Napotëranquënso chachin mini nisarin. Piyapinëncó nipirahuë', Yosë ma'sona yanininso nani sha'huitëranquën. ²⁹ Yosë nohuanton canchisë pi'ipi iso Iquipito no'paquë nani ma'sha noya noyatapon. Co manta pahuanaponhuë'. ³⁰⁻³¹ Ina piquëranso nipirinhüë',

canchisë pi'ipi chachin panca tanarotapi. Napoaton co huachi inso tëranta', Iquipito no'paquë noya ya'huërinso yonquiarinhuë'. Pa'pi pahuantomiatapi ni'ton, co huachi iso no'paquë noya ya'huaponahuë'. ³² Caso piyapinënco nipirahuë' sha'huitaranquën. Nani Yosë yonquirin inapocaso'. Naporahuaton co hua'quiya quëranhuë' naniarin. Napoaton ina nohuanton, catoro inachachin hua'naran.

³³⁻³⁴ Inapocaso ni'ton, a'nara quëmapi yonquínahuan ni'ton, noyá nitotërinso'yoniqué'. Ya'ipi iso no'panëncuë ya'huëpisopita camaicaso marë' acoquë'. Naporahuaton, chirinchiros'acoquë' ya'ipi hua'anëntëranquë pa'ina'. Cosharo yontonacaiso marë' pa'ina'. Noya noyatacaiso' pi'ipiro'saquë yontoina'. A'natërápo costaro quëran, a'na costarora ma'pachina'. Ya'ipi Iquipito no'paquë inapo'ina'. ³⁵ Naporo' pi'ipiro'saquë trico yonton-piso', niquë tapaina'. Quëma chachin anitotahuatënën, ninanoro'saquë tapaina'. Tanaro tahuëri'sa canqui-huachina, capacaiso marë' inapo'ina'. ³⁶ Inapohuachina', Iquipito no'paquë trico tapapinan ya'huapon. Canchisë pi'i tanarotacaiso canqui-huachina, ina ca'sapi huachi. Ina capatona', ya'ipi iso no'paquë ya'huëpisopita co chiminaponahuë', itërin.

Copirno ya'huërenamën camaitacaso marë' Cösi acopiso'

³⁷ Cösi yonquirinso natanahuatona', huaaronso hua'ano'sapitarë chachin: “¡Ma nóyacha yonquirin paya!” topi. ³⁸ Napoaton huaaronso' piyapinënpita itapon:

—Iso quëmapi'so, Yosë ispiritonëni chachin ya'coancantërin. Co onporonta a'na quëmapi iso pochin nininso' ina sacato nicacaso marë' quënanarihuahuë', tënin. ³⁹⁻⁴⁰ Piyapinënpita napotahuaton, Cösi itapon:

—Co a'na quëmapi quëmá quëran yonqui yonquí-nahuan ni'ton, noya noya nitotërinso ya'huërinhuë'. Yosë chachin ya'ipi inapita anitotërinquën. Napoaton carinquën acoaranquën pëinëhuëquë, ya'huërënamëhuë camaitacaso marë'. Ya'ipi piyapinëhuëpitanta natëinën-quënso ya'huërin. Copirnoco ni'to, casáchin quëmá quëran chini chiníquën nanantarahué. ⁴¹ Ni'quë'. Ipora tahuëri carinquën acoaranquën ya'huërënamëhuë ya'ipi Iquipito no'pa' hua'anëntacaso marë', itërin.

⁴² Napotahuaton huaaonso', imisiringuë sicho po'moitëranën po'morinso' ocoirin. Ina ocoirahuaton Cosi imisiringuë po'motërin. Inapotahuaton, piyapinënpita camairin: “Noya noya rino pi'shi quëran në'mëtë nipiso' a'motoco'. Naporahuaton, osëtë oro quëran nipiso', apë'pëconotoco'. ⁴³ Ina quëran, toronanëhuëquë pa'patora, imaquirinso toronanquë ananpëco'. Inapotahuatoma', quëpaco'. Ina quëpasëma', piyapinëhuëpitari chiníquën sha'huiina': ‘¡Isonco!’ tëra'ina',” itërin. Ina pochin copirnorí Cosi acorin ya'ipi Iquipito no'paquë, camaitacaso marë'. ⁴⁴ Ina piquëran huaaoni Cosi itaantapon:

—Ca mini copirncoso nipirahuë', co inso tëranta iso no'paquë inaora nohuantërinso' nisarinhue'. Naniyarín quëran huarë' ma'sona nicacaiso', quëma camaitaran, itërin. ⁴⁵ Copirnorí, Cosi Iquipito nananquë nisha nininën acotërin: Sahuinato-paniya, itërin. Naporahuaton Potihuirá hui'nin Asina itopiso' acoantërin. Potihuiraso', On ninanoquë corto hua'an ya'conin. Ina pochin Cosi, ya'ipi Iquipito no'pa' hua'anëntacaso marë' acopi.

⁴⁶ Cosi cara shonca pi'ipitohuachina, Iquipito copirno marë' caniaritërin sacatacaso'. Nani acohuachina, huaaon nontahuaton caniaritërin ya'ipi Iquipito no'pa' pa'tacaso'. ⁴⁷ Canchisë pi'ipi noya noyatacaiso'

pi'ipiro'saquë, hua'huayátërahuë cosharo noyatërin.
⁴⁸ Cosiri ya'ipi trico tapacaiso nininso', ma'patërin.
 Ma'pataton, ninanoro'saquë taparin. Canchisë pi'ipi
 naporin. Nani ninanoro'saquë trico taparin. Ina
 pirayan imino'saquë sha'pisopita mapiso', taparin.
⁴⁹ Pa'pi notohuaro' trico Cosiri ayontonin. Marë
 yonsanquë inotëra'hua ya'huërinso pochin ayontonin.
 Pa'pi notohuaro' ni'ton, pichirápirinahuë', co onpo
 pichichináchinhuë' nipachina, tananpito pi huachi.

⁵⁰ Co'huara tanarotacaiso caniarichátërasohuë',
 Cosiso cato hui'ninpita ya'huëtërin. ⁵¹ Paninanso'
 Manasisi itërin: “Yosë chachin parisitërahuëso',
 quëmopinëhuëpita, inapita ananiantërinco,” ta'ton, ina
 pochin hui'nin nohuitërin. ⁵² Ina quëran niantarinsoso',
 Iprain itërin. “Yosë nohuanton parisitërahuëso no'paquë
 chachin noya noya acorinco,” ta'ton ina pochin hui'nin
 nohuitërin.

⁵³ Canchisë pi'ipi Iquipitoquë ma'sha noya noyatacaiso'
 pi'ipiro'sa', na'huërin huachi. ⁵⁴ Naporo' Cosi naporinso
 chachin, tanarotacaiso caniaritërin. Canchisë pi'ipi
 chachin naporin. Ya'ipi a'napita no'paro'saquënta',
 tanarotopi. Iquipitoquëráchin cosharo tapapinan
 ya'huërin. ⁵⁵ Iquipito ya'huëhuano'santa cosharori
 pahuantohuachinara, huaraon paapapi. Trico
 natanacaiso marë' paapapi. Natanpachinara,
 huaraoni ya'ipi iquipitoro'sa itapon: “Paatoma',
 Cosi nontoonco'. Ma'sona itohuachinquëma', ina
 nico',” itërin. ⁵⁶ Ya'ipi Iquipito no'paquë piyapi'sa
 tanarotacaiso caniaritohuachina, Cosiso chirinchiro'sa
 camairin: “Cosharo taparëhuaso pëiro'sa i'soatatoma',
 ya'huëhuano'sa pa'antoco',” itërin. Aquë aquëtë
 tanarotapi ni'ton, pa'antapi huachi. ⁵⁷ Naporahuaton
 ya'ipi parti quëran huë'sapi. Cosi trico taparinso'

pa'antacaiso marë' Iquipitoquë huë'sapi. Co inso no'paquë tëranta', cosharo noyatërinhuë' ni'ton, naporapi huachi.

42

Cosi iinpitanta Iquipitoquë pa'piso'

¹ Iquipitoquë trico pa'anacaso ya'huërinso', Caco-ponta' nataantërin. Ina natantahuaton, hui'ninpita itapon: “¿Co topinan nini'sápamaso ya'huërinhuë'! ² Nani sha'huitërinaco Iquipito no'paquë trico pa'anacaso marë' ya'huërinso'. Napoaton inaquë pa'matoma', pa'amaco'. Ama tana tiquiinpoaso marëhuë' inapoco',” itërin

³ Pa'pini napotohuachina, Cosi iinpitaso', shonca ya'pi trico pa'anapona Iquipitoquë pa'pi. ⁴ Mincaminso nipir-inhuë', pa'pini co nohuantërinhuë' a'pacaso'. Inaso', Cosi iin miachin. Ina yo'nanquëranchin pipipiso'. “Pa'ninquë tapon ma'sha yaonpoápirinhuë',” ta'ton, co yaa'parinhuë'. ⁵ Cacopo hui'ninpitaso', a'napita piyapi'sarë' pa'pi. Ya'ipi Canaan parti tanarotopi ni'ton, notohuaro' pa'mapi.

⁶ Nani sha'huitëranquëmaso chachin Cosiso', huaraon ya'huërenamën ya'ipi Iquipitoquë camaitarin. Naporahuaton ina camaitohuachina, ya'ipi parti quëran huë'pisopita, trico pa'antapi. Iinpitanta camahuachinara, nontacaiso marë' isonpi quëran no'paquë huarë' monshorahuatona', moshai. ⁷ Ipora quënanapon chachin Cosiso', iinpita nohuitërin. Nohuitaponahuë', co nohuitërinhuë' pochin ninin. Napoaton no'huitatë pochin co yashinhuë' nontërin:

—¿Canpita po'? ¿Intoparanta huë'nama'? itërin.

—Canaan parti quëran, trico pa'anapoi o'marai, itopi.

⁸ Cosiriso iinpita nohuitërin. Inapitariso napoaponahuë', co ina nohuitopihuë'.

⁹ Naporo' Cosiso', iráca hua'naton iinpita sha'huitërinso' yonquirin. Ina yonquiaton itapon:

—Canpitaso', nëhuëtona'pirosanquëma tënahuë. No'panëhuëi insëquësona co noya a'paipinanhuë' ni'camaso marë' huë'nama', itërin.

¹⁰⁻¹¹ —¡Co sinioro inacoihuë'! Quiyaso' quëma piyap-inënpita pochin ninai. Tricoíchin pa'anapoi o'marai. Ina tataquëranchin ya'ipicoi ninai. Co onporo tëranta nëhuëtochinaihuë', itopi.

¹² —Nonpiánama'. No'panëhuëi insëquësona co noya a'paipinanhuë' ni'camaso marë' huë'nama ipora, taantarin Cosiso'. ¹³ Napotopirinhue', inapitariso itapona':

—Quiyaso' quëma piyapinënpita pochin ninai. Ya'ipiya quëran ina tataquëranchin, shonca catocoi ninai. Canaan parti ya'huërai. Hua'hua nininsoso', tatarë' quëparitërin. A'naso nipirinhue', ayarin, itaantapi.

¹⁴⁻¹⁵ —¡Nani napotëranquëma'! Canpitaso' nëhuëtona'piro'sanquëma tënahuë. Iyaparima hua'hua nininso quëcama huarë', no'tëquën nonamaso' nitotarahuë. Huaräon ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquëma'. Co ina quëpatamahuë', co onporonta isëquëran pipiaramahuë'. ¹⁶ A'naquëma paaton maconta'in. A'napitanquëmaso nipirinhue', tashinan pëi ya'contarama'. Ina huë'pachin, naporo huarë' naporamäso natëaranquëma'. Co'so' huë'pachinhue', tëhuë'nchachin nëhuëtona'piro'sanquëma'. ¡Huaräon ya'huërin ni'ton, no'tëquën nontaranquëma'! itërin.

¹⁷⁻¹⁸ Cara tahuëri Cosiri iinpita tashinan pëiquëtërin. Inapotopirinhue', nontaantarin:

—Canta Yosë të'huatërahuë. Iso pochin nipatama', co tëpaaranquëmahue'. ¹⁹ Tëhuë'nchachin noya nina'piro'sanquëma nipatama', a'naquëma tashinan pëiquë quëparichin. A'napitanquëmaso nipirinhue',

quëmopinëma capacaiso marë' trico quëpatoma', panantaco'. ²⁰ Ina quëran, no'tëquën nonamaso' nitota'huaso marë', iyaparima hua'hua nininso quëshimaco. Co'so' quëmahuatamahuë' tēhuēnchachin chiminarama', itërin. Napotohuachina: “Noyapa',” topi.

²¹ Napoaponahuë', inahua capini ninontopi:

—Tēhuēnchachin canpoaso' iráca pa'pi co noyahuë' ninēhua'. Iya'hua ma'sha onpotohuatēhuara, nosorochináchin nontopirinpoahuë', co nosororēhuahuë'. Co napion ancantërinso nicarihuarahué', co tahuërētērēhuahuë'. Napoaton iporaso' canpoanta', po'sarēhua huachi, nitopi.

²² Napohuachinara, Nopinori itapon:

—Co'ta carima': ¡Ama napotocosohué! itopiranquëmahuë', co natëramacohué'. Napoaton iporaso' canpoanta', tēpatona'pi i'huërētopiso pochin nitarinēnpoa', itërin. ²³ Inapitaso', Cosiri ya'ipi nataninso' co nitotopihuë'. Iquipito nanan quëráchin nontërin ni'ton, napopi. Nontohuachina, a'nari inahua nonpiquë ohuërërin ni'ton, co nitotopihuë'.

²⁴ Iinpita ninapotapiso natanahuaton, Cosiso amashamiachin pa'sahuaton, na'nërin. Na'nëi' cacotohuachina, huëantarín. Huë'sahuaton iinpita ni'tonēnquë piyapinēnpita camairín Simion macatona tonpocaiso'. ²⁵ Ina quëran camaitaantarín: “Costaronēnaquë trico po'motoco'. Coriqui pahuërētopisonta', inaquë chachin po'moantaco'. Naporahuaton, cosharo caracaiso marënta quëtoco',” itërin. Camairínso chachin piyapinēnpita nipi.

²⁶ Inapotohuachinara, moranēnaquë triconëna a'mitahuatona', ya'huëpi'pa' panantapi huachi.

²⁷ Huë'ëcaiso niniñquë cancompachinara, a'naso', moranën a'cacaso marë' costaronën i'shiritërin.

Inapopotirinhuë', trico marë' coriqui pahuërëtërinso' quënanin. Ina quënanaton, pa'yanin. ²⁸ Pa'yanaton, iinpita itapon:

—Ni'cochi. ¡Trico marë' pahuërëtërahuëso', ayantaantarinaco! ¡Costaronëhuëquë chachin quënanahuë! itërin. Iinpitaso natanahuatona', pa'pi pa'yanpi. Pa'yanahuatona', inahua capini ninontapi: ¡Yosë ana'intarinpoa ni'ton, co pahuërëtaaponahuë' trico quësarin! Nitopi.

²⁹ Ya'huëpikuë cancontahuachinara, ya'ipi napopiso pa'pina sha'huitopi:

³⁰ —Iquipito no'pa' hua'anquë camahuatoira, co yashinyántërahuë' nontërincoi. “Canpitaso', nëhuëtona'piro'sanquëma ipora,” itërincoi. ³¹⁻³² Napopotirincoihuë': “Co quiyaso' inacoihuë'. Co onporonta nëhuëtochinaihuë'. Ina tataquëranchin shonca catocoi ninai. Hua'hua nininso', Canaan parti tatarë' quëparitërin. A'naso nipirinhuë', ayarin,” itërai. ³³⁻³⁴ Napotohuatoira, itaantarincoi: “A'naquëma isëquë quëparichin. A'napitanquëmaso nipirinhuë', quëmopinëma capacaiso marë' trico quëpatoma', panantaco'. Napoaponahuë', iyaparima hua'hua nininso quëshimaco. Naporo huarë' co nëhuëtonapiro'sanquëmahuë ninamaso' nitotarahuë. Ina nitotohuato, iyaparima quëparitërinso' ocoitaranquëma'. Nisahuaton, noya huachi nanitarama iso no'paquë pa'anamaso',” itërincoi, itopi.

³⁵ Nani pa'pina sha'huitahuatona', trico ohuatopi. Ohuatohuachinara, Cosi iinpitaso', a'naya a'naya costaronënaquë, coriquinëna quënaantapi. Tanpanantëa'huayaquë ya'huëarin quënaantapi. Ina quënanatona', pa'pi pa'yanpi. Pa'pinanta pa'yanin.

³⁶ Naporo' Cacopori itapon:

—Canpitaso hui'nahuëpita tiquitaramaco. Cosi ayarin. Simionta capa. ¡Iporaso Mincanta yaquëpataantaramaco! ¡Ya'ipi inapita casa', ahuanta'huaso ya'huërin! itërin
³⁷ Naporó' Nopinori, pa'pin itapon:

—Iya'hua a'pahuatan, cari tata a'pairahuë. Co'so' quëshintahuatënquënhuë', cato hui'nahuëpita nininso', nanitëran tëpamaso', itërin. ³⁸ Cacoposo nipirinhüë', tapon:

—Hui'nahuëso', co onporo pa'sarinhuë'. In mashonën nani chiminin. Inaíchin ina yo'nanquëranchin nipiso' ya'huëarin. Pa'namaquë ina ya'huëré' ma'sha onpoan-tahuachin, caso mashoco, sëto tëpaponco huachi, tënin.

43

Mincamin Iquipitoquë quëpapiso'

¹⁻² Canaan parti co manta capacaso ya'huërinhuë' ni'ton, aquë aquëtë tanarotapi. Napoaton i'hua Iquipitoquë trico pa'anshipo' pë'yapi. Pë'yahuachinara, Cacoposo' naquëranchin hui'ninipita camaiantarin:

—Pa'mantatoma trico pa'amantaco', itërin.

³⁻⁵ Napopirinhüë' Cotari itapon:

—Co'ta tata hua'an napotërincoiso', nani sha'huitërainquën: “Co'so' iyaparima hua'hua nininso quëmahuatamahuë', ama o'macosohuë'. Ina quëmama huarë' tahuëretaranquëma',” itërincoi. Iya'hua a'paantohuatancoi, naporó huarë' trico pa'antomarainquën. Co'so' a'paantohuatancoihuë', co pa'maaraihuë', itërin.

⁶ —¡Canpitaso pa'pi co noyahuë' acoramaco! ¿Ma'marë chachinta ina quëmapi sha'huitërama a'na iya'hua ya'huëtërinquëmaso'? itërin pa'pini.

⁷ —Na'con natanincoi onpo ya'huëtëréhuasona nininso': “¿Nanpiárin tataparima'?” itahuatoncoi:

“¿A'na iyaparimanta ya'huërin?” itomantarincoi. Napo natanpachincoira, topinan a'panitërai. ¿Co quiyaso' nitotëraihuë': “Iyaparima hua'hua nininso quëshimacoi,” itiincoiso! itopi.

⁸ Naporo' Cotari pa'pin itaantarín:

—Tëhuëenchachin tata nanpicaso' nohuantohuatëhua', iya'hua a'paquë pa'i. Cari a'paiarahuë. A'paantohuatancoi a'naroáchin pa'sarai. Inapohuatëhua', co chiminarihuahuë'. Hui'napoapitanta', noya nanpiapi. ⁹ Iya'hua pa'pachin, cari ni'sarahuë. Ma'sha onpohuachinso', ca ana'intoco huachi. Co'so' quëshintahuatënquënhuë', chiminaquë huarë' na'inarahuë. ¹⁰ I'hua chachin napotasënquën a'pantërancoi naporini, jnani catoro pa'sahuatoí, huënanta'itoihuë'! itërin.

¹¹ Napotohuachina, pa'pini itapon:

—Co onpotacasohuë' ni'quëhuarë', isopoco nipachin: Hua'an nicanacamaso marë' iso no'paquë ma'sha noya noyatërinso'pita costaronëmaquë quëpaco': Parsamo nimirio, ninoi', pimo hua'sai', pimo yaqui', tanpapi nitërinso', ni'to nitërinso', inapita pi'pian pi'pian po'motahuatoma', quëpaco'. ¹² Coriquinta', catoro' pa'anacaso nanirinso', quëpaco'. I'hua ayantërinquëmaso', inaora chachin quëtaantaco'. Tapona tëhuëatona', ayantërinëinquëma'. ¹³ ¡Paco nipachin! Iya'hua quëparahuatoma', hua'an nimaantarico'. ¹⁴ Yosë ya'ipi nanitaparinso' nontarahuë catahuainquëma'. Ina nohuanton hua'an nosoro'inquëma'. Simionta nosoroaton ocoi'in. Naporahuaton, Mincanta a'painta'in. ¡Canta co hui'nahuan mashoco pochin quëparita'huaso Yosë nohuantohuachin, inapo'i nipachin! itërin.

¹⁵⁻¹⁶ Cacopo hui'ninpitaso', hua'an nicanacaiso ninin-sopita mapi. Ina masahuatona', coriquinta catoro pa'anacaso' nanirinsó' mapi. Naporahuaton, Min-camin quëparahuatona', Iquipitoquë pa'pi huachi. Cosi ya'huërinquë camahuachinara, nontopi. Cosiso', Min-camin quëpiso quënanahuaton, piyapinën camairin:

—Isopita pëinëhuëquë quëpaquë'. Naporahuaton a'nara ohuaca' tëparahuaton, anpiquë'. Ipora camotëchin nisahuaso', inapitaro'co coshatarahuë, itërin. ¹⁷ Napotohuachina, piyapinënso' ina inachachin ninin. Cosi iinpita ina pëinëinquë quëparin. ¹⁸ Napoaponahuë', inapitaso quëpasoi pa'yanpi. Pa'yanatona inahua capini ninontapi:

—Nonpintahuatënënpoa', pëinëinquë quësarinpóa'. I'hua coriqui ayantërinpoaso marë' quësarinpóa'. Masahuatënënpoa piyapinënpita pochin asacatarinënpoa'. Moranënpoapitarë chachin asacatarinënpoa', nitopi.

¹⁹⁻²¹ Napoaton Cosi pëinëinquë yaya'conpachinara, piyapinën itapona':

—Pi'pian sinioro nonchinquën topiraihuë'. I'hua chachionta o'mapoi, tëhuëinchachin trico pa'anapoi o'marai. Pa'anahuatoí panantápiraihuë', huancopi huë'ëconaiquë, costaronëhuëi i'shiritërai. I'shiritopiraihuë', coriqui pahuërëtëraisó' ya'ipi chachin costaronëhuëiquë quënanai. Napoaton quëtaanta'huanquëmaso marë' quëmantarai. ²² Incariso acomara, co quiyaso nitotëraihuë'. A'na coriquinta ipora trico pa'antohuatëinquëma', pahuërëta'huaiso marë' quëmarai, itopi. ²³ Napopirinahuë Cósí piyapinëniso':

—Sano cancantoco'. Ama pa'yancosohuë'. Naporo' pahuërëtëramaso', nani manahuë. Yosë chinotëramaso

nimara costaronëmaquë acotërinquëma'. Inachachin tataparimanta chinotërin, itërin.

Napotahuaton, Simion tashinan pëi quëran ocoirahuaton quëshirin. ²⁴ Ina quëran, ya'ipi chachin Cosi pëinënquë po'morin. Inaquë i'sha nipa'morantëcaiso marë' quëtërin. Moranënapitanta', a'carin. ²⁵ Camotëchin Cosirë' coshatacaiso', nani nitotopi. Napoaton ninapona pochin, nicanacaiso marë' quëshipiso', taparapi huachi.

²⁶ Cosi canquihuachina, nicanacaiso marë' quëshipiso' quëtopi. Naporahuatona', isonpi quëran no'paquë huarë' monshorahuatona', moshapi. ²⁷ Cosiri iinpita nontahuaton itapon:

—I'hua o'mapoma': ¿Tatahuëi ya'huëarin itëramaco pora? ¿Noya ya'huëarin? ¿Nanpiarin ipora huanta ti? itërin. ²⁸ Inapitaso' mónsho tahuatona':

—Tatahuëiso', quëma piyapinën pochin ninin. Noya ya'huëarin. Ipora huanta nanpiárin, itopi. ²⁹⁻³⁰ Cosiso yonquitopirinhüë', Mincamin quënanin. Inaso iya'huain. Ina yo'nanquëranchin nipiso'. Ina tasatahuaton, natanin:

—¿Isona: “Iya'hua a'na huëshirai” tënamaso ti? itahuaton, iin itapon: “¿Yosë chachin hua'hua catahuainquën!” itërin. Napotaso chachin iin ni'sahuaton, na'nëchináchin cancantërin. Napoaton a'naroáchin patoananëinquë ya'conahuaton, na'nërin.

³¹ Na'nërinso' pa'cotohuachina, nipa'morayaton, pipiantarin. Pipirahuaton piyapinënpita camairin: “¿O'huinco huachi!” itërin. ³² Cosiso', a'na misaquë nisha o'huintopi. Cacopo hui'ninpitanta a'na misaquë nisha o'huintopi. Iquipitoro'santa Cosirë' coshatopiso', a'na misaquë nisha o'huintopi anta'. Iquipitoro'saso', iprioro'sarë' coshatacaiso', na'in pochin ni'pi. Napoaton nisha coshatopi. ³³ Cosi iinpitaso', misaquë yahuënsëhuachinara, Cosiri a'naya a'naya sha'huitërin

huënsëcaiso marë'. Paninan'ton, ahuënsërahuaton, ina quëran niantarinso' ahuënsërin. Inapotaton, huïnshoin ninqüë huarë' ahuënsërin. Napoaton: "Pi'ipinënpoa no'tëquën tantiarinpoa'," topi. Napoatona itohuara capini nini'pi. Nini'sahuatona', pa'yanpi. ³⁴ Cosiso inaora ca'ninso chachin, iinpitanta a'carin. Mincaminso nipirinhüë' o'huïntohuachinara, a'napita iinpita quëran na'con na'con acotopi. Nani coshatohuachinara, napopináchin o'opi. Inapoatona capa cancantopi.

44

Cosi, iinpita tënirinsö'

¹ Nani ca'pachinara, o'opachinara, Cosiso piyapinën camairin:

—Isopita quëmapi'sa costaronënaquë, trico amëntatëquë'. Naporahuaton coriquinëna pahuërëtopisonta', a'naya a'naya costaronënuë chachin acotaantaquë'.

² Minënhüë prata quëran nininsonta', hua'hua nininso costaronënuë acotëquë'. Coriquinën, trico marë' pahuërëtërinso' pirayan acotëquë', itërin. Napotohuachina, piyapinënso' ina inachachin ninin.

³ Tahuëririnquë pi'i pipirahuaso Cosiso', iinpita nontahuaton a'parin. Napohuachina moranënapitarë chachin pa'pi huachi. ⁴⁻⁵ Ninano quëran pipitona iinpitaso co aquëyátërasoihuë', Cosiso piyapinën itapon:

—Apira quëmapi'sa pa'piso', imaquë'. Cantonahuaton napotëquë': "¿Onpoatonta canpitaso nosoropirinënuëmahüë', co noyahuë' ninama'? Prata quëran minë nininso', hua'anëhuë o'oton ninorinso chachin ihuatërama'. ¡Pa'pi co noyahuëchi ninama paya!" itëquë', itërin.

⁶ Cantonahuaton piyapinënso' Cosiri sha'huitërinso chachin itërin. ⁷ Napotohuachina, inapitariso itaantapi:

—¿Ihuatërama', itërancoi ti? ¿Co'chi quiyaso onporo tëranta', inapo'itoihuë'! ⁸ ¿Co'ta Canan parti quëran huarë' coriqui costaronëhuëiquë quënanpatoira, quëshiantaranquën pora? ¿Onporahuatoita iporaso', pratahuë nipon, orohuë nipon, hua'anën pëinën quëran ihuachitoihuë'? ⁹ Quiyaso' piyapinënpita pochincoi ninai. Incoi tëranta minë quënapahuatancoi, chimiin. Quiyanta', piyapinënpita pochin asacatocoi tënai, itopi. ¹⁰ Napotohuachina, Cosi piyapinënso' taantarin:

—Noyapa'. Naporama ni'quëhuarë', inapochinquëma nipachin. Nipirinhüë', insosona minë quënaparahüësoíchin, piyapinëhuë nisarin. A'napitanquëmaso', co manta onpoaramahuë', itërin. ¹¹ Napotohuachina, a'naya a'naya costaronëna chinohuaratona', i'shiritapi huachi. ¹² I'shiritohuachina yonisarin. Paninan nininso costaronën quëran caniaritahuaton, hua'hua nininso costaronënquë huarë', yonirin. Yonípachina, Mincamin costaronënquë quënanin huachi. ¹³ Ina nica-tona iinpitaso', pa'pi sëtahuatona a'moanpiso oshapi. Napohuachina, a'naya a'naya pë'pëtonëna moranënaquë a'mitahuatona', naquëranchin ninanoquë ayaimantapi.

¹⁴ Cotasó', iinpitarë chachin Cosi pëinënquë canconpachina, inaso ya'huëarin quënamantapi. Quënanahuatona', isonpi quëran no'paquë huarë' monshorahuatona', moshai. ¹⁵ Moshasoí', Cosiso iinpita itapon:

—¿Co'chi canpitaso yonquinahuano'sa pochinhuë ninama paya! ¿Caso chiníquën nanantërahuë ni'ton, nito ninorahuë! itërin. ¹⁶ Napotohuachina, Cotari itapon:

—¿Tëhuëenchachin co onpo a'pania'huainso nanitëraihuë'! ¿Co naporaihuë', co ta'cahuaiso ya'huërinhuë'! Oshahuanaiso', nani Yosë nitotërin. Ma'tana ya'huarai. Minënën maninsorë chachin asacatocoi, itopi. ¹⁷ Napotopirinahuë', Cosirisó itapon:

—Co napoarinhue'. Insosona minënëhuë quëna-papisoíchin piyapinëhuë nisarin. A'napitanquëmaso', tatama ya'huërinquë noya panantaco'. Co insonta ma'sha onpotarinquëmahuë', itërin.

Cota, Mincamin ya'huërenamën yaquëparitërinso'

¹⁸ Così napohuachina, Cotari amasha ya'carirahuaton, itapon:

—Pi'piyan sinioro nonchinquën topirahuë. Yonquirahuëso no'tëquën sha'huichinquën. Quëmaso' huaraon pochachin chiníquën nanantëran. Napoaton ama no'huitonco ana'intaancoso marëhuë' napotaranquën. ¹⁹ I'hua huë'naiquë, quëmaso natanancoi tatahuëi ya'huëtërincoiso'. A'na iyahuëinta ya'huëtërincoiso', natanancoi. ²⁰ Quiyarinta naporo sha'huitëranquën: “Tatahuëi ya'huëtërincoi, nani máshoya,” itërainquën. A'na iya'huanta hui'napi ya'huëtërincoiso', sha'huitërainquën. Inaso', tatahuëi nani máshoya niso' hua'huatërin. Naporo chachin sha'huitëranquën tatahuëri na'con nosororinso'. Ina yo'nanquëranchin hua'huatopisopita cato ya'huëpirinahuë', a'naso ayarin ni'ton, inaíchín quëparitërin. Napoaton nosoromiatërin. ²¹ Naporo' sha'huitërancoi nohuitamaso marë' quëca'huaiso'. ²² Napotohuatancoira, sha'huitërainquën: “Iya'huaso', co nanitërinhuë' pa'pin huëshicaso'. Huëshirin naporini, pa'pinso' sëtori tëpa'itonhuë’,” itërainquën. ²³ Napotopiranquënhuë': “Co'so' iya'hua quëpatamahüë', co onporonta tahuëretaranquëmahuë’,” itërancoi.

²⁴ Tatahuëitaquë canconpatoira, ya'ipi quëma napotërancoiso' sha'huitërai.

²⁵⁻²⁶ Hua'quimiachin quëran, tataso' camairincoi: “Pa'sahuatoma' trico pa'amantaco’,” itopirincoihuë', quiyariso': “Co nanitëraihuë'. Iya'hua a'paantohuatancoi,

naporo huarë' pa'sarai. Co'so' ina quëpahuatoihuë', co hua'an tahuërëtarincoihuë'," itërai. ²⁷ Napotohuatoira, tatahuëi sha'huitërincoi: "Canpita nitotërama sa'ahuëco' catoíchin hua'huaninso'. ²⁸ A'naso', ayarin. Napoaton naporo quëran huarë' co quënanchinahuë'. Pa'piniri ca'mara ténahuë. ²⁹ Iin ya'huërë' quëparamaquëya ma'sha onpohuachin, canpita tëhuëarama'. Canpita tëhuënëmaquë caso mashoco sëto tëpaponco huachi," itërincoi.

³⁰⁻³¹ Tatahuëso', iya'huarë' a'naíchin pochin nipi. Co'so' quiyarë' pantahuachinhuë', tatahuëso chiminapon. Quiya tëhuënëhuëiquë tata mashoyaso' sëtori tëpapon. ³² Co'huara huë'shamátërapoihuë' sha'huitërahuë: "Iya'hua a'paantohuatancoi, cari ni'sarahüë. Ma'sha onpohuachinso', ca ana'intoco huachi," itërahuë. Naporahuaton napotomantarahuë: "Co'so' quëshintahuatënquënhuë', chiminaquë huarë' na'inarahuë," itërahuë. ³³ Napoaton nontaranquën natanco topirahuë. Ca iya'hua ya'huërënamën quëma piyapinën quëparichi ténahuë. Inaso iinpitare', pananta'in. ³⁴ Co'so' iya'hua pantahuachinso', co caso nanitërahuë tatahuëtaquë, pananta'huaso'. Tatahuë ma'sha onporinso', co yani'nahuë', itërin.

45

Iinpitari Cosi nohuitopiso'

¹ Ya'ipi piyapinënpita ni'tonënuë Cotari nontërinso tonitohuachina, Cosiso co huachi ahuantërinhuë'. Co huachi ahuantatonhuë', Iquipito nananquë chiníquën nonin: "¡Ya'ipinquëma pipico!" itërin. Napotohuachina, ya'ipi piyapinënpita pipipi. Iinpitareáchin nicaso', nohuitacaiso marë' sha'huirin. ² Sha'huiton Cosiso', na'nëmiatarin huachi. Chiníquën na'nërin ni'ton, ya'ipi iquipitoro'sa nitotopi. Huaraon pëinënuë huarë'

a'naquënso pa'sahuatona', sha'huitonpi. ³ Naporu huarë' Cosiso', inahuara nanamënaquë iinpita nontërin:

—¡Ca mini Cosico! ¿Nanpiárin iporahuanta tata? itërin. Napotopirinhüé', iinpitariso pa'pi të'huatatona', co nani-topihuë' nonacaiso'. ⁴ Të'huatopirinhüé', Cosiriso itapon:

—Ama iyaro'sa të'huatocosohüé', ya'caritoco', itërin. Naporu huarë' iinpitari ya'caririn. Ya'carihuachinara, itaantarín:

—Ca mini iyaparimaco. ¿Co'ta iráca nicatono'sa Iquipitoquë huëcasoi pa'anamaco?

⁵ Napotëramacoso marë' ama canpitaora nino'huicosohüé'. Co canpitaso yonquipiramahué', Yosë chachin aquëchitiirínco. Notohuaro' piyapi'sa ananpicaso marë' aquëchitërinco. ⁶ Ipora huarë' iso no'paquë, cato pi'ipi nisarin tanarotopiso'. A'natërápo pi'i chachin, pahuanarin. Ina nápo pi'i sha'topirinhüenta', co manta nitërinso' macaponahué'. ⁷ Napotëranquëmaso chachin nisarin. Yosëso nipirinhüé', aquëchitiirínco. Canpitanta shiparima ya'huëtiinquëmaso marë' naporin. Canpita chachinta', huëhuëpiro ninin quëran nicha'ëinquëmaso marë' aquëchitiirínco. ⁸ Inapocaso ni'ton, co canpita nohuanton isoporinquë huë'nahué'. Yosë chachin a'parínco ni'ton, huë'nahuë. Ina nohuanton, huaaron ayonquina'pi nica'huaso marë' ya'conahuë. Ya'ipi ma'shanënpita a'paiato, piyapinënpitanta', camaica'huaso marë' ya'conahuë. Naporahuaton, ya'ipi Iquipitoquë huaaron ya'huërenamën hua'anënta'huaso marë' acorínco.

⁹ Manóton paantatoma', tata sha'huitonco': “Cosi ya'huëarin, iso pochin nanan a'patiarinquën: ‘Ya'ipi Iquipito no'paquë hua'anënta'huaso marë' Yosë acorínco. Manóton o'maton, ni'quimaco. ¹⁰ Ya'ipi

hui'nanpita, shia'huaro'sa', inapitarë chachin, o'maco'. Pë'tahuanëmapita, ma'shanëmapita, ya'ipi ya'huëtërinquëmaso', quiquiimaco'. O'mahuatama', Cosin parti acoaranquëma'. Inapohuatama', co aquëya quëranhuë' nini'sáparihua'. ¹¹ Naro'pa huachi carima cosharo quëtáponquëma'. Ya'ipi huë'namaso nápo chachin co manta ichipahuantaranquëmahuë'. A'natërápo pi'ipi pahuanarin tanaro tahuëri'sa na'huëcaso ni'ton, napotápëinquëma', itoco'. ¹² Iya'huanta', canpitanta', ya'ipi naporahuëso', nani natanamaco. ¹³ Chiníquën nanantato Iquipitoquë hua'anëntërahuësonta', nani ni'nama'. Ya'ipi ni'namaso' tata sha'huitonco'. ¡Manóton paantatoma tata macontaco!' itërin.

¹⁴ Napotahuaton, iya'huain iporin. Ina iporin quëran na'nërin. Mincaminta', Cosi iporin quëran na'nërin.

¹⁵ Ina quëran Cosiso', ya'ipi iinpita noya nontaton së'quërin. Inapitanta iporahuaton na'nërin. Ina piquëran inapitarinta co huachi të'huatatonahuë', noya nontopi huachi.

¹⁶ Huraon pëinëinquënta', a'naroáchin nanan nin-canin: "Cosi iinpita canquipi," itopi. Ina natanahuaton, huraonso catahuarinsopita hua'ano'sarë chachin noya cancantopi. ¹⁷ Noya cancantaton huraoniso', Cosi itapon:

—Iyaro'sa sha'huitëquë', pë'tahuanënaquë trico a'mitahuatona', Canaan parti pananta'ina'.

¹⁸ Paantatona', pa'pina quëma'ina'. Ya'ipi quëmopinënpitarë chachin, o'ma'ina'. O'mahuachina', Iquipitoquë noya noya no'pa' nininso', cari quëtarahuë. Napoaton inapitaso', iso no'paquë ma'sha noya noyatërinso'pita, capona'. ¹⁹ Sa'ina', hui'nina', pa'pina', inapita quëmacaíso marë', camaiquë toronano'sa isëran quëpa'ina'. Sha'huitëquë a'naroáchin huë'ina'.

²⁰ Naporahuaton, ama aquëtë ma'shanënapita yonqui'inasohuë'. Iquipitoquë ma'sha noya noya nininsopita, inapitari hua'anëntapona', itëquë', itërin. ²¹ Napotohuachina, Cacopo hui'ninpitaso' ina inachachin nipi. Huraon camaitërinso chachin, Cosiri toronano'sa quëtërin. Naporahuaton cosharo iraquë caracaisonta', quëtërin. ²² O'nanpiracaisonta', ya'ipi iinpita ananitëra'piarin. Mincaminso nipirinhüë', cara pasa coriqui prata quëran nininso' quëtahuaton, a'natëräpo a'mocaso quëtërin. ²³ Pa'pionta', shonca moraquë, noya noya ma'sha Iquipitoquë ya'huërinso', a'patontarin. Naporahuaton shonca moraquë chachin, trico, pan, cosharo', inapita a'patontarin. O'mahuachina carimacaiso marë' a'patontarin. ²⁴ Pacacaiso marë' nontohuachinara, Cosiso iinpita itapon:

—Osharan paco'. Amana iraquë nino'huíracosohuë', itërin. Napotohuachina pa'pi huachi.

²⁵ Inapitaso', Iquipito quëran pipirahuatona', Canaan parti canconpi. Pa'pina ya'huërinquë chachin canconpi huachi. ²⁶ Pa'pina nontatona sha'huitopi: “¡Cosi nanpiárin tata! ¡Inari ya'ipi Iquipito no'pa' hua'anëntërin!” itopi. Ina natanahuaton, Cacoposo pa'yanëinquë tachianantërin. Sha'huitopirinahuë', co natëtërinhuë'. ²⁷ Napoaponahuë', Cosiri nanan a'patërinso natanin. Ina natanahuaton, toronano'sa quëpamacaiso marë' a'patontarinsonta', ni'nin. Naporo huarë' capa cancantomiatërin huachi. ²⁸ Capa cancantaton tapon: “¡Tëhuëinchachin Cosi nanpiárin! Co'huara chimiantërasocohüë' pa'mato nimai,” tënin.

¹ Cacoposo' ya'ipi huëntonënë chachin pa'sarin. Ya'ipi ma'shanënpitarë' pa'sarin. Piirsipaquë canconpachinara, ma'sha tëparin. Tëparahuaton, pa'pinco' Yosë chinotërinso chachin chinotërin. ² Naporo tashi Yosëri hua'narëso pochin ya'notërin. Ya'notahuaton, nininën quëran përarin: “Cacopo” itërin. Napotohuachina, inariso itapon:

—Ma'ta Siniro ya'huarahuë, itërin.

³ —Caso Yosëco. Tataparionta chinotërinco. Iquipitoquë pa'macaso marë' ama të'huaquësohuë'. Inaquë shiparinpita na'atona', panca nacion ocoiaponá'. ⁴ Canta quëmaro'co Iquipitoquë, pa'marahuë. Naporahuaton ca chachin, ina no'pa quëran shiparinpita ocoiarahuë. Inaquë chiminpatan, Cosi nocoarinquën, itërin.

⁵ Ina quëran Cacoposo', Piirsipa quëran paantarin. Hui'ninpitari toronanquë a'mitopi. Huaraoi quëpamacaiso marë' toronano'sa a'patontarinquë, inapotopi. Sa'ina', hui'nina', inapitanta a'mitopi. ⁶⁻⁷ Cacoposo', hui'ninpitarë chachin pa'sarin. Hui'ninpitanta sa'ina hui'ninpitarë chachin pa'sapi. Ya'ipi inapitarë chachin pa'sápatona', Iquipito no'paquë huarë' camapi. Ya'ipi ma'shanënapitanta Canaan parti ya'huëtopiso', quiquipi. Pë'tahuanënapitanta', Ohuicaro'sa', ohuacaro'sa', chiporo'sa', inapitanta quiquipi.

⁸ Isopita, Cacopo quëran pipipisopita Iquipitoquë pa'mapi. Inapita chachin israiro'sa itopi anta': Paninantërinso', Nopino. ⁹ Ina hui'ninpitaso': Anoco, Huaron, Ison, Caromi, inapita. ¹⁰ Simion hui'ninpitanta', Quimoino, Camin, Ohuato, Caquin, Sohuaro, Saono, inapita. Saonoso', Canaan sanapiquë hui'nahuaninso'.

¹¹ Nihui hui'ninpitanta', Coirison, Quiato, Mirari, inapita.

¹² Cota hui'ninpitanta', Iri, Onan, Sira, Parisi, Saro,

inapita. Iri, Onan, inapitaso', Canaan parti chachin chimin piso', nani nitotërëhua'. Parisi hui'ninpitanta', Ison, Amoro, inapita. ¹³ Isacaro hui'ninpitanta', Toran, Popan, Copo, Simiron, inapita. ¹⁴ Saporono hui'ninpitanta', Siriti, Iron, Cariri, inapita. ¹⁵ Ina nápo Cacopo hui'ninpita quëmapi'sa Niaquëya ya'huëpi. Sanapinta a'nara ya'huëtërin: Tina itërinso'. Inapitaso', Patan-aranquë ya'huapon hui'nahuaninsopita. Nia quëran pipipisopitaso', cara shonca cara ya'pi', sanapirë chachin icanpi.

¹⁶ Caro hui'ninpitanta', Sipion, Aqui, Ison, Soni, Iri, Aroti, Ariri, inapita. ¹⁷ Asiri hui'ninpitanta', Imina, Isopa, Isopi, Piria, inapita. Oshinanta ya'huërin: Sira itopi. Piria hui'ninpitanta', Ipiri, Mariquiri, inapita. ¹⁸ Caro, Asiri, inapitanta Cacopo hui'ninpita Siripaquëya nipiso'. Ina quëran nipisopitaso', ya'ipiya quëran shonca saota ya'pi', icanpi. Siripaso' Napanori Nia catahuacaso marë nicanarinsó', nani nitotërëhua'.

¹⁹ Naquiranta Cacopo sa'in chachin ninin. Ina hua'huinpitanta', Cosi, Mincamin, inapita. ²⁰ Cosiso', Asinaquë hui'nahuaninsopita: Manasisi, Iprain, inapita. Inapitaso', Iquipitoquë nasitopi. Asinanta', ayonquianta'inquëma'. Inaso', Potihuiria hui'nin. Potihuiranta', On ninanoquë corto hua'an ya'conin. ²¹ Mincamin hui'ninpitanta', Pira, Piquiri, Asipiri, Quëra, Namano, Iqui, Nosi, Mopimo, Opimo, Arato, inapita. ²² Ina nápo Naqira quëran nipisopita ya'huëpi. Shonca catapini ya'pi ya'ipiya quëran icanpi.

²³ Tanoso', a'naíchín hui'nahuanin: Osimo itërin. ²⁴ Nipitari hui'ninpitanta': Casiiri, Coni, Quisiri, Sirimo, inapita. ²⁵ Tano, Nipitari inapitanta Cacopo hui'ninpita nipi. Inapitaso', Piraquëya nipiso'. Ina quëran nipisopitaso', ya'ipiya quëran canchisé ya'pi', icanpi. Piranta', Na-

panori Naquira catahuacaso marë' nicanarinso', nani nitotërhua'. ²⁶⁻²⁷ Iquipitoquë pa'mapisopita, saota shonca saota ya'pi icanpi. Ya'ipi inapitaso', Cacopo quëran pipipisopita. Hui'ninpita sa'inaso' co pichipihuë'. Cosi hui'ninpitaso' cato. Inapitaso' inaquë chachin nasitopi. Cacopo, Cosi, inapitarë' canchisë shonca ya'pi ya'ipiya quëran icanpi.

²⁸ Co'huara Cosin parti camayátërasoihuë', Cacosopo' Cota camairin: “Cosi sha'huitëquë huë'in, Cosin parti nacapi'inco,” itërin. Inaquë Cota paaso', Cacosopo ya'ipi huëntonënë chachin Cosinquë camapi huachi. ²⁹ Iin cantomarahuaton Cotaso', pa'pini nanan a'patërinso sha'huitërin. Sha'huitoahuachina Cosiso', a'naroáchin piyapinënpita camairin toronanën tapacaiso marë'. Inaquë huënsërahuaton, Cotarë chachin pa'nin. Pa'sahuaton pa'pin quënanconpachina, iporin. Iporinquëranchin hua'qui na'nërárin. ³⁰ Naporo' Cacopori, itapon:

—Ayapiranhuë', quënaantaranquën ni'ton: ¡Iporaso' chiminpatonta noyatapon huachi tënahué! tënin.

³¹ Pa'pin nani nontahuaton Cosiso', ya'ipi iinpita, quëmopinënpita inapita itapon:

—Huaeron nicapo pa'sarahué. Pa'sahuato itapo: Ya'ipi quëmopinënhuëpita Canaan parti ya'huëpirinahuë', yacapainacoso marë' o'mapi. ³² Ohuacanënapita, ohuicanënapita, ya'ipi ma'shanënapita quiquimapi. Inapitaso pë'tahuatona'piro'sa', itarahué. ³³⁻³⁴ Napotohuato, huaeron përasarinquëma'. Përatënuquëma' maquësona sacatëramaso' natanpachinquëma': “Quiyaso', shimashonëhuëipita pochachin, ohuica pë'tahuana'piro'sacoi,” itoco'. Napohuatama', Cosin partiquë ya'huapoma'. Iquipitoro'saso', ohuica pë'tahuana'piro'sarë', napopináchin ya'huëcaiso', na'in.

Napohuatama', canpitaráchin inaquë ya'huapoma', itërin.

47

¹ Cosiso', pa'pin, iinpita, inapita nontahuaton huaraon sha'huitapon pa'nin: “Tatahuë, iyahuëpita, inapita Canaan parti quëran o'mapi. Ya'ipi ohuicanënapita, ohuacanënapita, ma'shanënapita, inapitarë chachin o'mapi. Nani Cosin parti niquipi,” itërin. ² Ina piquëran a'natëräpo iinpita huayonin. Huayonahuaton, huaraoni nohuitacaso marë' quëparin. ³ Naporo' inari natanin:

—¿Maquëta canpitaso sacatërama'? itërin.

—Quiyaso' quëma piyapinënpita pochincoi ninai. Shimashonëhuëpita pochachin ohuica pë'tahuatona'piro'sacoi. ⁴ Canaan parti ya'huëpiraihuë', na'con tanarotërai. Pastonta', ohuicaro'sa capacaiso', yanirin. Napoaton no'panënuquë o'marai ya'huapoi. Yosë marë' nohuantëquë', Cosin parti ya'huë'i topiraihuë', itopi. ⁵ Napotohuachinara, huaraoniso' Cosi itapon:

—Yacapainënuquënso marë' tataparin, iyaparinpita, inapita o'mapi. Nani o'mapi ni'quëhuarë', ⁶ ya'ipi Iquipito no'pa' hua'anëntërahuëquë, noya inapita ya'huëcaiso'. Cosin parti noya noya no'pa' ninin. Inaquë ya'huëcaiso marë' quëtëquë'. A'naquën quëmopinënpita pë'tahuatacaso' noyá nitotohuachina', caquën pë'tahuanëhuëpita, a'paicaiso marë' acoquë', itërin.

⁷ Ina piquëran Cosiso', huaraon anohuitacaso marë' pa'pionta quëparin. Cantontahuaton Cacoposo', monsho tënin, nontacaso marë'. ⁸ Huaraoni ni'sahuaton natanin:

—¿Onpo pi'ita ya'huëtërinquën? itërin.

⁹ —Nani pasa cara shonca pi'ipi ya'huëtërinco. Co ya'huëmia ya'huëatohuë', patë patërantarahuë. Inapoato na'con parisitërahuë. Shimashonëhuëpitaso', na'con

na'con tahuëri ni'pi. Co caso inapita icantapohuë' nimara tēnahuë, itërin. ¹⁰ Cacoposo nani huaraon nontahuaton, Cosirë chachin pa'nin huachi.

¹¹ Ina quëran Cosiso', Iquipitoquë noya noya no'pa' nininso' quëmopinēnpita quëtërin. Huaraoni camairinso chachin ninin. Inapoatona Cacoposo' hui'ninpitare chachin Namisi parti no'pahuanpi. Namisiso', Cosin itopi anta'. ¹² Naporahuaton Cosiso', ya'ipi quëmopinēnpita cosharo quëtárin. Panca huënton nininso' na'con na'con, quëtërin. Caraya nininso', pi'piyan quëtërin. Inapotërin.

Iquipitoquë onpo sacatacaiso', Cosi camaitërinso'

¹³ Co insëquë tëranta trico ya'huërinhuë'. Napoaton na'con na'con tanarotopi huachi. Canaan partiquënta', Iquipitoquënta', piyapiro'sa tanari tiquirarin. ¹⁴ Inaquëpita ya'huëpisopita, Cositaquë trico pa'anápirinahüë', nii'quianapi huachi. Ya'ipi coriqui trico marë' pahuërëtopiso', Cosiso yontonin. Yontonahuaton huaraon pëinēnquë taparin.

¹⁵ Canano'sa', iquipitoro'sa', inapita coriquinëna i'quihuachinara, iquipitoro'saso', Cosi nontapona pa'pi:

—¡Yosë marë' cosharo quëtocoi! Capa nii'quianarai huachi. Capa coriqui ni'ton, co huachi cosharo quëtohuatancoihüë', tana tēpaponcoi quiyaso'. Ina marë' quëmanta co huachi noya nisananhuë', itopi.

¹⁶ —¡Naporinchi paya! Capa coriquinëna ni'quëhuarë', pë'tahuanëmapita nipachin quëco'. Ina quëpatama', trico quëtarainquëma', itërin Cosiri. ¹⁷ Napotohuachina iquipitoro'saso', pë'tahuanëna quëshipi: Cahuarionëna', ohuicanëna', ohuacanëna', moranëna', inapita quëshipi. Inapita marë' naporo pi'iquë trico canpiatërin.

¹⁸ Ina pi'i na'huëanatopi. A'na pi'i maantarinquë naquëranchin iquipitoro'saso', Cosi paapantapi nontaan-tacaiso marë':

—Nani quëma nitotëran capa coriqui ya'huëtërincoisohuë'. Ya'ipi pë'tahuanëhuëipitanta canpitanquën ninin. Co huachi ma'sha tëranta ya'huëtërincoihuë' pahuërëta'huaiso'. No'panëhuëíchin ya'huërin. Naporahuaton quiyanta ya'huëarai.
¹⁹ Quiyaora chachin nipachin, no'panëhuëirë'coi pa'ancoi. Ina ya'huërenamën trico quëtocoi. Inapohuatoi huaraon piyapinënpitacoi nisarai. Ina marë' no'panëhuëiquë chachin sacachi. Cosharo quëtohuatancoi, no'panëhuëiquë sacatarai ni'ton, co nitapiarinhuë'. ¡Taquihuatoiso', no'panëhuëinta' pantatarin. Inapohuatoi, quëmanta co manta canaponhuë'! itopi.

²⁰ Napotohuachinara, Cosiso ya'ipi iquipitoro'sa no'panëna huaraon marë', pa'antëra'piarin. Co manta capacaisohuë ni'ton, no'panëna pa'ana'piapi. Inapopi ni'ton, ya'ipi Iquipito no'pa', huaraoni hua'anëntërin huachi. ²¹ Naporahuaton ya'ipi Iquipito no'paquë iquipitoro'sa ya'huërinso', Cosiri pa'anaton piyapitërin. ²² Corto hua'ano'sa no'panënáchin co Cosiri pa'antërinhuë'. Inapitaso' huaraoni topinan trico quëtárin ni'ton, co no'panëna pa'anacaiso ya'huërinhuë'.

²³ Ina quëran Cosiri piyapi'sa itapon:

—Iporaso', huaraon hua'anëntërinquëma huachi. No'panëmanta hua'anëntërin. Ma'tana ya'pirin ya'huëarin quëpatoma', sha'co'. ²⁴ Napoaponahuë', sha'namaso' nanitohuachin, a'natërápo costaro quëran a'na costarora huaraon quëtamaso ya'huërin. Catapini costaroso nipirinhüë', canpitaora marë' nisarin. Hui'namapita, yacaparinquëmasopita, inapitanta capacaiso marë' nisarin. Naporahuaton ina quëran chachin shacacamaso ya'huërin, itërin.

²⁵ Napotohuachina, inapitaso taantapi:

—Noyapa'. Inapochin nisarai. Quémaso noya piyapinquén ni'ton, tana tēpaincoiso nipirinhüé', nicha'érancoi. ¡Huaaron nipachin piyapichincoi! itopi. ²⁶ Inapoaton Cosi camaitērin ya'ipi Iquipito no'paquē piyapinēnpita ma'sona nicacaiso'. Sha'topiso nanitohuachina, a'natērāpo costaro quēran, a'nara huaraon quētacaiso ya'huērin. Iso quirica ninshitasoco huarēnta', ina camaitērinso', ipora huanta Iquipitoquēso ina chachin nisapi. Corto hua'ano'saso nipirinhüé', co huaraon marē quētacaiso ya'huērinhué'. Inapita no'panēnaso', co huaraoni pa'antērinhué' ni'ton, co quētopihué'.

Cacopo nohuantērinso'

²⁷ Israiro'saso', Iquipito no'paquē ya'huēapi huachi. Cosin parti no'pa' mapi. Inaquē ya'huēapona pochin na'amiatopi. ²⁸ Cacoposo shonca canchisē pi'ipi, Iquipitoquē ya'huēantarin. Ya'ipiya quēran pasa catapini shonca canchisē pi'i icanin.

²⁹ A'na tahuēri Cacoposo', nani chiminacaso ya'caritērin ninatanin. Napoaton Cosi sha'huitacaso marē' a'nara a'parin. Huē'pachina, itapon:

—Tēhuēnchachin nosorohuatanco, nohuantērahuēso' niqué'. Ina yanipatanso', tonaroana sē'huatoco. Sē'huatatonco: “Yoscoarē' nohuantēranso' nisarahüé,” itoco'. ¡Caso chiminpato, ama Yosē marē isēquē pa'pitocosohüé'! ³⁰ Shimashonēhuēpita quēnancona'huaso tahuēri nanitohuachinco, Iquipito no'pa quēran quēpaco. Quēparahuatonco, inapita po'mopiquē, canta po'moontaco, itērin.

—Noyapa'. Inapochinquén nipachin, itērin Cosiri.

³¹ —Yoscoarē' inapochinquén itoco, itaantarin pa'pini. Napotohuachina, Cosiso': “Yoscoarē' inapotaranquén,”

itërin. Ina natanaton, Cacoposo, pë'saranënquë huënsërin. Inaquë huënsërin quëran, “Yosparinquën,” ta'caso marë' mónsho tënin.

48

Iprain, Manasisi inapita noya ya'huëcaiso marë' sha'huitërinso'

¹ Ina piquëran miachin Cacoposo' caniorin. Napohuachina Cosi sha'huitopi. Ina natanahuaton, nicapon pa'nin. Hui'ninpitanta cato chachin quëparin. Manasisi, Iprain, inapita. ² Cosiri nicapon huë'ninso sha'huitohuachinara, chiníquën cancantaton pë'saranënquë huënsërin. ³⁻⁴ Cosiso', hui'ninpitare chachin ya'coontarahuaton pa'pin nontoonin. Ina quëran Cacoposo' Cosi itapon:

—Yosë ya'ipi nanitaparinsó', Noso ninanoquë ya'notërinco. Inaso ninano', Canaan parti ya'huërin. Ya'notahuatonco, iso pochin noya ya'huëca'huaso marë' sha'huitërinco: “Ni'quë'. Ca nohuanto, notohuaro' hui'nanpita ya'huëtarinquën. Quëmá quëran pipipsisopita, na'a naciono'sa ocoyapona'. Naporahuaton, inapita, iso no'pa' quëtarahuë. Inapitari hua'anëntomiatapona',” itërinco. ⁵ Hui'nanpita Iprain, Manasisi, inapitaso co'huara yacapaponquën huë'shamátërasocohuë' ya'huëtarinquën. Inapitaso' caquën nicapona'. Napoatona', Yosë no'pa' hua'anënta'huaso sha'huitërinco', hua'anëntapona'. Nopino, Simion, inapita pochin ni'tona', hua'anëntapona'. ⁶ Inapita piquëran hui'nahuanpatan, quëmaoranquën nisapi huachi. Inapitaso' Iprain, Manasisi, inapita iya'huainpita nicapona'. Ina ni'tona iin mashonëna no'panëna quëran, inapitanta', no'pa' macapona'. ⁷ Co topinan

napotaranquënhuë'. Mamaparin co aquëtë hua'huaninso marëhuë', napotaranquën. Quëmantanani nitotëran: Patan-aran quëran huënantasëhua', Canaan parti quëmaquën mama tëparëhua'. Iporata ninano ya'cariya nicasëhua', chiminin. Chiminpachina, inaquë chachin ira pirayan pa'pitërehua'. (Ina ninanoso', ipora marë' Pirin itopi anta'.)

⁸ Ina ta'sochachin a'nanaya Cacoposo' tahuëretahuaton ni'pirinhuë', Cosi hui'ninpita quënanin. Inapita quënanaton, hui'nin natanin:

—¿Inpitata isopitaso'? itërin.

⁹ —Isopita mini hui'nahuëpita. Yosë nohuanton nara'pa' ya'huëtëringoso', itërin Cosiri.

—Amashachin aya'carico. Noya ya'huëcaiso marë'sha'huichi, itaantarin Cacopori. ¹⁰ Cacoposo' noyá mashoya ni'ton, co huachi ina inahuë quënantërin. Napoaton Cosiri hui'ninpita aya'caririn. Napohuachinara, Cacoposo shinpita iporahuaton apinorin. ¹¹ Ina quëran Cosi itapon:

—Co huachi onporo tëranta quënana'huanquënso' yonquipirahuë', Yosë nohuanton hui'nanpitanta quënanahuë. ¹² Pa'pin to'topitënuë hui'ninpita huën-sëápirinahuë', Cosiri ahuanirin. Ahuanirahuaton, pa'pin notënanquë isonin. Isonin quëran no'paquë huarë' monshorin. Noya nicaton napotërin.

¹³ Ina quëran cato hui'ninpita chachin manin. Iprainso', inchinanën quëran së'quërin. Ya'huëre' Manansisiso' ahüënanën quëran së'quërin. Inapo së'quërin quëran pa'pin aya'caririn. Napoaton Iprainso', shiin ahüënanën quëran acorin. Ya'huëre' Manansisiso', shiin inchinanën quëran acorin. ¹⁴ Cacoposo nipirinhuë', tanpaquënpita chi'huaratahuaton, inchinanën quëran Iprain së'huamotorin. Manansisiso paninan nipirinhuë',

ahuënanën quëran sê'huamotorin. ¹⁵⁻¹⁶ Inapora huaton
Cosi noya ya'huëcaso marë' iso pochin sha'huitërin:
“Shimashonëhuëpita Apraan, Isaco, inapita Yosë natëpi.
Canta hua'huatërahuë quëran huarë' ina chachin noya
a'pairinco.

Ina Anquëninën* chachin ya'ipi ma'sha onporahuë
quëran, nicha'ërinco.

Inari chachin isopita hui'napi'sa catahuain.

Notohuaro' hui'ninpita ya'huëchina'.

Hua'huayátërahuë, isoro'paquë na'aina'.

Inapita nicatona piyapi'sa', yonqui'inaco.

Tata Isaco, tata masho Apraan, inapitanta yonqui'ina'”
itërin.

¹⁷ Cosiso nipirinhue', paninantërinso' ahuënan
quëran shiini sê'huamotorinso' ni'nin. Ina nicaton co
noyahuë' cancantërin. Napoaton pa'pin inchinan imirin
masahuaton, Iprain motën quëran chi'huincatërin.
Chi'huincatahuaton Manasisi motënuë acotërin.

¹⁸ Inapoapon pochin pa'pin itapon:

—Co tata. ¡Ama inapoquësohuë'! Isocha pani-
nanso'. Inchinan imira quëran, ina sê'huamotoquë',
itërin. ¹⁹ Pa'pinso nipirinhue', co nohuantërinhuë' in-
apocaso'. Napoaton itapon:

—¡Naporin mini conpa, nani nitotërahuë! Manasis-
inta shinpita quëran panca nacion nizarin. Iyaa'huainso
napoaponahuë', noya noya nicaton shinpita quëran
na'con na'con naciono'sa pipiarin. ²⁰ Naporo tahuëri
chachin, Cacopori shinpita nóya yonquirapiton iso pochin
sha'huitërin:

—Israiro nacionquë ya'huëpisopita noya ya'huëcaiso
marë' yasha'huitohuachina', canpita nininëma

* 48:15-16 Yosë Anquëninën topachinaso': Yosë chachin ta'tona napopi.

yonquiatona iso pochin sha'huitapona': "Yosë quëmanta catahuainquën. Iprain, Manasisi, inapita catahuarinso pochachin catahuainquën," niitapona', itërin. Inapoaton, Cacoposo Iprain'ton acorin. Manasisiso nipirinhüë', piquëran acorin.

²¹ Ina quëran Cosi tahuërëtahuaton itapon:

—Ni'quë'. Caso chiminapo huachi. Yosëso nipirinhüë', ya'huëmiataton catahuarinquëma'. Inari chachin shimashonëma no'panënuquë quëpanantaponquëma'.

²² Quëmaso' ya'ipi iyaparinpita quëran, panca pancana no'pa' quëtëranquën. Siquimo motopi quëtëranquën. Inaso' no'pa', amororo'sa ahuëato osërëtërahuëso', itërin.

49

Cacopo yachiminator, hui'ninpita nontërinso'

¹ Nani shinpita noya ya'huëcaiso marë sha'huito huachina, Cacoposo' ya'ipi hui'ninpita amatërin. Huë'pachinara itapon:

"Amasha ya'carico conparo'sa'.

Ma'sona a'na tahuëri onpocamaso', carinquëma sha'huichinquëma natanco'.

² Canpitaso hui'nahuëpitanquëma'.

Caso Cacopoco niporahuë', Israiro itërinaco anta'.

Carima sha'huitaranquëma ni'ton, natanco'.

³ 'Quëmaso' Nopino, paninanquën.

Chiniquën nisoco, ya'nan hui'nahuananquënso'.

Chini chiniquën nanantaton, noya noya nicamaso' ninan.

⁴ Inapocamaso nipiranhüë', co huachi inapoaranhuë'.

I' pa'pi chinii' nipachina, co onpo asanoirëhuë'.

Ina pochachin nicator cosonanëhuë monshitëran,' itërin.

⁵ 'Simion, Nihui, canpitaso, napopináchin cancantërama'.

A'napita ma'sha onpotamaso marë' nisha nisha
ohuararama'.

⁶ Niyontonamaquë, ama onporo tëranta ya'noisohuë'.

No'huitatoma piyapi tëparama'.

Co natantonquëmahuë' nicatoma', tororo'sa nishitëtën-
tëntërama'.

⁷ Tanan ni'niro'sa pochin no'huitërama'.

Napopiramahuë', co onporonta inachachin nisápom-
ahuë'.

Carima ya'ipi Israiro nacionquë, ayanquëmiataran-
quëma', itërin.

⁸ Quëmaso' Cota, iyaparinpita pa'yataponën.

Inimiconënpita minsëra'piapon.

Iyaparinpita quëran huarë' moshaponën.

⁹ Quëmaso' conpa masho, Cota itëranquën.

Pa'pinia'hua pochin chinimiatëran.

Mapintahuaton pa'pini' pë'inihuachina,
mónsho mónsho tërarinquëran quëhuënin huachi.

Panca pa'pini' pochin ninan.

¡Pa'pini' chinotaso', co incari tëranta apisarinhuë'!

Inapochachin quëmanta inimiconënpita nitaponën.

¹⁰ Co inso tëranta hua'an quëran, quëmaso' Cota, ocoiar-
inënhuë'.

Huara së'quëranso co insonta mataponënhuë'.

Hua'anën chachin o'maquë huarë' co nanitapaponën-
huë'.

Ina o'mahuachin, ya'ipi naciono'sari natëpona huachi.

¹¹ Cotaso notohuaro' oparohuanaton, mora'huanënta', co
apiratarinhuë'.

Inaquë capacaso marë' a'sonpitërapon.

Huinoquë chachin a'morinso pë'sapon.

¡Opa huayo no'huiquënquë chachin, inapotapon!

¹² Ya'pirinpitanta', huino quëran quëhua quëhuashin
ninin.

Natëquënpitanta', sho'shoi' quëran huirí huiríchin ninin,'
itërin.

¹³ 'Quëmaso' Saporono, marë yonsan parti ya'huapon.

Panca nancharo'sa nonshinanëna ya'huërinquë,
ya'huëapon.

No'panënso', Sitonquë huarë' naniarin,' itërin.

¹⁴ 'Quëmaso' Isacaro, chiníquën mora pochin nisaran.

Pë'tahua pëiro'saquë pë'pëtëranquëranchin chinotaran.

¹⁵ “¡Noyachi iso no'pa' paya! Yashi yashin
chinochachináchin,” tëcapon.

Co pahuëripirinënhuë', noya cancantaton patron marë'
sacataran,' itërin.

¹⁶ 'Quëmaso Tano, quëmaora huëntonëinquë
ya'huëpisopita catahuan.

Nanan ya'huëtohuachina', anoyatacaiso catahuan.

A'napita Israiro huëntono'sa pochachin nisaran.

¹⁷ Ya'huan yaquëtëtërinso pochin nisaran.

Inaso', ira pirayan yamorin quëtëtacaso marë'.

Cahuario tocanën quëtëhuachina, piyapi ya'mitërinso',
anotapon.

Inapochachin quëmanta', inimicoro'sa nitaran,' ” itërin
Cacopori hui'ninpita nontaton.

¹⁸ Ina quëran Cacoposo' Yosë nontaton tapon:

“¡Sinioro, quëmaso' nicha'ësaranco tënhuë!” itërin.

¹⁹ A'napita hui'ninpitanta yonquiaton taantarín:

“ ‘Quëmaso Caro, matararoro'sa huënton
ya'contarinquën.

Quëmariso napoaponahuë', nita'atahuaton imasaran,'
itërin.

²⁰ 'Quëmaso' Asiri, noya noya cosharo ya'huëtarinquën
capacaso'.

Copirnoros'ca'ninso pochin ca'sápon.

Napoaton quëmari quëtohuatan inapitanta ca'sapi,'
itërin.

²¹ 'Quëmaso' Nipitari, co camainënuënso costaponhuë'.
Tanan yo, noyanpia'huaráchin hua'huinpitarë' pa'ninso
pochin nisaran.

Inapochachin quë má quë ran pipipisopitanta',
na'a nisahuatona', noyanpia'huaráchin nicapona', itërin.

²² 'Quëmaso Cosi, i'sha yonsanquë huayo huanirinso
pochin ninan.

Inaso' huayo pa'pi notohuaro' nitërin. Së'paquënpitanta',
pa'ra pa'tërin.

²³ Pë'chinan camayoro'sa', no'huirinquën.

No'huitënën pë'chinan shinërëquë yaohuaninën.

Napotatënën, co noya quë ran ya'huëchináchinhuë nitar-
inën.

²⁴ Quëmaso nipirinuë', chini chiníquën tanpatëran.

Pë'chinanënuë inimicoro'sa tē'yanantohuatan, co pa-
coitaranhuë'.

Yosë imarahuëso', chini chiníquën nanantërin.

¡Ina catahuarinquën inimicoro'sa minsëaran!

Sinioroso' ohuica hua'anën pochin ni'ton, a'pairinco.

¡Ina chachin quëmanta a'paiatënuën catahuarinquën!

²⁵ Yosënhuë chachin, catahuapënuën.

Inaso', ya'ipi nanitapaton catahuapënuën.

Ina nohuanton, o'nanpachina catahuainquën.

Acoporonta i' ya'huërinso', ina nohuanton pipiton
catahuainquën.

Pë'tahuanëmapita, sanapinëmapita, inapitanta
huaihuachina catahuain.

²⁶ Tata mashocoro'sa iráca, noya ya'huëca'huaso marë'
sha'huitërinaco.

Carinquënso', ipora noya noya sha'huitaranquën.

Motopiro'sa ya'huërárinso ta'huantaquë huarë', Yosë
catahuaráponquën.

A'napita iyanpita quë ran, noya noya nicatënuën huay-
onanquën.

Napoaton sē'huamotorahuatēnquēn quēma marē' Yosē nontērahuē,' itērin.

²⁷ 'Quēmaso' Mincamin, pa'pi mapinton tanan ni'nira pochin nicapon.

Tashiramiachin inaso mapintahuaton, ca'miatērin.

Naporo' i'huanahuanquē chachin pē'sotērinsonta', a'napitari ca'papi.

Inapochachin quēmanta', yaata'huantēransopita nitaran.

Inapotahuaton ma'shanēnanta', nipatomatapoma', ” itērin.

²⁸ Ina pochin Cacopo shonca cato hui'ninpita noya ya'huēcaiso marē' sha'huitērin. Inapita quēran shonca cato Israiro huēntono'sa pipipi.

Cacopo chimininsō'

²⁹ A'na tahuēri Cacoposo', hui'nipita camairin: “Co hua'quiya quēranhuē' chimirahuē huachi. Chiminpatō, shimashonēhuēpita pa'pitopiso pirayan po'moontaco. Iti huēnton piyapi, Ipron itopisori, ina no'paso' hua'anēntopirinhūē'. ³⁰ Maquipiraquē nanin ya'huērinso yonquiato napotarahuē. Inaso', Canaan parti ya'huērin. Mamiri notēnanquē ya'huērin. Ina no'pa' mini iráca tata mashoco Apraan nipa'pitacaiso marē' pa'anin. Ina pirayan no'pa' ya'huērinsorē chachin naporo Ipron pa'antērin. ³¹ Inaquē Sara, Apraan, inapita chiminpachinara ya'conpi. Tata Isaco, mama Nipica inapitanta inaquē chachin ya'conpi. Inaquē canta', sa'ahuē Nia itērahuēso ya'conin. ³² Ina no'paso' naninē chachin, Iti huēnton piyapi'sa pa'antopi,” itērin. ³³ Cacoposo' hui'ninpita camairinsō tonitohuachina, pē'saranēnquē quēhuēantarin. Quēhuēnasō chachin, chiminin huachi.

50

¹ Pa'pin chiminpachina Cosiso', ina nonën iporin quëran na'nërin, apinorin, napotërin. ² Ina quëran notoronënpita camairin pa'pinco' nonën tapacaiso'. Camaihuachina, ama chanatacaso marëhuë' taparapi. Pa'pincoso', Cacopo itahuatona', Israiro itopi anta'. ³ Catapini shonca tahuëri quëran nonën tapapi huachi. Ina nápo tahuëri nohuantërin tapacaso marë' ni'ton, ina nápo tahuëri sacatopi.

Iquipitoro'saso', canchisë shonca tahuëri Cacopo marë' sëtopiso' imapi. ⁴⁻⁵ Ina tahuëri'sa na'huëhuachina, Cosiso' huaraon catahuapisopita hua'ano'sa', nontërin:

—Tëhuëenchachin noya ni'patamaco, ca marë' huaraon nontoonco'. Naporin Cosi: “Co'huara tata chiminyátëraponhuë', camairinco Yoscoarë' ta'to natëca'huaso': ‘Nipa'pita'huaiso marë' taparahüëquë chachin, po'moontaco. Inaso', Canaan parti ya'huërin,’ itërinco. Quëtoco paato tatahuë pa'pitonta'i, topirahuë. Nani pa'pitontahuato, o'mantarahuë tënin,” itoco', itërin. ⁶ Sha'huitohuachinara, huaraoniso hua'ano'sa itapon:

—Cosi sha'huitonco': “Paaton tataco', pa'pitontaquë'. Sha'huitërinquënso chachin nitontaquë',” itoco', itërin.

⁷⁻⁸ Huaraoni napotohuachina, Cosiso', pa'pin pa'pitacaso marë' pa'nin. Ya'ipi copirno catahuapisopita hua'ano'sa pa'pi. Iinpitanta', quëmopinënpitarë chachin pa'pi. Cosin partiso', hua'huaro'saráchin pë'tahuario'sa a'paicaiso marë' patopi. ⁹ Sontaro'santa', a'naquën toronano'saquë, a'naquënso cahuarioro'saquë, Cosi ca'tanpi. Napoaton hua'huayátërahuë piyapi'sa pa'pi.

¹⁰ Pa'sápatona', Corin-a-atatiquë canconpi. Inaquë niyontonatona panca sëtopi. Inaquë Cosi pa'pin marë'

canchisë tahuëri sëtërinso', naniantarín. (Corin-atatiso', trico to'norapiquë) Ina no'pa quëranso', Cortanii' pi'i ya'coninso parti acorin. ¹¹ Canano'sa inaquë ya'huëpisopitari, napopiso ni'pi. Ina ni'sahuatona', inahua capini ninontopi: "Iquipitoro'sa pa'piaona huëcatona', panca sëtapi," topi. Napoaton ina no'paso', aninihuanpi: Apiri-misraimo, itopi. Iquipitoro'sa sëtopiquë, tapon naporin. Ina no'pa quëranso', Cortanii' pi'i ya'coninso parti acorin.

¹²⁻¹³ Cacopo hui'ninpitaso', pa'pin nannipon camaitërinso chachin ya'ipi nipi. Canaanquë quëpantarahuatona', Maquipiraquë nanin ya'huërinquë po'moontapi. Iti piyapi, Ipron itopisori, ina no'paso' hua'anëntopirinhüë', Apraani iráca nipa'pitacaiso marë' pa'antërin. Ina naninso no'parë chachin, Mamiri ya'huërin quëran, pi'i pipirinsó parti quëparitërin. ¹⁴ Nani pa'pin po'oroquë po'mohuachinara, Cosiso' iinpitarë chachin Iquipitoquë pa'mantapi. Ya'ipi ca'taninsopitanta', pa'mantapi.

Cosi iinpita napopiso'

¹⁵ Cacopo chiminpachina Cosi iinpitaso', ina të'huatatona inahua capini ninontopi: "Íráca aparisitërehuaso marë' tapon Cosi no'huitonpoa yai'huëretápirinpoahuë'," niitopi. ¹⁶⁻¹⁷ Ina yonquiatona', iso pochin nontacaiso marë' a'napita a'papi: "Co'huara tata chimiyantëraponhuë', camairincoi nonta'huainquënso': 'Iyaparinpita aparisitopirinëinquënhüë', co noyahuë' nicatona oshahuanpiso', Yosë marë' naniantëquë', itoco', itërincoi. Napoaton, quiyarionta nontarainquën nanan anoyataancoiso marë'. Quiyanta', tatanpoa chinotërinso Yosë chachin imarai ni'ton, inapotocoi," itopi. Napo nontaso', Cosiso na'nërarin.

¹⁸ Naporochachin iinpitanta', canquiipi. Canquihuachinara, isonpi quëran no'paquë huarë' monshorahuatona', moshaiipi. Mosharahuatona', itopi:

—Ma'tana iya, ya'huarai. Hua'anëntatoncoi yacamaihuatancoi, inapotocoi, itopi. ¹⁹ Napotopirinahuë', Cosiriso itapon:

—Ama iyaro'sa pa'yancosohuë'. Caso piyapico ni'to, co nanitërahuë' Yosë ya'huërënamën pochin nica'huaso'. ²⁰ Canpitaso mini, ma'sha onpotamacoso yonquipiramahuë', Yosëso nipirinhüë', inaporamaso anoyatërin. Ama notohuaro' piyapi'sa taquicaiso marëhuë', inaporin. ²¹ Napoaton ama pa'yancosohuë'. Carinquëma cosharo quëtáponquëma'. Hui'namapitanta quëtápo. Naponontaton, Cosiso iinpita asanocancanin. Noyasha nontërin.

Cosi chimininso'

²² Cosiso iinpitarë chachin, Iquipitoquë ya'huëhuantopi huachi. Inaso', pasa shonca pi'icanin. ²³ Hua'qui ya'huaton, Iprain hui'ninpita ni'nin. Inahuanta hui'nahuanpiso shi'ahuainpitaquë huarë', ni'nin. Naporahuaton Manasisi shiin Maquiri itopiso hui'ninpitanta', macaton aso'sorin. Ina marë' to'topitënquë ahuënsëra'piarin.

²⁴ A'na tahuëri Cosiso', iinpita itapon: “Co hua'quiya quëranhuë', chiminapo huachi. Napoaponahuë', Yosëso catahuainquëmaso marë' o'mararin. Iso no'pa quëran ocoiarinquëma'. Apraan, Isaco, Cacopo, inapita quëtacaso marë' sha'huitërinso no'paquë, quëpantarinquëma',” itërin. ²⁵ Ina quëran iinpita camairin: “Yoscoarë' ta'toma', nohuantërahuëso nitoco,” itërin. Napotohuachina: “Yoscoarë' nohuantëranso', nisarai,” itopi. Naporochachin Cosiri itapon: “Tëhuënhachin Yosë o'mararin catahuainquëmaso marë'. Ina tahuëri

nanihuachin, nansënëhuë isëquëran quëpanantamaso ya'huërin,” itërin. ²⁶ Pasa shonca pi'ipitaso', Cosi Iquipitoquë chiminin. Chiminpachina, nonën ama chanatacaso marëhuë taparahuatona', a'na atahuaruquë po'mopi. Ina pochin Cacopo hui'ninpita nipi.

Yosë nanamën

New Testament in Chayahuita (PE:cbt:Chayahuita)

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chayahuita

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chayahuita

cbt

Peru

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

- You must give Attribution to the work.

- You do not sell this work for a profit.

- You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Chayahuita

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

- You include the above copyright and source information.

- You do not sell this work for a profit.

- You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 12 Mar 2019 from source files dated 5 Mar 2019

2b907844-bec1-5cc7-a0e4-401d867c40e7